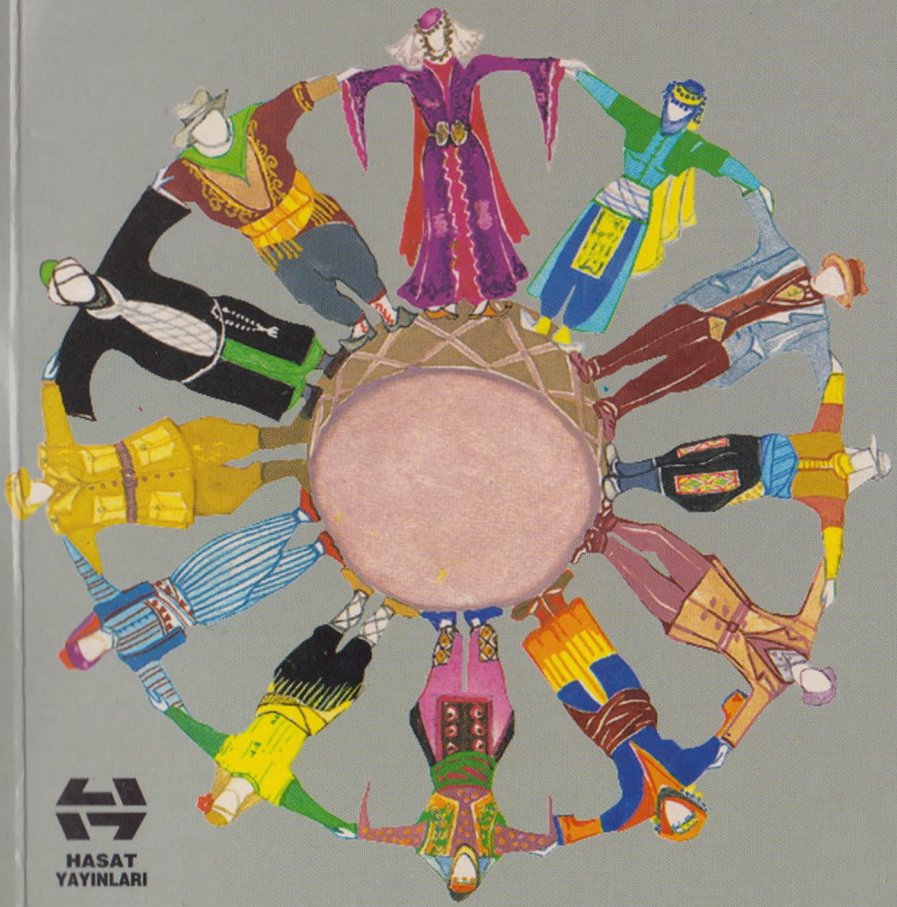
Haşmet Zeybek

DAVUL

Seyirlik Oyun-3

HASAT YAYINLARI

Haşmet Zeybek

DAVUL

HASAT YAYINLARI

Haşmet ZEYBEK

Davul

Hasat Yayınları

HASAT YAYINLARI	24
Yayına Hazırlayan	Hüseyin KIVANÇ
Türkiye Yayını	Hasat Yayınları
ISBN	975-93836-3-2
Dizgi ve sayfa düzeni	Tunç Reklam: Veysel COŞKUN Tlf.: (0 212) 297 19 57
Düzeltme	Erkan ÜNLÜCAN
Baskı	Berdan Matbaacılık 2000 - İSTANBUL
Yazışma Adresi	P.K. 1384 Sirkeci - İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

Davul Ön Oyun 5
Sinsin Oyunu 9
Güreş Oyunu 14
Korku Oyunu ..25
Gelin Evinin Oyunu 29
Sevdalı'nın EVinin Oyunu ..34
Cızzak Oyunu 38
Yalaktan Çıkarma Oyunu 47
Kız Evinin Oyunu 51
Kız Evi ile Oğlan Evinin Birlik Beraberlik Oyunu 54
Egemenler Eğleniyor Oyunu 65
Şeytan Çık Oyunu 68
Birlik Beraberlik Oyunu 71
Egemenler Sıkılıyor Oyunu 74
Jandarma Oyunu 78
Karışık Oyun 83
Kız Babasından Kız İsteme Oyunu 89
Yıkılsın Ağalık Oyunu ..92
Cehennemin Dibi Oyunu ..98
İşkence Oyunu 103
Halk Mahkemesi Oyunu ..112

Fikir Macunu Oyunu 122
Bölünmenin Oyunu 126
Kurtuluş Oyunu ...131
Gelin Hamamı Oyunu 138
Muhtarın Evinin Oyunu ..140
Kına Gecesi Sahnesi 145
Kına Gecesi Oyunu 147
Kız Evinin Oyunu 152
Nikâh Bağlama Oyunu 161
Güveyi Tıraşı Oyunu 164
Kardeş Kuşağı Oyunu 167
Oyun Oyunu 169
Son Oyun 170

DAVUL
ÖN OYUN

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Kınalı-İpek-Melek-Yumru-Sumru-Kiriş-Derviş-Emelek-Sülü-Yakımcı-Davulcu-Zurnacı, v.b.)

(Davul-Zurna, Kına havası çalar.)

Meydancı: Bu gece kına gecesi; Kızın Ana Evinde Son Gecesi; Gerdekten bir öncesi; Onun için azdı yemesi, içmesi, eğlencesi. Herkes sınırsız oynayacak, gülecek, çok şey var görülecek. Aman Allahım analar bugün neler doğuracak!.. Yakası açılmadık ne sözler duyulacak, geleneğe uyulacak herkes kendisini ortaya koyacak!.. Meydana atılacak!.. edeple usulle tartılacak!.. Ateşli gece oyunları oynanacak, herkes kuduracak!.. Yarın herkes bir çalı dibinde bulunacak!.. Günlerce uyunacak!.. Haydi Bacanak, Şimdi herkes gecenin havasına sokulacak!..

YAKIMCI Kız anası, Kız anası.
Nerde bunun öz anası.

İBİŞ Sergiledik sergiledik!..

MEYDANCI: Nihayet üçüncü güne geldik.. Oynadık güldük, epeyce oyun gördük.

İBİŞ Sergiledik sergiledik!..

GABIŞ Birinci bölümde yayı gerdik.

ESE İkinci bölümde geliştirdik.

KÖSE Verdik veriştirdik.

ESE Tanıdık tanıştırdık.

KÖSE Buluştuk buluşturduk.

GABIŞ Tutuştuk tutuşturduk.

İBİŞ Oğlan eviyle kız evini karıştırdık.

KÖSE Küskünleri barıştırdık.

ESE Doğru olarak bölüştürdük. Milleti epeyce gülüştürdük...

MEYDANCI: ikinci bölümü enine boyuna geliştirdik. Çıkarları akla kara gibi çeliştirdik.

İBİŞ Çatışmayı

ESE Kapışmayı

KÖSE atışmayı

MEYDANCI: Gündeme getirdik. Ve de böylece gündüz oyunlarını bitirdik. Ateşli gece oyunlarına geldik.

İBİŞ : Sabah çıkan canlar öğünsün.

KÖSE Kimler yansın kimler göğünsün.

ESE Kimler övünsün kimler dövünsün.

MEYDANCI: Yeter arkadaşlar, oyuna dönülsün. Emek çekip gelinmişken.. Güzel güzel oyunlar görülsün.

İBİŞ Okuntulusu, davetlisi..

KÖSE Etlisi sütlüsü..
Kirlisi paslısı..

GABIŞ : Sevinçlisi yaslısı..

İBİŞ Şehirlisi köylüsü..

ESE Kıllısı tüylüsü..

MEYDANCI: Hoş geldiniz.. Sefalar getirdiniz..

İBİŞ Söylemesem ölürüm.

ESE Neyi?

İBİŞ : Şeyi.. Zenginler davullu zurnalı düğün alaylarıyla karşılandı. Fukaralara ise ağız ucuyla bir hoş gelmişsin denildi.

ESE Yenildi içildi..

GABIŞ Kafalar çekildi.

KÖSE Zenginlere oda döşendi..

İBİŞ Halıcılar köy odasına..

ESE Garibanlar da ağaç diplerine kıvrılı kıvrılıverdiler.

MEYDANCI: Uzatmayın el ile gelen düğün bayram Sana da yeter bana da yeter bir kaşık ayran.

İBİŞ Hay ağzına kurban.

ESE : Sen bana hayran ben sana hayran..

KÖSE Gel duvara tırman..

MEYDANCI: Evet, yürekler tutuştu, düğün kızıştı. Herkes iki gündür bir eğleniyor bir eğleniyor ki, sorma gitsin..

İBİŞ Evet var mı itirazı olan?

ESE Öncekileri görmüş olup da kafasına bir soru takılan?

KÖSE Varsa sorun Allah aşkına!

GABIŞ İki gündür yabancınız sayılmayız.

MEYDANCI: Eğer yüzünüz tutmazsa, adresinize postalayın, "TARSUS MEYDAN OYUNCULARI, P.K. 29/TARSUS" ...Çünkü düğün başlı başına bir sorun.. Eğlenceli bir açık oturum.. Artık oyunları başlatıyorum!. Sızlasın yüreğin yarası.. Yansın oyun çırası.. Şimdi SİNSİN sırası!

(DAVUL-ZURNA, SİNSİN HAVASI ÇALAR.)

SİNSİN OYUNU

(Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış-Emelek-Sülü-Derviş Kiriş-Memiş)

KUMANDAN: (Uzun süre yanan ateşe bakar.) Kırgızlar da Hintliler gibi ölülerini yakarlardı.Onlar için ateş temiz şeydir. Ateşe düşen temiz olur. Ölüyü de Ateş kirlerinden, Günahlarından arındırır, temizler. Bazı Kırgızlar ineğe..

SAVCI : BazılarıKirpiye.

KAYMAKAM: Bazıları Saksağana..

İMAM Bazıları Şahine..

KUMANDAN: Nerden bildiniz?

İMAM Siz bildirdiniz!. Şaman diye diye bizi öldürdünüz.

KUMANDAN: (Güler.) Allah canınızı almasın beni güldürdünüz!.. İş bu kadarla kalmaz!.. Güzel ağaçlara tapanlar da vardır. Kam her yıl muayyen bir günde; her türlü çalgı ve aletleriyle gelir. Çalıp söylerken kam diye düşüp bayılır.

İMAM Eyvah!..

KUMANDAN: Korkacak bir şey yok!. Günümüzün Fay Şamanları gibi bir yılda neler olacağını söyler!.

İMAM Nerde olacağını da söyler mi?.

KUMANDAN: Söyler

İMAM Neler?.

KUMANDAN: Kıtlık, Kuraklık, Bereket, Tehlike, Düşman Saldırısı!.

SAVCI : Sismograf gibi.

KUMANDAN: Daha kesin, aklı yatar herkesin!.

SAVCI İnsanlığın en eski öyküsü av ve avcı öyküsüdür. Avını yakalayan insan; böyle büyük bir ateşin çevresinde, atlayarak, zıplayarak döner. Garip sesler çıkarır, hareketler yapar. Bazen yüzlerine korku veren garip maskeler takar. Üstlerinde hayvan postları, elleri de ok, yay, balta vardır.

KAYMAKAM: Ateşin çevresinde dans eden insan; av şarkıları söyler. Ellerini ayaklarını oynatır. Gövdesini öne arkaya eğer. Bütün klan el ele dans eder. Artık oyuncu-seyirci ayrımı yoktur. Sürekli ve yürekli bir alış-veriştir.

İMAM Gözden ve gönülden perdeyi kaldır.

KAYMAKAM: Seyreden de, etkin olarak oyunun içindedir. Çünkü; aynı duyguları paylaşır, çevreyi saran tehlikeye karşı. Ateşin çevresinde yapılan taklitler, ve dansla ortaya çıkan oyun, öldürdükleri hayvanın kötü ruhunu kovmak içindir. Çünkü hayvanı yiyebilmek için ruhunu alt etmek zorundadırlar. Bu oyunlar elleri çırparak, ayakları yere vurarak oynanır. Sonra oyunlara ezgiler girer.

AĞA Tıpkı bizim gibi.

KAYMAKAM: Bu törenler ve şölenler, doğa güçlerine karşı saygıyla karışık korkuyladır.

AĞA : Tıpkı bizim gibi.

KAYMAKAM: Yağmur duaları, Bolluk törenleri, Ölme-Dirilme oyunları.

AĞA Tıpkı bizim gibi.

KAYMAKAM: Bu oyunlar üç öğeye dayanır. Taklit, Eylem, Toplu katılım.

AĞA Tıpkı bizim gibi... (Kalkar.) Biz de Sinsin eylemine katılalım!..

İBİŞ Bizde bir Kara Mehmet vardı!.. Aynı keklik gibi takılardı... Keklikte onu keklik sanırdı!.. Fena yanılırdı. Çünkü; geleni avlardı.

Oyun kız eviyle Oğlan Evi arasında bir çekişmedir. Oyunda arka arka dönülür. Vurmaya gelen önden gelir. Hücuma hedef olan ya kaçar ya da siner. Uyanık davranmayan yumruğu yer.

MEYDANCI: (Bir eli havada, edalı edalı ateşin etrafında döner.) Davulcu! Bana Köroğlu çal oğlum!. Hey hey!.

DERVİŞ (Hızla çıkar.) Geldim. (Meydancı çöker, Derviş üstünden yuvarlanır. Kalkar silkinir, yeniden dönmeye başlar.) Haydah!

ESE (Sine sine gelir.) Yallah.. (Derviş'i bir yumrukta yıkar.)

SÜLÜ : Hayda!. (O da Ese'ye vurur.)

İBİŞ Geldim.

EMELEK : Hayda.

MEYDANCI: İmansız bir kapışmadır gidiyor, gücü yeten gücü yetene.. Küçük tavuk..

İBİŞ : (Döner.) Er olan meydana çıkar.

ESE : Derviş'e de amma oturttum ha!

MEYDANCI: Biz de bir tane yedik.. Ne yapalım, sinsin yumruğunu sineye çektik. Sümerlerden kalma bir adettir dedik..

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Ese-Köse-Gabış)

MEYDANCI: Haydi gençler hırsla, inatla, muratla kıran kırana bir güreş başlasın. Kimse kimseden sakınmasın.

İBİŞ : kol kırılsın yen içinde kalsın.

ESE : Kimse elinden geleni ardına koymasın.

GABIŞ Vallahi bana kim düşerse çönem ederim.

KÖSE Vurdu muydu toprağa boynu kepi kepiversin. Herkes eline giçerdiğini sarımsak diker gibi. Diki dikiversin.

MEYDANCI: Çalsın davul, çalsın zurna! Toprak kaynasın bastığımız taşlar oynasın.

GABIŞ (Peşrev yapar.) Soyumdum çıktım meydana.. Var mı göbeğinden atan.. (Çalımlı bir iki döner.) Oğlum bana Köroğlu çal.

İBİŞ : Hey zalim nasıl da böbürleniyor.

KÖSE : Cilaya geldi koca Gabış. Bu havada felç eder çıksa karşısına camış.. Bir bacağı ile kavrar.

GÜREŞ OYUNU

(Meydancı-İbiş-Ese-Köse-Gabış-Kiriş-Derviş-Sülü-Memiş)

Oğlan evi tarafı da Gabış'a karşı Sülü'yü soyar. Sülü bir iki peşrev yapıp gelir. Gabış'ın yanına durur.

MEYDANCI: (Ellerini omuzlarına koyar.) İki yiğit çıktı meydana, ikisi de birbirinden merdane. Birisinin çengeli devirir her türlü engeli. Birisi yılan gibi alttan sarılır. Diğeri kartal gibi yukardan savurur. Kartal gibi tumar. Çelik gibi çeker. Koltuğuna girerse mandayı bile boğar. (Gabış'ın elini kaldırır.) Soldaki pehlivan Kayadibi Köyü'nden Gabış Pehlivan. Bulamazsa kuzu soğan bir mandayı yer bana mısın demez hayvan oğlu hayvan. Sağdaki pehlivan Ağzıdelik Köyü'nden Süleyman Pehlivan, bir kazık bağı ile deveyi yıkan. (Selamlaşırlar. Birbirlerini tartarlar. Peşrev atar tutuşurlar.) Peygambere salavat, kolumuza kuvvet.

İBİŞ : Allah Allah, kıran kırana ayak altı güreşleri.

KÖSE Haydi, bre Gabış. Biraz sıkı yapış.

ESE : Az daha gittiydi ha.

İBİŞ Lan aman.

GABIŞ (Sülü'yü altına alır, Sülü köprüye gelir.)

MEYDANCI: (Gabış'ın omzuna vurur.) Bismillahirahmanirahim. (İkisini de kaldırır. Tekrar birbirlerini tartarlar.) Sülü Gabış'ın elini sıkar. Sülü meydanı terk eder.

GABIŞ (Dolanır, poz keser.) Haydi somun pehlivanları nere sindiniz öyle. Yok mu göbeğinden atan. Er meydanı erkek bekler yok mu?

KOMUTAN: (Oturduğu masadan kalkar.) var.

KAYMAKAM: Yapma kumandan, uyma şeytana

SAVCI Kumandanlığına güvenme, yemezler.

AĞA Domuz gibidirler sakat bırakırlar ha.

KAYMAKAM: İt ile çuvala girme

KOMUTAN: Biz eskilerdeniz. İki el tutalım yıkmak da şeref yıkılmak da. Orası er meydanı.

MEYDANCI: (Gabış'ın kulağına.) Kumandana dikkat et lan

GABIŞ Ne demek o? Bu meydanda anam soyunsa anam avradım demem.

ESE Komutan da yağız adam.

MEYDANCI: Gözü kara delikanı.

KOMUTAN: Haydi bismillah. (Dolanır, peşrev çeker.) Ya Allah.

GABIŞ Hah şöyle. Komutanlıktan hiçbir eseme kalmasın..

KOMUTAN: Tabii oğlum burası er meydanı. Yiğit olan döne döne güreşir. (Bir iki dolanır.. Meydancı bir tas su verir. Suyla ağzını çalkalar, üzerine döker.) Hayda bre..

MEYDANCI: İki yiğit çıktı meydana, ikiside birbirinden merdane.. (Kösenin elini kaldırır, kulağına bir şey söyler. Çorum'un Kırkdilim Köyü'nden, Ahmet Pehlivan.

İBİŞ : Kumandan da meğer köylüymüş.

ESE : Köylüymüş de bu afrası tafrası ne?

DERVİŞ O soyundu mu köylü, giyindi mi kumandan. Öyle köylülük mü olurmuş?..

KİRİŞ : Forsu elbiseye de.

EMELEK : Baksana mayışıda kallarının iki yanına yazık.

KUMANDAN: Ben öyle daldan eğme köylü değilim, kökten sürmeyim. En köklü oymaktanım.

GABIŞ Ne oymaksızlık ediyon ya öyleyse oymaksız.

KUMANDAN: Bana mı dedin?

GABIŞ : Sana.

KUMANDAN: Sorarım.

GABIŞ : Sor.

İBİŞ : İşte o biraz zor.

ESE : Çıplak çıplağa ne kumandanlık söker ne de zenginlik. Allahın adaleti bu çıplaklık dünyaya yeni gelir gibi...

KUMANDAN: (Gabış'ı tartar) Çayırlıkta öküz güderken bizim köyden, civar köylerden çıkmadı arkamı yere yetiren. Yedi sene kimse elime su dökmedi. Asker ocağında da bu böyle sürdü.

GABIŞ Görünen köy kılavuz istemez.

SAVCI Bilmem ki eski kuvvetin var mıdır?

KUMANDAN: Var tabii.

GABIŞ : Sanmam.

İBİŞ Niye?

GABIŞ : Gayrı kalmamıştır

İBİŞ Neden?

GABIŞ Baksana ağanın sofrasından kalkmıyor. Ağanın safında bizimle el tutuyor.

ESE : Onların ekmeği adamı erez gibi çarpar.

İBİŞ : Siz ona bakmayın, o ince bir politikadır.

ESE : Çok ince herhalde ki elle tutulmuyor, gözle görülmüyor.

KİRİŞ : Gırtlaktan geçmiyor papuç gibi yutulmuyor.

İBİŞ : Eline geçen kurtulmuyor.

EMELEK : Düzen adamı oldun mu düzene uymak zorundasın.

MEYDANCI: Yıkıl ulan hayvan çok uğraştırdın.

GABIŞ : Şike yok.

MEYDANCI: Mahfettin adamı, sonu kötü olacak.

GABIŞ Elime geçmişken burnunu sürteyim.

SAVCI : Şu düzen lafından tüylerim diken diken oluyor.

GABIŞ : Kim kimi düzüyormuş?

KAYMAKAM: Zenginler fukarayı...

AĞA : Her zaman zengin düzer.

ESE : Ağzını topla.

AĞA : Toplamazsam nolacak?

ESE : İki kız bir oğlan olacak. Ulan senin altından kaçıncı avradın kaçışı...

AĞA :İstediğimi alırım da düzerim de.. İşte mostrası.. Elimde faturası.. Sizi alırım satarım... Yan yana dizerim... Topunuzu... Kesin be!

AĞA İnsan hep şeyinden düzülmez, bazen de emeğinden düzülür.

GABIŞ : (Köseye) Sen de onları kolluyon değil mi? (yere çarpar.)

KÖSE : Şu anda onun sofrasındayız.

GABIŞ Bizim soframız bile yok.

KÖSE Onun davetlisiyiz.

GABIŞ Biz davet de edemeyiz.

KÖSE Onu kullanmaya mecburuz.

GABIŞ : (döndürmeye çalışır.) Üstündeki sırt hükümetin sırtı

AĞA Hükümetteki kimin sırtı. Perem perem ederim adamı.

ESE Ona uyuyon demek bize karşı güreşiyon...

İBİŞ Köylülükten vazgeçiyon.

GABIŞ Günah benden gitti. (Kündeye getirir.)

KUMANDAN: Çoktan geçtim bile. Daha doğrusu ben ondan geçmedim ama o benden geçti.

GABIŞ (Boyunduruğu alır.) Haydi

KUMANDAN: Boynumdan tutma.

GABIŞ Nerenden tutayım karakucak bu.

KUMANDAN: Tepelerim ha!

GABIŞ Eğer hırlaşacaksan şimdiden bırakalım.

SAVCI Öyle dağ ayısı gibi güreşilmez. Her şeyin bir usulü erkanı var. Eşşek Sikmenin bile yolu yöntemi var.

KUMANDAN: Dağ adamı hasta eder sağ adamı.

SAVCI Ormanda büyümüş adam azmanı.

KUMANDAN: (dikleşir.) Bırakın gelsin. İstediğin yerden tut, istediğim yerden tutarım.

AĞA Aa bizimki de dikleşti.

SAVCI Soyununca yiğitleşti.

GABIŞ Tam geyikleşti. (Gelmeyi atar.) Yallah...

KAYMAKAM: Aman.

KİRİŞ Haydi aslan..

SÜLÜ Kuyruğu noksan.

EMELEK : Kuyruğu varmış da tramvay tepelemiş.

KİRİŞ Yoksa, yeri belli, bir kuyruk takarız kuyruk sokumundan.

MEYDANCI: Ulan kumandanı çıplak bulunca amma dalga geçtin ha! Kedi enciğiyle. Oynar gibi oynadın.

GABIŞ Kancık ayı gibi oynatıyorum.

ESE O da amma zorluyor ha.

GABIŞ Ulan seni bana sayıyla mı verdiler, tohumuna para mı saydım. (Yere çarpar.)

ESE Olmadı.

İBİŞ : Arkası yere gelmedi.

MEYDANCI: Adamı bizim ayıya boğduracaklar

ESE-KAYMAKAM: Bunlar böyle işte. Yardan atarlar sonra da seyrine bakarlar.

GABIŞ (Olanca gücü ile altına alır.) Al bakalım.

AĞA Dayan aslanım.

İBİŞ Aslanının hali duman.

KUMANDAN: Ölüyorum, yetişin kolumu kırıyor. Kolum.. Kolum.. (Gabış bırakmasıyla bir tokat yer.) Ne biçim tutuyorsun lan hayvan!

GABIŞ Bin de başına yaylan.

KUMANDAN: Bana mı ulan hayvan! (Tokat atmak ister.)

GABIŞ Hayvan başını çiğnesin

İBİŞ (Meydancı) Çık da çiğne Abdülkadır Ağa.

AĞA İbiş İbiiiş.

İBİŞ Ne var lan, adımı mı belliyon?

KUMANDAN: Siz çok oldunuz artık. Ağzınızın payını vermek gerek. (Gabışı tokatlamak için yürürken Gabış yukardaki elini tutar, kıvırır.) Kolum.. Kolum.. Kolum.

GABIŞ : Bak vurmuyorum. Kimin çok olduğunu görenler Allah için söylesin.

ESE Hükümetin ekmeği azdırmış seni.

İBİŞ Hükümetten aylık, Allah'tan sağlık.

SÜLÜ Nene gerek düşünmek bu değirmenin suyu nereden geliyor diye.

GABIŞ Üstünde elbisen olmadı mı bileğine güvenip de çıkma ortaya. Seni ancak boz elbise gizler.

KİRİŞ O bile gizlemez ya, her şey ortaya dökülünce...

DERVİŞ Şu yırtıklar altında bizim ne kumandanlarımız var. Ne canlarımız, ne ciğerlerimiz var. Daşşağı altı okka..

EMELEK: Zaten bunun ne idüğü belirsiz. Köy kaçkını, erat düşmanı.

MEMİŞ : Köylü düşmanı..

KİRİŞ İşçi düşmanı..

SÜLÜ : Halk düşmanı..

DERVİŞ Kendini bir şey sanıyor. Kuru boka su serpmiş gibi şiniyo..

AĞA Ulan siz de mi?

EMELEK: Biz doğruyu söylüyoruz.

KUMANDAN: Ulan hükümetin gücü bizde toplanır.

GABIŞ Bellen ki general.

İBİŞ Yok lan mareşal.

ESE : Nerden baksan alt yanın uzatmalı başçavuş.

KİRİŞ : Allah buna kel versin de tırnak vermesin.

KUMANDAN: Benim ne olduğumu az sonra anlayacaksınız. (Giyinmeye başlar.) Ne demekmiş asayiş karakolu ve de kumandanı..

GABIŞ : Bilirik.

KUMANDAN: Koyasınız o eşşek kafalarınıza.

GABIŞ : Sen de bizi anlarsın.

KUMANDAN: Kesin be kesin!

GABIŞ Kesik. Biz keseceğimiz zamanı da konuşacağımız zamanı da bilirik.

KUMANDAN: Kimin ne bildiği var da söylemezse anasının donu başına...

GABIŞ : Peki yol boyundaki kumarhanelerin, batakhanelerin, umumhanelerin haracını kim alıyor? Vilayette yasak olduğu halde oralarda niye serbest?

KUMANDAN: Haltetmişsin. Tesbit et, isbat et.

İBİŞ : Derelerde kadın soyulur. Lokantalarda oynatılır.

GABIŞ : Kaçakçılığın her türlüsü yapılır.

KUMANDAN: Size ne lan! (Gabışın dizine tekme atar.) Hesap vermek zorunda mıyım!

GABIŞ : (O da giyinmektedir.) Kumandan horatayı zorataya vurma.

KUMANDAN: Vurursam nolacak!

GABIŞ Orası belli olmaz.

KUMANDAN: (Giyindikçe dikleşir.) Kendine o kadar güvenme. Benim ayağım kaymasaydı görürdün sen.

GABIŞ Görürdüm.

KUMANDAN: Benim ayağım kaydı. Ne demeye üstüme üstüme saldırıyorsun it oğlu it. (Bir tekme daha atar.)

GABIŞ Ama çok oluyorsun.

KUMANDAN: Olsam ne olacak? (Bir tekme atar.) Beni tehdit mi ediyorsun? Yürü lan karakola.

GABIŞ: Gitmiyorum.

KUMANDAN: Gitmiyor musun?

GABIŞ Gitmiyorum.

KUMANDAN: Gidersin, hem de hoplaya hoplaya.. Ben seni götürmesini biliyorum..

GABIŞ Götüremezsin.

KUMANDAN: Ne demek götüremem?

İBİŞ : Götüremezsin işte.

KUMANDAN: Demek karşı geliyorsunuz ha!

EMELEK: Karşı geliyoruz ya. Bu keyfilik bitsin. Zulüm yetsin diyoruz.

DERVİŞ Yoksa biz yetireceğiz.

KİRİŞ Biz bitireceğiz.

KUMANDAN: Ne duruyorsunuz, bitirsenize,

ESE Daha zamanı gelmedi.

KUMANDAN: (Silahını çeker.) Zamanı geldi geçiyor.

GABIŞ (Üstüne atlar, silahı alır.) Erkekliğin buna mıydı? (Hırpalar.) Al be al, zorla istendin.

KİRİŞ İsyan çıktı kaçın.

İBİŞ Nereye?

ESE Şehre.

KÖSE Hiçbir yere gidemezsiniz, boşuna telaşlanmayın.

SAVCI Bunlar adamı sapan taşıyla parçalarlar. (Korkudan titrer.) Nerden geldiği belli olmaz. Maazallah gökten yağar.

AĞA : Muhtarın evine canımızı atalım.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: Kumandan silaha sarılınca iki el de atınca eğlencenin tadı kaçtı. Düğün durdu. Bizimkiler çekildi. Az önceki çoşkun şenlik yerini sessizliğe bıraktı. Herkes her şeyden, yönetici takımı da canından korkuyordu.

GABIŞ : Silahları da alınınca..

İBİŞ : Kasabanın telefonu da kesilince...

ESE İktidarsız kalakaldık..

KÖSE : Kuş uçmuyor, yaprak kıpırdamıyor koca köyde.

MEYDANCI: Varalım muhtarın evine, dirayetlilerimizi, selahiyetlilerimizi, güçlü kuvvetlilerimizi, gösterişli heybetlilerimizi görelim.

ESE Biz neysek o kalalım.

İBİŞ Oyuncu isek seyircilerimizle birlik olalım.

KÖSE Kopmasın seyircilerimizle ilişkilerimiz.

MEYDANCI: Siz söyleyin, nedir çelişkilerimiz?..

KORKU OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

SAVCI Peki bu beladan nasıl kurtulacağız?

KUMANDAN: Üstüne üstüne gitmekle

AĞA : Bunun üstü ölüm, nasıl gidilir?

İMAM Ölüme yalnız gidilir.

KÖSE : Ben öldükçe yaşarım.

MEYDANCI: Nasıl etsek de tüysek.

İBİŞ : Nereye?

GABIŞ Kaç kere dedim şehire.

KUMANDAN: İçişleri Bakanlığına, Savunma Bakanlığına haber iletsek.

AĞA Burdan haber gitmez.

İMAM : Susturmuşlar.

KUMANDAN: Jandarmanınki?

SAVCI Bir tane hat bırakmamışlar.

AĞA Fena sıkıştık.

SAVCI : Sıkıştık ki ne sıkıştık.

KUMANDAN: Takviye birlikleri isteyelim.

İMAM : Gönderdiğiniz bekçiyi çama asmışlar.

KUMANDAN: Sıçtık. (Yere yığılır.)

SAVCI Şimdi nolacak?

KAYMAKAM: Sessizlikten sonra hepimizi teker teker avlarlar.

AĞA Düğün durmasın hızlansın. Hızlansın ki iki davul birden çalsın. İmam! İmam!.

İMAM Ne var, bir şey mi oldu?

SAVCI Bir şey olmadı.

İMAM Ne oldu?

KUMANDAN: Dağa pusu kurmuşlar, bizi vuracaklarmış.

İMAM Bir iki demez vururlar arkadaş.

KUMANDAN: Cinayet.

İMAM Buna benzer ufak tefek cinayetler her düğünde olur. Hatta bazen öyle olur ki, köy köye, köylü köylüye düşer. Düğün biter, çocuk yaşına yeter, Cinayetler bitmez. Savcı bey daha âlâsını bilir ya..

SAVCI Evet ama..

İMAM : Aması ne?

KAYMAKAM: O sayede yıllardır eve süt, yumurta akar.

AĞA Öyle bir iki davanın lafi mı olur. Böyle küçük şeyler aklında bile kalmaz savcının.

SAVCI Şimdi bunların sırası mı canım.

İMAM Biz sizi ancak böyle ele geçirebilirdik.

AĞA Düğün kızışsın.

İMAM Kızışmıycak bir şey yok.

KUMANDAN: Size göre öyle.

SAVCI Biz burada ölüm bekliyoruz. Herif küçük bir cinayet diyor.

İMAM Basit bir zabıta vakası. Her traktör kazasında buradakinin iki katı insan ölüyor.

SAVCI Onlar.. İşçi.. Irgat.. Ölebilir..

KUMANDAN: Basit insanlar

KAYMAKAM: Ve de vatandaşlar.

KUMANDAN: Ama biz, devletiz.

OYUN OYUNU

(Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış)

MEYDANCI: Zaten durduğu yok, avratlar tarafi azıyor.

İBİŞ Bu arada onlar da davulu ele geçirdiler.

ESE Her mihnetin bir de nimeti vardır.

GABIŞ : Adamlara fena gözdağı verdik.

KÖSE İti öldürmekten korkmak iyidir demişler.

İBİŞ Bu abdestle epey namaz kılarlar.

ESE Amma da ödleklermiş ha.

GABIŞ : Forsları kollarındakine.

KÖSE : Çevrelerindekine

İBİŞ Bütün kerametleri bir telefon.

MEYDANCI: Alın işte yediniz mi babayı! Ulan sizleri ana doğuruyor da biz ağaç kovuğundan nı çıkıyoruz!

GABIŞ : Sizinki can da bizimki patlıcan mı?

KÖSE İşte böyle çıkarız karşınıza, bıçarız çarpınıza.

MEYDANCI: Birden varınız farkınıza.

ESE Yıkılıverir forsunuz.

KÖSE Uyku tutmaz olursunuz.

İBİŞ Ensen atar.

MEYDANCI: Sıkıntılar olur katar katar. Biz gelin kıza bakalım, yüreği nereye atar?

GELİN EVİNİN OYUNU

(Kınalı-İpek-Yumru-Sumru-Melek)

KINALI Sevdalı'nın ağzını bıçak açmıyormuş. Bir Zeynep dedimi bin Zeynep dökülüyormuş.

İPEK : Ne var bunda?

YUMRU Bir şey yok mu?

İPEK Yok.

YUMRU Ya.

İPEK Yoğurt.

KINALI O da öyle deli danalar gibi böğüreceğine bir şeyler düşünsün

YUMRU Sanmam, onda o yürek yoktur. Kız kaçırmak mangal gibi yürek ister.

KINALI Deme

YUMRU Dedim bile. Şunlara bak, bunlar değil kız kaçırmak yatmaya bile korkarlar.

KINALI Yok canım sende, daha neler. Obanın oğlanlarını eyitten ufak görme. Kızın neyinden korksunlar? Avukatlardan, hâkimlerden, candarmadan, mahkemeden korkarlar

YUMRU Korkmasınlar

KINALI : Allah kimseyi hükümet kapısına düşürmesin.

YUMRU Düşürürse düşürsün

KINALI Ananın senden o yitten kızmışsın kalan. Gözlerinin ağını bile kan bürümüş

İPEK Nasıl bürümesin, bir tane rast gitmiyor körden topaldan, çardan çopurdan

SUMRU Kısmetimize hep Çar çakal düşüyor.

İPEK Onlarda yaz gününde üşüyor.

KINALI Haydi kızlar gelin, dolaştırma türküsünü söyleyelim.

TÜRKÜ : *Ak bakırlar susuz kaldı*
Bizim evler ıssız kaldı
Anan-baban kızsız kaldı
Ah başımın yazısı buymuş
Dostumdan düşmanım çokmuş
Gökte yıldız sayılırmı
Çiğ yumurta soyulurmu
Kız anadan ayrılırmı
Ah başımın yazısı buymuş
Dostumdan düşmanım çokmuş
Ben bu gece misafirim
Yarın sabah ben yolcuyum
Kıyamette davacıyım
Ah başımın yazısı buymuş
Dostumdan düşmanım çokmuş

KINALI Bakalım kız ne diyor bu işe. Ben anası olayım, Melek sen de Yangılı ol! Şöyle bir söyleşelim. (Ana olur.) Kızım eteğindeki taşı dök. Bu işin artık oluru kalmadı.

M:Yangılı Ne edeyim sarıcalı sıtmalı, er dediğin ateşte olmalı, yatağını ısıtmalı

K:Ana Allahım sen bu kıza akıl fikir ihsan eyle. Para girdimi işin içine her ayıp kapanır.

M:Yangılı Zaten bu değilmi her pisliğe tıpadır. Ama bir gün o tıpa patlar. Canı yanan eşşek attan fazla atlar.

K:Ana : Senin aklını iyice çelmişler.

M:Yangılı Koca bir ömür kolay değil, elin körüne şehla demek.

K:Ana Biz nasıl diyoruz?

M:Yazğılı Bir gün olsun ağzının tadı yok.

K:Ana Ben senin o akıl hocalarına sorarım, bir baldırı çıplağa varıp dta el kapılarında sürünmek daha mı iyi?

M:Yangılı İyi.

K:Ana Keşke babanın parası bol olsaydı da varaydı bir gözü kör olaydı. Kocalıkta parasız herif çekilmez olur.

M:Yangılı : Altın olsa dönüp bakarsam, hamaylı gibi gerdanıma takarsam, sümbül olsa sağ kulağıma sokarsam, gençliğime doymayayım anam.

K:Ana : El elin okkası, terazisi. Kızım kendine gel, el atına binen ya düğünde ya bayramda iner.

M:Yangılı Hiç de..

K:Ana :Beni kötü kötü söyletme. El şeyiyle gerdeğe giren, el bilmem nesiyle çıkar.

M:Yangılı Kafama girmez benim, bir kulağımdan girer öbüründen çıkar.

K:Ana : Avrat kıymetini böyleleri bilir.

M:Yangılı O dediklerinin altlarından ikide bir avrat kaçar niye kaçar? Bu bollukta hep boğaz istemez.

K:Ana : Amanın şunun dillerine bakın, pabuç gibi karış karış.

M:Yangılı Erim er olunda evim çalı dibi olsun. Kıymetimi bilsin ciğerimi yesin. Öteden gelirken Yangılı'nı yandığı, seve seve aldığı desinler, yeter.

K:Ana Kişinin kendini bilmesinden büyük erdem olamaz. Kızım bunları bir duyan olmasın, ele güne rezil ederler. Düdüğe koyar üflerler.

M:Yangılı Tasaamıdı.

K:Ana : Hey bre soytarının kızı, sen nasıl olur da büyüklerini çiğneyip başına büyüklük eder. (Kınalı olur.) Sen onların dediğine bakma, onlar zaten kendilerinden başkasını yapmaz. Elin ipiyle kuyuya inilmez. Yarı yolda bırakırlar adamı ne yukarı çekerler ne aşağı

OYUN OYUNU

Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış

MEYDANCI: Bilmediğiniz bir şey değil bu sürtüşme. Baştan beri sürüp geliyor.

İBİŞ Herkes her şeyi bir iyi biliyor.

KÖSE Her gün yaşanıyor ama onu aşamıyor.

MEYDANCI: Herkes ne olacağını, nasıl çözümleneceğini biliyor. Şimdi önümüze sevdalı'nın evi geliyor.

SEVDALI'NIN EVİNİN OYUNU

(Emelek-Köse-Sumru)

BABA Bu it oğlu it nedir böyle kendi kendine genleşir durur?

ANA : Anlamadın mı herif? Sen hiç genleşmedin mi?

BABA Keşke genleşmez olaydım da seni bana kapatmaz olaydılar.

ANA Deh, ben olamasam senin ardını kim toplar? Keşke ırasataş gitmeseydin de başımı yakmasaydın. O gün bu gündür süründürdün.

BABA Kes. Avrat kısmı böyle işte. Yüz verdin mi hemen astarını ister. Tepene köşk kurar.

ANA Hele sen oğlanı düşün.

BABA Ben kendimi düşünüyorum.

TÜRKÜ *Dinle sana bir methiye edeyim*
Derdim çoktur nereye gideyim
Kime açıp kime söyliyeyim
Sana benzer hiçbir güzel görmedim

Sensiz hayat zehir oldu
Gecem gündüzüm kahır oldu
Gözüm yaşı nehir oldu
Sana varmazsam sevdiceğim

BABA Şeyimin etini keser yerim, kasaba minnet etmem

SEVDALI: Edersin.

BABA Etmem.

SEVDALI: Kasap olacak değilsin ya. Herkes bir iş yapar. Bir baltanın ucundan tutar. Boşuna mı demişler, komşu komşunun külüne muhtaç diye... Komşusuz olunsaydı her bir ev dağ başında olurdu

ANA Değil mi ya. Olur mu öyle, sırt mı istemez baş mı istemez. Her gün pişecek aş mı istemez.

SEVDALI: Ben de biliyorum ama şurama anlatamıyorum.

BABA Uçkuruna sahip ol. Dayanmasını bil. Dengini bil. Yok, iyicene azdıysan kız olacağına dul olsun. İyi olacağına kötü olsun. Üzüme çöplü, armuda saplı deme. Nasıl olsa ölümlü dünya.

ANA Ölüm, Allahın en adaletli, en sevdiğim işi. Fukara demez, zengin demez, sıradan komaz. Öteyi de düşünmek gerek.

BABA Geç bir kalem, kafama girmez benim. Sen burada bulgur ver ötede pirinç al.

SEVDALI: Doğru söylersin.

ANA Güzel konuşursun. Biz de durumu arzettik. Yüksek vicdanına güvenip kapına geldik. Eşiğini aşındırdık.

BABA : Bu değirmende kimse kimsenin yüksek vicdanına filan bakmaz. Herkes hergün yüksek vicdanının acısını çekiyor. Kime gitsen elini ayağını, evinin dayanağını alamazsın. İki çift laf bir güler yüzle yumuşatamazsın. (Dönüşür.) Bir it bir deriyi sürür. Hepimiz bu lafın kurbanı olduk. Sürüyor sürüyor ama ne it de hal kalıyor ne post da.

ANA Dünya bir sele : sepet götü oldu.

BABA : Hah işte bunu bilin. Çıplak çıplağı düzmüş, ecik mecik çıkmış.

ANA : Sen de eyitten ince eleyip sık dokur oldun.

BABA : Olmuşken varlıklı olmalı. Dünyada bir kere olur bu iş, ikinciye kervan geçer yol olur. Bir parça baldırı çıplak çıkmış oğlan everecekmiş. Gülerim aklınıza... Buna imkan var mı heç? Oğlan neyle evlenir, kız neyle çıkar, düğün neyle kurulur, davul neyle vurulur haberiniz var mı heç?

ANA Yamacındaymışız gibi konuşursun.

BABA Saydın mı parayı babasına senin de makbulün olur benim de.. Başımızın üstünde yerin var. Huyunu suyunu bildiğim, altınla tarttığım durumda, niye ağrınmaz başıma çaput sarayım?

OYUN OYUN

(Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış)

MEYDANCI: Herkes herkesi avucunun içi gibi biliyor.

İBİŞ Kimsenin gözünden bir şey kaçmıyor.

ESE Kuş uçmuyor.

GABIŞ Yaprak kımıldamıyor.

MEYDANCI : Ayan beyan kim huzursuz, kim huzurlu?

İBİŞ Kim uğursuz, kim uğurlu?

ESE Bir ataştır düşmüş herkesin yüreğine.. Ne biliyor ağlaya, ne biliyor sevine. Buyrun Cızzağı seyire.

CIZZAK OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Derviş-Kiriş-Emelek-Sülü)

Uzun bir ağacın ortasına bir delik açılır. Bir ucuna derviş, Kiriş, Emelek, Ese, Köse, diğer ucuna da İbiş biner. İbiş'i havaya kaldırarak hep birden bağırırlar.

HEPSİ Nişanlın kim?
İBİŞ Eşe.
EŞE Vermeye de bir yerin şişe.
KÖSE Alan memnun, veren memnun. Size girip de çıkmayan ne?
GABIŞ Ulan şu Memiş kadar olmadık.
ESE Sorma, taş gibi oturuyor içimize.
MEYDANCI: Hele bir atalım.
HEPSİ Ya nereye?
MEYDANCI: Direğin ucundakini... sevdiğinin kucağına...
HEPSİ Eyytt.
ESE Tamam mı İbiş.
İBİŞ Tamam.
EMELEK : Tamamsa indir eteklerini.
KÖSE Kimi görüyorum yukarıda?
İBİŞ Valiyi.

DERVİŞ Çüş. O kadar büyük adam nerden gelecek.
KİRİŞ Ola ki, kör şeytan pahal olur, deniz ateş alır.
SÜLÜ : Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz.
KÖSE İbiş, gördüklerini aklında iyi tut.
İBİŞ Başüstüne.
EMELEK : Başın gele döş üstüne.
İBİŞ : Amin.
DERVİŞ Ondan in de buna bin.
HEPSİ Eheyyyt...

(Büyük bir gürültüyle İbiş'i indirirler. Sırasıyla biri seker.)

KÖSE Seymenbaşı!.. Seymenbaşı!.. Çatladı oldu sabır taşı, biraz da gör Köse kardaşı.
KİRİŞ Emrin olur Kösem.
KÖSE :Haydi benim koç Kirişim... Yap bir girişim.
ESE Ulan nene gerek mobilya, kap kacak. Zenginin-ki de fukaranın ki de aynı baldır aynı bacak.
EMELEK : İnsana açılmalı sıcacık kucak.
DERVİŞ Duman tüten bir ocak.
SÜLÜ Doğru nemize gerek bizim çehiz mehiz, öyle değilmi Memiş?
MEMİŞ (İki şişe içki getirir, sofraya koyar.) Heya.
GABIŞ : Öyle değil, biz evlenirsek kıyamet kopar. Herkes evlenirse olmaz. düzen bozulur.
KÖSE Bu sevdanın sonu ne zaman gelir ola?
İBİŞ Bilmem benimki yakar gider.
ESE Kavuşmanın sırrı ne neyse bulmak gerek. Yoksa kara sevda bizi tüketecek

EMELEK : Salavat kuvvete bağlı.

SÜLÜ : Sevmek gönüle...

DERVİŞ Elde avuçta olmayınca gönülde olmuş kaç para eder?

EMELEK : Bir gün güle oynaya bizim de dövmemiz dövülür. Hamaratlığımız övülür. Dedikodu kazanlarımız kaynar, kirli çamaşırlarımız ortaya serilir.

İBİŞ (Şişeyi çevirir.) Çek.

EMELEK : Çekeyim mi?

GABIŞ Çek bacanak çek.

ESE Bulmuş iken çekmeli.

KÖSE Veresiye içen iki kere sarhoş olurmuş.

KİRİŞ İsterse dört kere olsun.

GABIŞ Yeter ki bardağı dolsun.

ESE Hayırlısı

KÖSE Dibi çayırlısı.

İBİŞ İnce düşünürsek biz ölmüşük.

GABIŞ : Gebermişik.

ESE Zıbarmışık.

KÖSE Hazır mezar bulamadığımızdan ayakta gezerik. Yalamaklının iti gibi seyip seyip...

GABIŞ Estağfurullah.

İBİŞ :Üstüme düşen öte firla.

KÖSE Diyeceğim zaten bizde hayat yok.

ESE Dünyaya gelmişiz haberimiz yok.

KÖSE Ya bir de haber mi vereceklerdi.

İBİŞ Hiç olmazsa bir telefon etselerdi, ona göre tedbir alırdık. Belki de böyle bir seyehatten vazgeçerdik,

GABIŞ : Sanki gelip gelmemek elindeydi.

ESE : Gönlüne kalmış bir işti de.. Töbe yarabbi, adam niye geldiğini bilir miymiş?

İBİŞ Hep birer parça şehvet çocuğuyuz.

GABIŞ : Anamızla babamızın günahıyık.

KÖSE Belki onlar ne halt ettiğinin farkında bile değiller.

İBİŞ : Ben farkındayım, iyi de biliyorum ama söylemesi ayıp...

ESE Yeterin kalan, pis pis düşünmeyin. Şişede durduğu gibi durmaz. Çok şey düşündürür... Adam vakti saati gelince doğar.

GABIŞ Yok bre Ese, iş senin bildiğin değil. Niye diyecek olursan.. İnsan oğlu iki kere doğar.

ESE Ne biçim laf o. Çatal mı doğar?

GABIŞ : Tabii çatal doğar. Bir kere doğar çırılçıplak. Bir de dünyada tekrar doğar.

ESE Dünyada nasıl yeniden doğar?

GABIŞ Baksana Abdülkadir ağanın salağına. Böyle bir kapıdan gelmek, bir yar Gabış yok bre Ese, iş senin bildiğin gibi değil. Niye diyecek olursan insanoğlu iki kere yıkmak, bir sel suyu karıştırmak ikinci kez doğmak demektir.

ESE : Anlaşıldı. Desene sen haber ver paradan.

KÖSE Bizde niye yok, biz niye adam olamıyok? Bir doğduk bir daha doğamıyok. Ağadan bize sıra gelmiyor ki. Hükümet bile gradoyu ona veriyor.

İBİŞ O da karşısında arazi gösteriyor. Sen ne gösteriyorsun?

KÖSE : Arazim olsa kendi yağımla kavrulurum.

ESE Eşşek kafa, ağa hükümeti sana grado verir mi?

KÖSE Niye vermiyor?

GABIŞ İtimadı yok zahar.

İBİŞ Hani lan bizler namuslu vatandaşlardık. Borcumuz namusumuzdu. Niye Abdülkadir Ağa'ya düşük faizle veriyor?

ESE Bizi ona gebe bırakmak için.

GABIŞ Emeğimizi kıştan satın alsın diye. Hemi duyduğuma göre Abdülkadir Ağa %7 den faiz alıyormuş. Eyitten ağalaşsın, dal budak salsın diye.

MEYDANCI: Bu toprak ve kredi meselesi eyitten karıştırıyor. Öğrendiler bikere %7 nere %60 nere.

EMELEK: Hükümet fazla toprağı olana grado vermiyor mu?

KİRİŞ He ye.

EMELEK: Hükümet bizim toprağımız olunca bize de grado vermez mi?

GÜLÜ Verir.

EMELEK: Abdülkadir Ağa hep faiznen toprağlarımızı almadımı elimizden. Senetsiz sepetsiz.

DERVİŞ Ee.

EMELEK: Biz de topraklarımızı geri alalım.

SÜLÜ : Abdülkadir Ağa'nın parası?

KİRİŞ Hükümetten grado çıkınca öderik.

DERVİŞ Doğru valla. Zaten o yılan değil mi bizi bu hale sokan. Yavaş yavaş bütün köyün topraklarını zaptetmedi mi...

SÜLÜ Böyle düşündü mü adamın aklı fırtıyor.

DERVİŞ Bizim halimize itler köpekler sırıtıyor.

EMELEK: Öyleyse içelim. İçelim de güzelleşelim.

KİRİŞ Hele bir içelim.

DERVİŞ İyicene göçelim.

SÜLÜ Geldik cırnık gittik cırnık.

EMELEK : (Sülü'ye vurur.) Düzelir he yiğit, düzelir. Sen hiç kafanı yorma. Senin kozzağın sağolsun.

SÜLÜ Senin de kozzağın sağolsun.

İBİŞ Ulan bana bir şeyler oluyor.

GABIŞ Bana da.

İBİŞ Gıdıklanıyorum.

ESE Ben de.

İBİŞ Gövdemde çımgı çımgı bişeyler yürüyor.

GABIŞ Benim de.

İBİŞ Güççük dilimi yuttum.

ESE Ben de.

KÖSE : Allah'tandır.

İBİŞ : Allah'tandır.

GABIŞ Yok yahu kuldandır.

ESE Kuldandır.

MEYDANCI Hangisindendir. Alah'tan mı, kuldan mı? Herkes düşüne biraz kafasını yora. Kimi sağa zorluyor kimi sola. Halbuki akıl için yol birdir. Sola zorlayan yiyer kuru ekmek, sırtına tekmek, sağa zorlayan yiyer pirzola. Bu ne hikmettir ola. Herkes düşüne cevabını bula. Düşünmek için iki dakikalık mola. Sözü bırakıyorum davula.

İBİŞ Haydi bacanak gül oyna. (Oynarlar.) Bugün ne yedin?

GABIŞ Bıldırcın eti.

İBİŞ Nerde yedin?

GABIŞ Havada uçarken gördüm.

İBİŞ Nerden geliyon?

GABIŞ : Şeherden.

İBİŞ : Ne aldın.

GABIŞ Kadife.

İBİŞ Nerede gördün kadifeyi?

GABIŞ Ağaların, beylerin sırtında.

İBİŞ Yiyip içtiğin senin olsun gördüğün güzelleri anlat.

GABIŞ Minimini etekler gördüm, bembeyaz petekler gördüm. Kolunda erkekler gördüm. Peşinde uyuz köpekler gördüm.

İBİŞ Ne demek istiyon?

GABIŞ : Anlatmak istiyom.

İBİŞ Gördüklerin senin olsun, yiyip içtiklerini anlat.

GABIŞ Neler yedim, ne haltlar yedim. Ne tatlı dayaklar yedim. Söylesem boğaza köprü olur.

İBİŞ Öyle yemek değil, iftar bozar cinsten.

GABIŞ Baklava börek yedim.

İBİŞ : Nerde?

GABIŞ Camekânın önünden geçerken, kuşlar tuttum uçarken.

İBİŞ Daha daha.

GABIŞ Ciğer yedim, börek yedim.

İBİŞ : Afiyet olsun.

GABIŞ Ciğerciden geçerken, sarhoş oldum eller içerken.

İBİŞ : Aferin, öyle müsrif olma.

GABIŞ Boğuluyordum tozdan dumandan, pisboğazlara baktıkça ağladım yandan yandan.

İBİŞ Vay yavrum.

GABIŞ Eller yedi içti, göbekler şişti. Benim'de ciğerlerim şişti. Ciğerlerime ateş düştü. Bıktım bu candan.

İBİŞ : Bu kadar acıklı konuşma, çıkarma adamı dinden imandan. Onlara bahşetmiş koca yaratan.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI Kesin ulan, nedir bu bıdır bıdır.. Bu ne karabasan şu şenlik gününde. Hele düğün bitsin, sarhoşluk geçsin.

ESE Oyunlar oynansın.

MEYDANCI (Ayağı ile bir yalak açar.) Haydi gel Sülü, Yalaktan Çıkarma Oyunu oynayalım.

YALAKTAN ÇIKARMA OYUNU

(Meydancı-Sülü-Derviş-Kiriş-İbiş-Gabış)

SÜLÜ (Tek ayağının üstünde sekerek gelir.) Geldim abla.

RECEP(DERVİŞ): (Carcura asılır.) Gebersin.

MEYDANCI: (Sülü'yü üstüne alır gezdirir. Oyunun kuralı, biri ayağını yalaktan çıkaracak, diğeri de tek ayağını yere bastıracaktır. Meydancı Sülü'nün iki ayağını da yere bastırır.) Haydi gelin.

İBİŞ Biz ateşledikçe canları gidiyordur.

ESE Bilmiyorlar ki askerler bizden yana.

RECEP(D): Şunun şurasında on beş günüm kalmış.

KÖSE Silah sesleri duydukça ödleri düştü. Bütün köylü üstlerine gülüştü.

GABIŞ Doğum sancıları tuttu yatamadılar. Hortladılar.

İBİŞ Recebim de bir can canım.

ESE Bağrı yanık bizcileyin.

EMELEK: (Büyük uğraş sonucu Meydancı'yı yalaktan çıkarır.) De gelin.

KÖSE Hayda geliyorum.

EMELEK: Ayağın deydi.

KÖSE Seninki de çıktı.

MEYDANCI: Yalaktan çıkmayacak, gideninki de deymeyecek.

İBİŞ : Geç Köse geliyorum.

KÖSE : Kedi fareyle oynar gibi oynarım seninle.

İBİŞ Orası belli olmaz.

KÖSE Haydi bakalım (Kaldırır omzuna alır.)

EMELEK : Oohoo Memiş Pehlivan da geliyor.

GABIŞ Dokunmayın adamıma... Memiş (Yüzüne işaretler yaparak.) şunda kayna şunda piş (Elini omzuna koyar.) lan Memiş

MEMİŞ Ne var be?

GABIŞ : Demek evleniyorsun ha.

MEMİŞ Heya.

GABIŞ Ne yapacaksın evlenip?

MEMİŞ : Söylemem.

GABIŞ : Allah'ın aşkına.

MEMİŞ : Ayıp.

GABIŞ Yok canım biz bizeyiz.

MEMİŞ : Şey yapıcam..

GABIŞ Ney?

MEMİŞ : Bir galıp sabun, bir kollu tas.

GABIŞ Ee.

MEMİŞ : Su.

GABIŞ Yıkayacaksın.

İBİŞ : Sonra olacak o eşşek.

ESE Olsun.

GABIŞ Savura?

MEMİŞ : Sonra?

GABIŞ : Daha sonra?

MEMİŞ Uyuyacan

GABIŞ Ha ayı ha. Avrada bir şey etmeyecen mi?

MEMİŞ Ney?

GABIŞ : Şey

MEMİŞ (Memiş başı ile) Çok.

KÖSE İlk gün ayıp deel mi?

MEYDANCI: Onda o göt var mı heç? Avratla yatmaya mangal gibi yürek ister.

GABIŞ : Gel hele adamım.

MEMİŞ Geldim adamım.

GABIŞ : (İbiş'i yastık yerine çekerek.) Hele biraz kestirelim. Nerdeyse tan ağaracak.

MEYDANCI: El ayak çesildi. Koca düğün kimsesiz kaldı.

ESE Nereye gitti kifte davulla ağırlananlar.

KÖSE Keyiflerine göre oda döşenenler... Konuşmaya üşenenler.

İBİŞ Zaten onlar düğün etmezler. İlk akşamdan tavuk gibi yatarlar. Esas düğünü, düğün evinin yarım ağızla "hoş geldin" dedikleri yapar.

GABIŞ : Düğün bayram bilmeyenler, görmeyenler...

ESE Yatacak yeri olmayanlar.

KÖSE Yürekler bir olsun.

İBİŞ Gönüller bir olsun.

OYUN OYUNU

(Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış)

MEYDANCI: Hele bir kız evine varalım.

İBİŞ Bacalardan tuz atalım.

GABIŞ Kadınları biraz korkutalım.

ESE Bacadan ben inerim.

KIZ EVİNİN OYUNU

(Meydancı-Kınalı)

Kınalı (Ana): Herif bu ne asriliktir. Erkekle kadın olacak şey mi?

BABA Sen ağadan iyi mi bileceksin.

ANA Hiç duyulmadık görülmedik şey.. Neler geliyor başımıza.

BABA Bu asriliğe senin aklın ermez.

ANA Senin ki çok erer.

BABA Benimki de ermez, ağanınki erer. Yullar onun elinde. (para işareti yapar.) Bize, çektiği yere gitmek kalıyor.

ANA Ben her şeyi anlarım da anlamazlıktan gelirim.

BABA Geçim ehlisin canım.

ANA Lafım ileri varmadıktan sonra, anlamışım ne anlamamışım ne!.. Kaç para eder, eksik etek demişler.. Hakkımızı yemişler, ah bir erkek olsaydım...

BABA Ne halt ederdin?

ANA Dünyanın altını üstüne getirirdim. O erkek göcümle önünü arkasına çevirirdim, belki de dingilini kırar devirirdim.

BABA Bir halk edemezdin. Yiğitlik vurmakla, ağalık

vermekle olur. Herif "Muradınız var" diyor başka bir şey demiyor.

ANA Onun muradı var diye biz rezil mi olalım?

BABA : Asıl rezillik dediklerini yapmazsak çıkacak. Salar zorbalarını üstümüze.

ANA Duyulmadık, görülmedik icatlar, modalar...

BABA Herif iştahlı, modaya düşkün. Geri kafalı değil, baksana türlü türlü, çeşit çeşit insan yığıldı. Bin ayak üstü bin bir fikir. Her kafadan bir ses çıkıyor.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: (mendilini yere serer.) Kuralım seyyar masayı. Atalım yürekten gamı kederi.

İBİŞ Biz mi bozacağız bunca yıllık yasayı.

GABIŞ (kendi kendine.) Çek kafayı ayı oğlu ayı.

KÖSE (Cebinden çıkardığı leblebileri mendile koyar.) Bunlar Ata'nın mezesi.

ESE : (Şişeyi ağzına diker.) İzindeyiz Atam, kimdir bize kazık atan? Gelde çarkına oku şunların.

KÖSE : Ah rahmetli sağ olsaydı.

GABIŞ Rahmetliden bir gördüğün var galiba.

ESE Böyle bir şeyi aklına taktı mı takar.

KÖSE : Ah rahmetli sağ olsaydı.

İBİŞ Ee sıktın artık.

GABIŞ : Çıkar artık şu dilinin altındaki baklayı, yeşerecek saklayı saklayı.

KÖSE : Ah rahmetli sağ olsaydı.

ESE Ne olacaktı?

KÖSE Bak sen neler olacaktı. Dayanırdım hemen bir dilekçe, sunardım en az yirmi gerekçe.

İBİŞ Hangi yirmi, yüz yirmi.

KÖSE : Atam sen bu memleketi gençliğe mi emanet ettin yoksa zenginliğe mi...

GABIŞ Hemen altına yaz: Fukarayız diye, paramız yok diye evlenemiyoruz. İmza imanı yok GABIŞ.

ESE Bizler böyle bekâr uşak, belden kuşak dolaşırken, kızımızı götürmeye geliyor çiyan Abdülkadir Ağa.

GABIŞ Biz de bu durumu paşa paşa mı karşılayacağız.

KIZ EVİ İLE OĞLAN EVİNİN BİRLİK BERABERLİK OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Kiriş-Derviş-Memiş-Emelek)

EMELEK: Yaz yaz Köse döktür.. Fukara diye Sevdalı'nın elinden yangılısı Zeynep'i söke söke götürecekler, de.

KİRİŞ Nice yaşlı zenginler, kantara çekip çekip kız alıyor, de.

YAKIMCI: Selamün aleyküm, ağzınız tutkun olsun.

DERVİŞ Eyvallah Yakımcı buyur, derdimize ortak ol.

SEVDALI: Gönlümüz bir olsun.

YAKIMCI: Her şey Sevdalımızın gönlünce olsun.

SEVDALI(K): Gönlümüz zengindir bizim, orada bütün dostlara yer bulunur.

GABIŞ (Önlerine bir şişe koyar) Dayanın.

YAKIMCI: (İçer.) Öf be barut gibi. (Karnına vurur.) Lıkır lıkır gidiyor tuluk misali.

İBİŞ Ya da tıkır tıkır gider boş ambara fare girmiş misali..

ESE Oldu olacak bütün dertlerinizi birer birer yaz. Yüreciği cayır cayır erisin. Onların elinden imanımız gevredi de.

YAKIMCI: Gene mi Ataya şikâyet. Anlatayım sana Efendinin halini, kaldı baş açık, ayak yalini. Burgaz'dan Abidin'in bir hendekte buldular yarısını, gören yok bilen yok gerisini..

ESE Neden? Toprağını vermek istemediğinden..

SEVDALI: Ekiş Ahmet hastaneden en çıkmadı, senin hastalığından gitti..

KİRİŞ Yuva tünek kuracağız diye yemiyoruz içmiyoruz acıkmayalım diye sıçmıyoruz.

ESE : Para biriktirip de adam olalım derken ömrümüz kafi gelmiyor.

İBİŞ Bu dünyadan postalıyorlar. Hem de iadeli taahhütlü. Alıyoruz voltamızı.

YAKIMCI: Tosmurlu'nun evran gibi oğlundan ne kaldı? Cep defterindeki şu dört satırdan gayrı:

Hasret çeker koku alırım havadan
Yıllar var ki ayrı düştüm sıladan
Böyle yazmış yazımızı yaratan
Bir lokma ekmeğe satılmışım ben.

KÖSE Yavaş yavaş hepsini birem birem döktüreceğim. Bizim köydeki dertler bitti mi civar köylerdekileri yazacağım.. Bütün Türkiye'yi yazacağım..

EMELEK: Az gelir, dünyayı yaz.

DERVİŞ Bir kalkışta hepsini halletsin.

SÜLÜ Bir yanda anasızlık, bir yanda babasızlık..

ESE İlle de belimizi büken avratsızlık.

İBİŞ Kış gününde yorgansızlık.. sızlık..

KİRİŞ Ciğerimize yapışan, tenimizi kavuran parasızlık.

GABIŞ Böyle yaşamak akılsızlık.

KİRİŞ Başka türlü nasıl yaşanır?

EMELEK: Onlar gibi malların fiyatını ödeyip alarak. Vurarak, kırarak, çalarak. Evin içine yorgan gibi para sererek. Öyle paran olacak ki, uç uca ekleyince Adana'ya varıp gelecek. Bakmayın öyle bizde olmadığına, olduğu yerde öyle çok ki, herif cezvenin altında para yakar. Üstünde kahve kaynatır. Yanında avrat oynatır.

SÜLÜ Oynatır da ne kelime, göbeğinde şarap içer.

DERVİŞ El olan yerde neler olmaz.

YAKIMCI: Onlar kendi âlemlerinde. Bizse canımızın derdine düşmüşüz, ateşimizle kavruluruz. Biz böyle kavrulurken, onlar da öyle savrulurken.. Yürüyemez bu iş böyle arkadaşlar..

KİRİŞ Nerde kaldı sizinkiler yahu?

GABIŞ İyi işte, geciktikçe ceremeleri artar. Burada fazla mesayi yapıyoruz. Çağırın ağayı da getirsin bizim şarap paralarını. O yetim-öksüz demiyor nasıl tarlaları zaptediyorsa, biz de burda elimize düşmüşken onun acısını çıkaralım.

DERVİŞ O ah öyle alınmaz ki..

KİRİŞ Nasıl alınırsa öyle alalım.

SÜLÜ Yani üvey evladı gibi mallarını mı üleşelim? Pezevengi sipsivri bırakalım.

EMELEK: Üleşelim.

MEYDANCI: Hep bizim anamızın babamızın alın teri, göz nuru.. Ecdadımızın iliği, kanı.. Çıyan Abdülkadır'in babası Gaffur, bizim köylüyü toplayıp ilk ovaya indirdiğinde gömleğinden geçirirmiş..

İBİŞ : Sonra da deyneğinden.

MEYDANCI: Dur be çocuğum, ha ne diyordum? Artık seni evlat edindim, oğlum oldun dermiş. Gözünün alabildiği tüm tarlalar senin! "Artık çalıştırır da çalıştırırmış, sözüm ona mal sahibini. İş bitince kışa doğru, tekrar gömleğinden geçirir, "evlatlığımı geri aldım," der sürermiş.

İBİŞ : Sen nerden biliyorsun?

MEYDANCI: O kazığa oturmayan mı kalmış?

İBİŞ Ya gitmezse?

MEYDANCI: O zaman hendeğe gider. Mutlak gidecek bir yer bulur ayak direyen, Arayan yok soran yok o zamanlar.. Sıtmadan öldü diye bir haber, tamam.

İBİŞ Kanun?

MEYDANCI: Hangi kanun? Kanunları yapanı o gönderiyor zaten, buradan adamlarını seçip..

GABIŞ Vay anasını, dinini.. Bedava çalıştırırmış ha!.

ESE Beleşe ne demek, canı pahasına.

KÖSE Erkeksen gel ulan Abdülkadir, yandın, bu acılar çıkacak!

İBİŞ Sakın ha, zamanı var. Sen yakarsan seni de yakarlar.

YAKIMCI: İşte o zaman kanun bir ejderha olur, karşına dikilir.

EBELEK Yok canım, iyicene kanlı bıçaklı olmayalım. Bunca yıllık kin bir kerede alınmaz.

SÜLÜ Kıtır kıtır doğrayasım geliyor, öyle gıcık alıyorum pezevenkten.

EMELEK: Öyle ama dönüp dolaşıp muhtaç oluyoruz.

GABIŞ Dayanılmaz be! Fıstık gibi kızlarımızı alıp alıp götürüyorlar.

ESE Bembeyaz petek gibi yavruları.

KÖSE(S) : Ah ulan felek, senin gözün kör olsun.

İBİŞ : Ah ulan fukaralık seni kapıya koyanın anasını avradını..

SÜLÜ : Her şey ateş pahası, gün aşımı bir zam, gün aşımı bir zam..

DERVİŞ Çaresizlikten olacağız cüzzam.

YAKIMCI: Ne gelirse ucu bize batar. Bu zenginlik bir tohumdur, ektim amma bitmedi. Fukaralık başa belâ, kovdum ama gitmedi.

KİRİŞ Develisyon derler, eflasyon derler, anamızı bellerler.

GABIŞ : Adı değişir tadı değişir, gelir gene bizim başımıza ekşir. Zengine göre ne ki, indir indir, kaldır kaldır.

YAKIMCI: Nedir bu pahalılık, nedir bu yokluk. Yoksa harpten mi çıktık be yahu.

İBİŞ Biz her gün harpteyiz ekmekle. Ekmeğin yanına bir soğan kırayım dedin mi büyük kavga kurulur.

YAKIMCI: Nerde kaldı söz verilen ucuzluk Gayrı canımızdan bıktık be yahu.

SEVDALI(K): Şaşarım aklına, hangi verilen söz tutulmuştur ki.. partiler tarihinde bu söz tutulsun.

ESE Onların derdi yağlı lokma yutulsun.

YAKIMCI: Her gün bir çıkmazda piyasa. Hiç bir ülke ile gelmez kıyasa.

İBİŞ Bu Türk piyasası, ayarlayanın bile aklı ermez.

GABIŞ Amerika dolar şu kadar der, o olur. Çünkü babalarla pazarlık edilmez. Hep kalkar hiç inmez.

ESE Bu kadar da hamallık edilmez.

YAKIMCI: Dertsiz başımızı derde soktuk be yahu.

MEYDANCI: Nemize gerekti ortak pazar. Herifler ortak biz pazar. Şu halimize bakın değmesin nazar.

İBİŞ Elemtere fiş kem gözlere şiş. (Elini açar.)Hani benim bahşiş?

GABIŞ (İbiş'in eline para koyar.) Ulan senin baban papaz, deden keşiş. Çünkü için gücün avanta, bahşiş.

ESE Nedir yahu bu ortak pazar?

MEYDANCI: Okumadın mı? Gazeteler çarşaf çarşaf yazar.

KİRİŞ : Hani kasabada cuma günleri kurulur, onu dünyaya temsil et. Herif alacağı malın fiyatını kırıyor, sen satmak zorundasın..

SÜLÜ Niye canım?

KİRİŞ : Alacağın çok.

DERVİŞ Elin gavuru seni düşünecek değil ya, kendi gavurun bile düşünmüyor.

EMELEK : Sen de fiyatını buluncaya kadar beklet.

MEYDANCI: Bekletemezsin, çünkü senin malın beklemez kokar. Çünkü sen üzüm satıyorsun, incir satıyorsun, tahıl satıyorsun.. Karşılığında kamyon alıyorsun. Aldıkların bekler de, sattıkların beklemez. Onun için fiyat düşürürsün ki alıcı bulasın.

EMELEK : Vay anasını be, elin gavuru için mal yetiştiriyoruz.

SEVDALI : Onun için demek dışarda para düştü, içerde mal firladı.

GABIŞ Gene fukaranın anası ağladı.

İBİŞ Hem de zırıl zırıl zırladı.

DERVİŞ Beş liraya şeker, ne alınır ne yenilir. Sadece varlıklı komşularda görülür ta uzaktan.

KİRİŞ : Radyoyu dinlesen Keloğlan çıkar, "piyasa yükselince yükselmiş olur" der.

EMELEK Ya da "halkın elinde para vardı da biz mi aldık" der.

İBİŞ Kim uyur kim uyanır, her kes uyur kel uyanık.

SÜLÜ Birileri elimizdekileri alıyor ama kimin aldığını bir bilsek gerisi kolay.

SEVDALI: O da belli her şeyleri kim alıyorsa paralarımızı da onlar alıyor.

YAKIMCI: Doğru, yükselince yükselmiş olur. Ama kimin üstünden yükselmiş olur? Hey hayvanın üstündeki hayvan da hayvan.

GABIŞ Eskiden bir çay içerdik kuru yavan, ondan da olduk kalan.

YAKIMCI: Hiçbir şeye yetmez oldu kesemiz Günden güne kaçar oldu neşemiz

İBİŞ Döve döve adam neşelenmez ki..

YAKIMCI: Ne çam kaldı ne de meşemiz. Kendi kendimizi yaktık be yahu.

ESE Yaktık ki ne yaktık. Ötekini yaktık, bunu diktik. O de sağ olsun bizi dikti. Ve de iyi dikti.

YAKIMCI: En şakrak dilliler ahraza döndü. Demokrasi yolunmuş horoza döndü

SEVDALI: Erkek olan konuşur.

İBİŞ Bakın tüysüz müysüz, iyi kötü, demokrasi de varmış.

ESE Nerdeymiş o öyle, görülmedik yerde?

GABIŞ Ayak altında dolaşmaz çünkü yüksek zümreye aittir.

YAKIMCI: Tombul teyze bile çiroza döndü. Uçkurları amma sıktık be yahu.

SÜLÜ Vallahi belimiz kertildi.

EMELEK: Yakında uçkurun kavrayacağı hiçbir şey kalmayacak.

MEYDANCI: Haydi arkadaşlar şerefe bir göçelim. Kuzu gibi hepimiz bir şişeden içelim.

SEVDALI: Ah ulan dünya, ne deyim de ne olasın.. Allah senden, sen Allah'tan bulasın.

İBİŞ İki elin böğründe üç yetimle kalasın.

SEVDALI: Ah dedikçe kara bağrım kütüler, avradım iyisini alır bizden kötüler.

GABIŞ Eski köye yeni adet koyarlar. Karyola maryola, biz bunları nereden bulalım ola?

DERVİŞ Bulduk farzet, nasıl yatalım?

ESE Hele ben bir yanımı toprağa sağlam dayamazsam tövbe gözüme uyku girmez.

İBİŞ Duvara sürt.

ESE (kafayı bulur.) Ah ah, bir devlet memuru olsaydım da, götü boklu tahsildar olsaydım. İt olup da kasap bekleseydim. O zaman değme yerden kız alırdım. Hemi de şehirde otururdum.

SÜLÜ : Sinema şehirde, eğlence şehirde.. Dert de bizde kahır da. Nedir bu bize girip de çıkmayan bilmem. Sanki biz soktuk memleketi bu duruma..

KİRİŞ : Sanki benim başıma çok ileri gidiyorduk da biz arkasından asıldık. Sanki biz sömürüyoruz, biz semiriyoruz. Halbuki toprak yalayıp taş kemiriyoruz.

GABIŞ Bir gün kel kafamı kızdıracaklar. Al diyeceğim atını, sikerim tımarını..

İBİŞ Eder mi ader.

GABIŞ : Herkese şapur şupur, bize gelince Yarabbi şükür.

İBİŞ : Ah o barlar.

GABIŞ Orda.

İBİŞ Vay o sazlar..

GABIŞ Orda.

İBİŞ Bıldır bıldır cıbıldak kızlar..

GABIŞ Orda.

İBİŞ Peki ne bok var burda?

EMELEK : Orda da bir bok yok. Dönüm dönüm tarla sürmezsen; ırgatlar, yarıcılar, ortaklar tutmazsan.. Yanaşmalar alın teri dökmezse bakasına.. Bereketli toprakları terleriyle sulamazlarsa, senin için her yer birdir istersen Fizan'a git.

İBİŞ Demek şehir de..

KİRİŞ Fabrikalar hesabına dönmezse, makineler senin için homurdanmazsa, işçiler gelip gidip emeklerini bırakmazlarsa hiçbir yerde bir bok göremezsin.

İBİŞ Ne kadar ölçsek biçsek boşa, varsa mangırın paşa gibi yaşa.

ESE Ne kadar çok içmesek o kadar dinleniriz.

SEVDALI : Sızılarımız diner. Elin adamı da yumuşak yumuşak iner.

GABIŞ Galiba bu bize verilen sus parasıdır.

İBİŞ Ciğer yarasıdır.

ESE Belki komşu hakkıdır.

SEVDALI : Otlakiyedir.

MEYDANCI: Bu bizim bütçeye mili bakiyedir.

KİRİŞ Yok yok o kadar çok içki veriyorlar ki, gençler içsin, kafayı bulsun da ses çıkaramasın, ayak direyemesin diye..

DERVİŞ : Doğru valla. Ayık kafayla dayanılacak dert değil.

EMELEK : Dayanılır mı be dayanılır mı?

SÜLÜ Ya istediğimiz içkiler gelmezse?

GABIŞ Öyle bir ihtimal düşünülebilir mi? Canlı bir fert çıkamaz.

İBİŞ : Ölüler serbest.

ESE Ya ölü çıkar da canlanırsa?

GABIŞ Yok devenin başı.

İBİŞ Kulağı.

ESE : Ayağı

İBİŞ : (Köseye.) Yahu ne düşünüyorsun?

SEVDALI : Anamın kızlığını.

GABIŞ Babanın güveyliğini düşünmüyor musun?

SEVDALI : Babam zahmet çekmemiştir.

İBİŞ : Öyleyse anan dulmuş.

ESE Ya baban?

SEVDALI : Altının pulu erkeğin dulu olmaz.

MEYDANCI: Haydi arkadaşlar hayır dileyelim komşumuza hayır gele başımıza.

SEVDALI : Alın pezevenkler alın. Hazır büyütülmüş var götürün.

İBİŞ Kalkmış var oturun.

GABIŞ : Armut var toplayın.

ESE İp var atlayın.

MEYDANCI: Hele durun biraz kafayı toplayın.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: Bu durum böyle sürsün diyenler.. Yeter artık bitsin diyenler.. Memnun olanlar, olmayanlar.. Sorumlular ne yapıyorlar, ne düşünüyorlar..

İBİŞ Veryansın kafa çekiyorlar.

ESE Dert ekiyorlar.

KÖSE Yürek söküyorlar.

GABIŞ Ne olacağını herkesten iyi biliyorlar.

MEYDANCI: Onun için günlerini gün ediyorlar.

İBİŞ : Ceviz kırıyorlar.

ESE : Gabış, sen de gitsene, azasın bugüne bu gün. Erkândan sayılırsın.

GABIŞ Burası daha iyi.

ESE Rahatı kaçar, oturamaz. Oldum olası hükümet adamını sevmez.

KÖSE Nasıl sevsin, hepten ağanın sofrasına konar kalkarlar.

MEYDANCI: Hele ben bir bakayım bizimkiler ne yapıyor?

EGEMENLER EĞLENİYOR OYUNU

Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse

AĞA Ya şimdi bunlar içer içer de kafayı bulunca ayaklanırsa?

KUMANDAN: Hele biri en ufak bir şey yapsın, kafalarını patlatırım.

KAYMAKAM: Asıl buralara tohum getirenleri biliyoruz. Tek tek izliyoruz.

MEYDANCI: Öfeleyiverin pire gibi.

KAYMAKAM: Mevzuat müsait değil.

AĞA Mevzuatı müsait yapın.

KAYMAKAM: Hele bir çoğunluğu sağlayalım, müsait hale getiririz. Direnenlerin ayağını suya indiririz.

SAVCI Yahu hele çekin, buraya demlenmeye mi geldik gamlanmaya mı?

AĞA İkisi birbiriyle güreşir.

SAVCI Vali bey de geleceğim diyordu.

KAYMAKAM: Son dakikada işi çıktı herhalde. Belki yarın gelebilir.

SAVCI İmam efendi hiç konuşmuyorsun.

İMAM İki arada bir derede kaldım. Bir yanımda köylü bir yanımda hükümet.

KUMANDAN: Neler anlatırlar hocalar içim..

İMAM Ee onların da sahtesi çoktur. Altının kalpı olur, demirin kalpı olur mu?

SAVCI Bu doğru, sahtekârı çok, tipe göre fetva vereni de..

KUMANDAN: Yalnız kilometrelerinin hızlı vurduğu ortada. Her birinde üç dört kadın..

KAYMAKAM: Karın, kasık, göbek muskaları..

SAVCI : Çoluk çocuk ve muhabbet muskaları..

KUMANDAN: Gelinler, kızlar baştan çıkarıyor adamları.

İMAM Savcı bey sana da bir muhabbet muskası yazayım. Peşinden kadınlar ayrılmaz olur.

SAVCI Yaz anasını satayım.

İMAM : (Okur, üfler, muska yazar.)

KAYMAKAM: Benim de falıma bir bak.

İMAM Kaymakam bey senin falın fallanmış, taşakların sallanmış, ayaklarının altı nallanmış.

(Gülüşürler)

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Oğlan evi ayrı kız evi ayrı oynarken bulduk şeytanı, çıkardık aramızdan, birleştik. Ama şeytan bu, durur mu?

İBİŞ : Durur durur bir şeytanlık yapar.

GABIŞ : Şeytana biz şeytanlık yaparsak ne olur?

KÖSE : Evel Allah sen şeytana bile pabucunu ters giydirirsin.

MEYDANCI: Görelim bakalım.. Başlayan oyunumuz Şeytan Çık Oyunu..

ŞEYTAN ÇIK OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Memiş)

GABIŞ (Sırtına bir cüppe, başına bir takke geçirir.) Ee gençler, birinci gün oynadınız, ikinci gün oynadınız, bu üçüncü gündür oynuyorsunuz. Gördük ki bunlar oyun moyun değil..

İBİŞ Öyleyse niye oynanıyor?

ESE Gelenekten.

KÖSE Görenekten.

MEYDANCI: Öyleyse bu işin mutlaka bir nedeni var.

GABIŞ Hele bir sorun acaba nedir? Nedir?

HEPSİ Nedir hoca, nedir? Bir bildiğin mi var?

GABIŞ Var tabii. Hemi öyle bir bildiğim var ki söylesem içinizden birinizi..Yutarsınız küçük dilinizi..

HEPSİ : (çok şaşırırlar.) Dee, hoca öyleyse çatlatma bizi.

GABIŞ Darılmayın, gücenmeyin ama içinizde bir şeytan var.

HEPSİ (şaşkın.) Aboov. Şeytan mı?

GABIŞ Heya, hemi de ne şeytan. Çifte boynuzlu da çatal dilli. Kazma dişli de tilki kuyruklu. Öyle bir şeytan ki içimizdeki.. Kendine bile pabucu ters giydirir.

İBİŞ Hoca madem bilirsin şeytanı, öyleyse çıkar meydana.

ESE Sen çıkar ortaya, köylü bunu kutlaya.

KÖSE usul sende yol sende, söylenecek söz sende.

MEYDANCI: Vakit geçti, gün ağarmak üzere. Yarına çokça işimiz var. Gün doğdu mu şeytana bir kere, tanrıya verilecek hesabımız var.

GABIŞ (Seyircilerin arasından Memiş'i bulur getirir.) Gel canım korkacak bir şey yok.

İBİŞ Buldu şeytanı.

GABIŞ Otur şuraya. (Ceketini başına örter, şeytanı gizler.) Ben sana şeytan çık diyeceğim sen ise çıkmam de. (Peşrev çekerek bağırır.) Anaların doğuramadığı, babaların besleyemediği, ninelerin beleyemediği benim kulunum, tayınım.. (Memiş'in kulağına) Ben sana şeytan çık derim, sense çıkmam de. (bağırarak.) Şeytan çık.

MEMİŞ Çıkmam.

GABIŞ Şeytan çık.

MEMİŞ Çıkmam vallahi, çıkmam billahi..

GABIŞ Benim kulunum, tayım, şeytan çık.

MEMİŞ Çıkmam vallahi, çıkmam billahi.

GABIŞ (Üç kere ıslık çalar. İbiş ibrikle suyu getirir, ceketin kolundan döker. Islanan Memiş kendini dışarı atar.) İşte insan, işte şeytan! Sevap işler taş atan.. (Köylüler şeytan taşlarlar.)

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş)

MEYDANCI: Oho kız evi de oğlan evi de şeytana karşı birleşti.

İBİŞ : Meğer iki tarafın içindeki de aynı şeytanmış.

MEYDANCI: Şeytansız bir dünya oyunu.

BİRLİK BERABERLİK OYUNU

(Meydancı-Kınalı-Sülü-Kiriş-Melek)

KOCA(SÜLÜ): Bu zamanınız hayırlı olsun komşular.

BABA(MEYD): Hoş gelmişsiniz.

KOCA Hoş bulduk.

BABA Daha daha nasılsınız?

KOCA İç güveysinden hallıcayız. Sizler nasılsınız?

KİRİŞ : Sizleri sormalı.

BABA Bizlere kulak asma.

KOCA Kız gelin ediyorsunuz, daha ne istiyorsunuz? Allah bu devirde düşürüp şişirmesin, dert verip de derman aratmasın.

HEPSİ : Amin.

KOCA : Allah vücut kırgınlığı, ağız dargınlığı vermesin.

HEPSİ : Amin.

KOCA Hani gelin kızımız nerde, dilimiz damağımıza yapıştı. Gelsin de bir şerbet versin.

MELEK (Gelinlikledir. İstemiye istemiye gelir eğilir.) Öpeyim.

KOCA (Alçak sesle.) Sevdalı seni alt evde bekleyecekmiş. (Yüksek sesle.) Maşallah, kırk bir kere maşallah.. Kız büyüttün boyunca, alıcı ağdı duyunda..

ANA(KINALI): Ele değen saman hararına değer.

BABA Dışardan öyle görünür.

ANA Dışı sizi yakar içi bizi..

KOCA Öyle demeyin, herkesin başında bir iş..

ANA Allaha şükür kızımızın kısmeti bol çıktı. Övünmek gibi olmasın ama altımızdaki minder soğumadı. Urumdan Vandan, Halepten Şamdan eşek leşine kuzgun döner gibi görücü yağdı. Kısmet Abdülkadir Ağa'nınmış.

MELEK (kahveyi verir, mendilini düşürür.) Buyurun.

KOCA (Mendili alır.) Maşallah kızım.

ANA Bu günlere getirinceye kadar anandan emdiğim süt burnumdan geldi.

BABA Kolay mı gelindi bu günlere.

KOCA Evlat büyütmek kolay olsaydı, dağ taş ana baba olurdu.

ANA Bir gecede yedi kere belek çözer bağlardım. Aman bir ırsızdı, amanın bir ırsızdı.. Sabahlara kadar çıra gibi çıtlardı.

BABA Bir yandan kıtlık senesi..

ANA Neler çektik neler. Bir kul, hanemize "burada da insan evladı oturuyor," diye başını sokmadı. Kız büyüyünceye kadar bizden kimsenin haberi yoktu.

KOCA Gözü kör olsun geçim derdi. Kimsenin kimseden haberi olmuyor.

BABA O senin dediğin komşuluk kalktı.

ANA Emdirdik çimdirdik, bari bir ikindi günü kadar gününü görelim dedik. Gözü kör olasılar durdurmadılar.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Sülü-Kiriş-Ese-Köse)

İBİŞ Oho Sülü atmışsın kendini baş köşeye..

SÜLÜ Ne yapalım hatırlı misafirlik böyle.

ESE Var mı diğerlerini bırakıp kaçmak.

SÜLÜ Zıkkım gibi içiyorlar.

KÖSE Sülü, ağa seni çağırıyor.

KİRİŞ Kuyruğu sıkıştı herhalde dürzünün.

MEYDANCI: Ağayı bekletmek olmaz.

İBİŞ Niye çağırıyor diye sorulmaz.

EGEMENLER SIKILIYOR OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

AĞA : Gülersiniz tabii, hükümetten aylık, Allah'tan sağlık.. İmamdan büyü, macun..

KAYMAKAM: Sizin durumunuz da hiç fena değil.

KUMANDAN: Harcırahtı, mahrumiyet zammıydı epey oluyor.

KAYMAKAM: Sizi doyuruyorlar canım.

KUMANDAN: Biz de onları ayak üstü, murad üstü tutuyoruz, az mı?

SAVCI : Asıl para, güç, iktidar silahlı kuvvetlerde canım. Zam, terfi, ikramiye hep size canım..

KUMANDAN: Bizim silahımız var. Namlunun yüzü soğuk, onun için her şeyi ikna ile çözeriz.

AĞA : Elinizi tembel alıştırmayım. (Bardakları kaldırırlar.) Çekin şerefe!

SAVCI : Çekin de isterseniz kafa çekin.

İMAM : Allah çektirmesin. Yarım kalmış davanız varsa görelim. Sürülmezsek bu köy bizim. Siz de bizimsiniz.

AĞA : Ne o imam, ümüğüne çökecek bir keriz mi arıyorsun?

İMAM Aramaya lüzum yok, bütün köy bizim kerizimiz.

KAYMAKAM: Öyle demeye gelmez, ilk gün toprak bastıyı gördünüz. Resmen sermaye düşmanlığı yapıyorlar. Bizim ağayla bitmez tükenmez dalaşımız var diyorlar.

SAVCI Ne demek bu, bunun sonu nereye varır?

AĞA Bunun sonu ne demek imam efendi?

İMAM : Tövbe estağfurullah.

KAYMAKAM: Senin benim herkesle bir olmam demek, o kadar mektep medrese, darülfünun, üniversite hava.

SAVCI Sanki biz kendileri gibi hergün boykot yaptık.

KAYMAKAM: İneklerdik be. Gece gündüz demezdik, başınız kitaptan kalkmazdı.

AĞA Onun için memleket bu hale geldi. Biraz başımızı kaldırsaydınız.. Söylenenlere aldırsaydınız..

KUMANDAN: Biz ne boykot lafi alırdık ağzımıza, ne de kimseye aldırırdık.

AĞA : Yarın onlar işbaşına geçince ne olacak bilemiyorum.

SAVCI Uzaklara gitmeye ne hacet, mosturası meydanda.

KAYMAKAM: Sen karışma ilerisine, sen bu güne bak.

KUMANDAN: Aklımın almadığı, bunlar köylülere nerden geliyor. Köylüler bunları nerden biliyor.

AĞA : Siz onları bilmezsiniz. Onlar köpek gibi yola inerler. Yoldan, selden haber alırlar. Şehirler bir kıpırdamasın, buralar gümbürder.

İMAM O kızıl ve yeşil komünistlerin getirdiği kitaplar,

gazeteler.. Kahveler kütüphaneye döndü. Komünist lafından içeri girilmez oldu.

SAVCI Ya. Onların icaplarına bakalım. Başka?

İMAM Neydiklerimi ve ne dediklerini bilemem, bir de talebeler gelir. Mektep, köprü çeşme yaparlar. Sarımsak der, köylüyü ayaklandırırlar, soğan der köylüyü ayaklandırırlar. Tütün der ayaklandırırlar, incir der ayaklandırırlar. Hükümet bir şeyler düşünecek elbet. Az kaldı geçen gün karaborsacılara karşı başkente yürüyüş yapacaklardı.

KAYMAKAM: Öteki köyler nasıl?

İMAM En imansız, en kıllı gavuru, irinin başı bizimki.

SAVCI Burayla ayrıca ilgilenmek gerek.

KAYMAKAM: Aşağı yukarı her köy böyle ama demir yumruk hizaya getirir.

AĞA O korku da olmasa adamı çiğ çiğ yerler.

İMAM Diri diri yüzerler. Derisinden de sırım yaparlar.

KAYMAKAM: Senin gözünü iyi korkutmuşlar.

AĞA Canımı zor kurtardım. Hoş korktuğum kadar da var. Koca köy, kim vurduya gider adam.

İMAM : Aslında hükümet bunları sürüp sürüp çıkartmalı.

KUMANDAN: Bunlara değil yürüme hakkı, nefes alma hakkı vermemeli.

SAVCI Yok canım, o kadar telaşlanmaya gerek yok.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: Onlar böyle böyle iken, jandarma ne yapıyor?
İBİŞ Yeyip, içip keyfine bakıyor.
ESE Kardaşlarının evinde yan gelip yatıyor.
KÖSE : Arada bir birbirine hava atıyor.
GABIŞ Ee olacak o kadar artık.. Koca jandarma.

JANDARMA OYUNU

(İbiş-Gabış-Ese-Köse-Kiriş-Derviş)

RAMAZAN(KİRİŞ): Ulan biz buraya niye geldik?

RECEP(DERVİŞ): Devriye gezmeye.

RAMAZAN: Hayır, asayişi korumaya.

RECEP Koruyalım öyleyse.

RAMAZAN: Asayiş berkemal, her şey yerli yerinde.

RECEP: Öyleyse bozalım da koruyalım.

RAMAZAN: (Birden aklına gelir.) Ulan burda ben varken sana laf düşmez. Kim kıdemli ulan?

RECEP Bilmem.

RAMAZAN: Senden iki gün kıdemli değil miyim?

RECEP Öyle.

RAMAZAN: Öyleyse ne lafımın üstüne laf koyuyorsun. Hem bundan sonra çıplak laf istemiyorum. Her lafın sonuna bir kumandanım ekleyeceksin.

RECEP Başüstüne

RAMAZAN: Nasıl başüstüne? Hani kumandanım ekleyecektin?

RECEP Başüstüne kumandanım.

RAMAZAN: Bundan sonra hep böyle tamam mı?

RECEP : Tamam.

RAMAZAN: Tamam kumandanım diyeceksin. Yerli yersiz, sıralı sırasız, önüne ardına ekleyeceksin. Askerlik debdebe ve gösteriştir. Bunu eşşek kafana sok.

RECEP Başüstüne kumandanım.

RAMAZAN: Tamam mı?

RECEP : Tamam kumandanım, başüstüne kumandanım.

RAMAZAN: Aferin oğlum, istikamet karşı ağaç, marş marş.

RECEP Başüstüne kumandanım. İstikamet karşı ağaç marş marş.

GABIŞ : Allahı'nı yiyim senin askerlik.

İBİŞ Potinimin ipine kurban olayım.

KÖSE : Hey gidi askerlik hey.

GABIŞ : Eşşek kafam, teskere bırakmadım da..

İBİŞ : Şöyle ortalık yalandan bir karışsa..

ESE : Öyle bir şeyi yalandan hissetseler. Hiç birini bulamazsın. Perem perem olurlar.

KÖSE Nereye gidiyorlardı hele çokluk?

GABIŞ İsviçreye.

İBİŞ Hah işte kaçsınlar da memleket bize kalsın.

ESE : Sıkıştır hele bir kuyrukları yansın da gör.

RAMAZAN: Şimdi gideceksin davulu-zurnayı buraya getireceksin. Emir tekrarı yap bakayım.

RECEP Şimdi gideceğim davulu zurnayı buraya getireceğim. Kumandanım.

RAMAZAN: Niye sallanıyorsun lan, içtin mi yoksa?

RECEP Asker içmez. İçse de sarhoş olmaz kumandanım.

RAMAZAN: Aferin işte böyle olacaksın.

GABIŞ : Karda gezeceksin izini belli etmeyeceksin.

İBİŞ Karıncayı sikeceksin belini incitmeyeceksin.

ESE Her işin bir yolu yöntemi var. Yolunu erkânını bileceksin. Sen askerde beni görecektin, aslan jandarmayı.

KÖSE İki sene de biz yaptık. Ömrümüzde görüp göreceğimiz gün o kadarmış.

GABIŞ Amma en kıralını ben yaptım.

KÖSE Ulan iyi ki altı ay askerlik yaptın be.

İBİŞ Altı ay yaptın, iki yıl anlatmakla bitiremedin. Hepten kulağımızda kunnacı ettin.

KÖSE Ya benim gibi iki sene yapsaydın vay geldiydi başımıza..

RAMAZAN: Seni sakat mı çıkardılar kardeş?

GABIŞ Hükümet işte. Güya kolum çolak diye altı ay yaptırdılar. (Utanır.) Yalvardım komutana bana bir zararı yok diye, ben her bir işi domuz gibi yaparım diye. Nuh dediler peygamber demediler. Mevzuat müsait değil deyip kestirip attılar.

RAMAZAN: Ne oldu koluna?

GABIŞ Küçükken kısrak teptiydi.

KÖSE Ne geziyordun kısrağın ardında?

GABIŞ (Köse'yi kaşıyarak.) Kaşağı yapıyordum.

KÖSE Biraz da aşağı yapıyordun.

GABIŞ Gene istendin ha.

İBİŞ Yanıyor Hacıhamzalı kaşağı gibi.

KÖSE Kaşındın, kaşındın.

GABIŞ Öldüm öldüm dirildim. Akranlarımdan evvel gelince köye giremedim. Gittim ova köylerinde bir buçuk sene çalıştım.

RAMAZAN: Askerde sakat çıkmak çok koyar adama.

GABIŞ : Askerlik dedin mi bir şeyler oturur şurama.

RAMAZAN: Ah ulan teskere.. Alnımın akıyla alır mıyım acaba..

RECEP Seninki bitti sayılır. Sen gidince ne bok yesin Recep.

RAMAZAN: Ah sultanım, ölmeden gül yüzünü görür müyüm acep.

RECEP Hele şu askerlik bir bitsin.

GABIŞ Biter kardeş biter, görmemişe dönersin.

İBİŞ Buraları bile unutursun.

RAMAZAN: Yok kardeşim biz de köylüyüz. Biz de insan evladıyız.

RECEP İyilik de çıkmaz insanın içinden kötülük de.

ESE : Her köy aynı be kardeşlik. İlle vatan meselesi.

KÖSE : Evvel birinin dediği gibi, ille de vatanım, ille de vatanım.. (Hikâye.) Vatanının da ip tutanının da..

ESE Yarın sen de efendilerini doyurmak için işe güce sarıldın mı, geçim derdi omuzlarına bindi mi..

RAMAZAN: O zaten hep omuzlarımızda, başımız yerde.

GABIŞ Görüşürüz.

İBİŞ Yenilsin içilsin askerlerin şerefine.

RAMAZAN: Köylülerin şerefine!

RECEP Şerefiniz var olsun.

İBİŞ Şerefe.

KÖSE Yok minare.

RECEP : Analar, bacılar, gelinlik kızlar, gelin bacılar şerefine!

OYUN OYUNU

(Maydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: Ulan ne bu, askerleri de mi kafaya aldınız?
İBİŞ : Askeri kafaya almadan bir şey olmaz.
MEYDANCI: Ne lan bu isyan mı?
GABIŞ Kıvılcım,
ESE Onlar içsinler bakalım.
KÖSE Görelim mevlam neyler:

KARIŞIK OYUN

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Emelek-Kiriş)

AĞA : Onlar içmeyip de kim içecek? Hayatlarını kazanmış adamlar. Ne konuşuyorsunuz demindenberi bıdır bıdır?

KİRİŞ :Evlâtçılık.

AĞA : Ne dersin. Sırtında çulu, kıçında donu olmayanlar geçtiler yamacıma, benimle birlik kız istediler. Ölür müsün öldürür müsün. Siz kimsiniz ulan benimle tepişecek..

EMELEK : Canım bu kadar da olmaz. Biraz da insan haddini hududunu bilmeli. Varsa konuşmalı yoksa ağzını silmeli.

AĞA Herkes atınca mangalda kül bırakmıyor.

KİRİŞ Ne yaparsın, dil yaş yerde, çekip bağlanmaz. Elin ağzı torba değilki büzesin.

AĞA Bu kadar da atılmaz ki.

KİRİŞ : Atar elin kıranı.

AĞA Kuru kuruya da çalım satılmaz ki..

KİRİŞ : Satar elin karanı.

AĞA Bir adama da bu kadar çatılmaz ki.

KİRİŞ Çatar elin kıranı.

AĞA Sen de domuzdan yana mısın benden yana mı?

KİRİŞ Ben gerçekten yanayım.

EMELEK : Doğru söylersin, her şey olur bu devirde hiçbir şeyi çok görmemeli.

AĞA İki çift tatlı dille ağumu alıverdim. Öfkem indi eksildi. Ben seni eskiden beri severim, konuşmandan hazlanırım.

EMELEK : Ben de seni severim. Yerin göğün sahibi olan olanları görüyordur. Onun gözünden bir şey kaçmaz. Onun sabrı sonsuzdur, kulu gibi sabırsız değil. Deve sabrı vardır onda. Yamacında kul dayanmaz. Çatır çatır çatlar gider.

KİRİŞ Parmağı yok ki sokup sokup gözlerini oyu oyuversin.

SAVCI Oho gene kaynatıyorsunuz.

AĞA Hele şehirlere hiç varılacağı kalmadı.

İMAM Amanın onları hiç mevzuya katmayın.

KİRİŞ : Şehir deyişin aklıma geldi, geçen gün bizim parti başkanını gördüm hurmaların orda.

AĞA Ee neresi ötüyordu?

KİRİŞ Elini götüne koyup, hükümet benim deyip gart gurt geziniyordu.

SAVCI Yaman adamdır, ondan habersiz kuş uçmaz şehirde.

AĞA Eski kulağı kesiklerden.

SAVCI Çarıklı erkânı harp.

EMELEK : Eski külhandır. Hapishaneden tanırım, orada da dayıydı. Ocak başkanı olduğu için arkasında başbakan vardı. Bir selamıyla tonla eşya gelirdi. Ne günler geçirdik..

İMAM Bütün baldırı çıplakla parti ileri geleni oldu. Marşal sayesinde.

AĞA Sayın başkanım bana bir şey dedi mi?

KİRİŞ Demez olur mu. Selamı var. İşleri biraz anlattım, ayıp yahu dedi, aynı partiden biri varken yoksa kızı bir muhalif mi alacak. Duamı ve selamımı ilet, o işleri olmuş bil dedi.

AĞA : Sağ olsun sever beni, nazımı da çeker. Daha daha nasılmış?

KİRİŞ Şehirde kont gibi.. Gezerken ökçe büzzüğe değmiyor.

SAVCI Değer mi dikti mebusları Ankara'ya.

KİRİŞ Bu vilayetlerde bizim borumuz öter diyor. Senin oğlan askerden gelsin gerisine karışma diyor.

İMAM Bir şeyler düşünmüştür.

KİRİŞ Ne yapacak ola?

İMAM : Memur yapar, dükkân açar. Ne de olsa aynı partidensiniz.

SAVCI : Şehirde dümenin dönmedi mi işin küldür. Şehir fukarası kırın fukarasına benzemez. Köyde yol boyunda kangal yesen geçinirsin. Bağdan bahçeden göz hakkı alırsın. Bey de sen aptal da..

KİRİŞ Düşünüyorum da, neyim eksik benim diyorum el kapılarına muhtaç olacak. Tarla dersen kıraç mıraç, uğraşacak kadar var. Sığır sıpa dersen Allah'a şükür. Oğlan da akıllı keremine bin şükür. Daha bir sözümü iki etmemiştir, yüzüme çemkirmemiştir. Bulunduğum kahveye girmemiştir. Herkesler hayran, görenler pah diyor. Gerçi

kimse ayranın ekşi demez ya. Canım Allah için tereste de kelle kulak yerinde..

İMAM Öyle ya canım, köyün içinde oğlan diye ele alınacak delikanlı mı var. Hangisinde avrat besleyecek göt var?

KİRİŞ : Hani oğlan iyi serpilmiş, boy pos, endam yerinde.. Usul- erkân, yol yöntem de bilir.

EMELEK : Hayırlısıyla bir de başgöz etseydik.

AĞA Orası kolay.

EMELEK : Hiç olmazsa birini çıkarırken birininkini de belliklesek..

AĞA Var mı önlünde biri?

EMELEK : Sizin Durdu'ya..

AĞA Sen de çizmeden yukarı çıktın be!. Senin kızını aldım diye kendini bana akran mı görüyorsun! Bu lafı nasıl ağzına alırsın behey Allah'ın cıbırı.. Hemen düğünü durdurun.

KİRİŞ : Aman ağam, ben ettim sen etme.

SAVCI Hele içeri gelin, sinirlenmeyin.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: Herkes haddini hududunu bilmeli, ona göre konuşmalı, ağzını silmeli.

ESE : Ağayla oturdun diye ağa olmadığını anlamalı.

GABIŞ Evvel birinin bir oğlu ile bir de kızı varmış.

KÖSE : Allah birbirine bağışlasın.

GABIŞ Oğlan güne karşı genleşirmiş de genleşirmiş. Anası, babası hemen manzarayı çakmışlar. Zahar demişler "bunun canı avrat istiyor." Everip kurtarmışlar.

KÖSE Ne kolaymış ilacı.

İBİŞ Var mı başka çaresi.

GABIŞ Kızın da vakti saati gelmiş. Ama bir kul çıkıp da, "eşşeğini nerde yitirdin" demezmiş. Kız da her gün tahta çıkar güne karşı genleşir de genleşirmiş.

İBİŞ Onu da evereydiler.

GABIŞ : Ne gezer. Zavallının halini ne anası ne de babası görürmüş.

KÖSE Ee o erkek adeti.

GABIŞ Sonunda kız dayanamamış çıtlatmış, "Ağam gibi oldum anam Ağam gibi" demiş.

ESE El olan yerde neler de oluyor.

KÖSE Olmadık yok, duyulmadık çok.

MEYDANCI: Onun için kız evlattır deyip itelememek gerek. Onun da arada bir sakalının altından geçmek gerek. Arada bir ağzını aramak gerek

KÖSE Sus lan def'e kor da çalarlar adamı, kız kısmına evlenmek istediği sorulurmu heç?

ESE Yazıktır, günahtır, o da insan değilmi?

GABIŞ Bu işin vebali dağlardan ağır.

(K.B. büyük bir çalımla sahneye girer.)

GABIŞ : Şuna bak kız babasıyım diye çalım atıyor. Kasap et derdinde koyun can derdinde.

MEYDANCI: Vaktini geçirmemeli, çiçeği soldurmamalı, yerini bulup yerleştirmeli.

KIZ BABASINDAN KIZ İSTEME OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

K.B. Ne demek istiyorsunuz. Dolanıp durmayın kestirmeden deyiverin.

1.KÖYLÜ : Dediğimiz şudur ki, bir sizde bir bizde değil. Kul olan cümle âlemin başında.

KIZ B. Eyiden eyiye sakız ettiniz bu işi

1.KÖYLÜ : Eh, damdan düşer gibi de söylenmez ya..

K.B. Bu kadar uzatıp da örk mü edeceksiniz.

2.KÖYLÜ : Kız evi bir değirmendir, arı da gelir darı da ayı da. Allah'ın emri, peygamberin kavli ile bir şey çıtlatmaya geldik.

K.B. Sefa geldiniz hoş geldiniz, bu işi için geldinizse boş geldiniz. Çünkü bizde size verecek, olur olmazla everecek kız yok!

1.KÖYLÜ : Durdu'nun saçları da kalle kuyruğu gibi.

AĞA : Anası bilir.

3.KÖYLÜ : Anası bilecekse hiç bilmesin.

AĞA Bizde verecek kız yok. Avrat mavrat olmaz ondan, çok küçük.

2. KÖYLÜ: Küçükse büyük.

AĞA Yol yolak bilmez.

4.KÖYLÜ : Bilmezse beller.

2.KÖYLÜ : Çalağan gibi çarptığımız yok.

AĞA : Olmaz.

1.KÖYLÜ : Olmaz deyip kesme. Ne kızı ver ne düğürcüyü küstür demişler.

4.KÖYLÜ : He deyin de olsun bitsin bu iş. Ayak üstü iki düğün edelim.

2.KÖYLÜ : Şimdi he derseniz ancak iki seneye deng-i terazi ederiz. Koca ev hazırlamak kolay mı?

3.KÖYLÜ : İbrik ister, leğen ister..

MEYDANCI: Otomatik çamaşır makinesi ister.

4.KÖYLÜ : Tencere ister, tava ister.

MEYDANCI: Buzdolabı ister, mavi alevli fırın ister.

2.KÖYLÜ : Yatak ister, yorgan ister.

MEYDANCI: Televizyon ister, video ister.

1.KÖYLÜ : İstemesi bitmez. İster oğlu ister. Allah'ım cemi cümle din kardeşlerime, içi sıra da bize göster.

3.KÖYLÜ : Bu bir murat gölüdür.

4.KÖYLÜ : İyisiniz hoşsunuz da biraz boşsunuz. Önünde deve dişi gibi büyükleri var. Önce bir konuşalım, danışalım, sonra bir karara varalım.

1.KÖYLÜ : Canım şimdilik tatlısı yensin. Durdu, Ese'nin sözlüsü densin.

AĞA Kısacası olmaz. Her şey açık açık konuşulmaz.

2.KÖYLÜ : Ne varmış konuşulmayacak?

AĞA Hakçasını, açıkçasını isterseniz.. Biz kızımızı ite köpeğe kaptırmayız. Tranpa da edecek değiliz. Kızınızı aldık diye kızımızı mı vereceğiz?

4.KÖYLÜ : Al gülüm ver gülüm.

AĞA Kızımızın yiyeceği yarım ekmek. Soframı yarmaz. Tencerem onun için de kaynamaz. O giderse iki ayağım bir pabuca girer. Ekinimiz var biçilecek..

3.KÖYLÜ : Yalnız bırakmayız.

AĞA : Harmanımız var çekilecek..

2.KÖYLÜ : Dayanışırız.

AĞA Bostanımız var dikilecek..

1.KÖYLÜ : Ona darlık çekmeyin, evde ırgat besliyoruz. Bir gün sürmez bizim horantaya.

AĞA Ot dövülecek, pamuk toplanacak, çırçır çekilecek..

4.KÖYLÜ : Gelin kızımızı yalnız bırakmayız.

AĞA : Görücü kısmıyla alıcı kısmına can dayanmaz derler ya, doğru valla.

2.KÖYLÜ : Kapıdan kovsanız bacadan pencereden girerler.

3.KÖYLÜ : Arsız yüzsüz olurlar.

1.KÖYLÜ : Çünkü sonunda sevap var.

AĞA : Ne yapalım, yazgıya bozgu olmaz.

4.KÖYLÜ : Kısmette olan kaşıkta çıkar.

AĞA Ne diyelim, on beş gün müsaade edin bir düşünelim,

1.KÖYLÜ : Düşünelimi filan kalmadı artık.

2.KÖYLÜ : On beş gün sonra yüzüğü takar, şerbeti içeriz,

3.KÖYLÜ : Ay sonunda esvabı keseriz.

AĞA Canım biz de enine boyuna, huyuna suyuna bir dipli köşeli düşünelim, tahkikat edelim. Eksik etektir, vebali büyüktür.

4.KÖYLÜ : Düğün sonu eşiğinizi aşındırırız.

1.KÖYLÜ : Hısım akraba oluruz.

2.KÖYLÜ : Başınızı ağrıtırız.

3.KÖYLÜ : Minderinizi ısıtırız.

AĞA : Görüşürüz.

YIKILSIN AĞALIK OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Emelek-Sülü-Kiriş-Derviş)

MEYDANCI: Gelin bakalım, öreceğim duvarın temel taşları. (Emelek ile Gabış'ı en alta yatırır. Elindeki yastıkla vura vura insanlardan bir duvar örer. En üstüne de kendi çıkar oturur.) Gabış!

GABIŞ : (Kıpırdar.) of of..

MEYDANCI: Emelek!

EMELEK : (Kıpırdar.) Of of..

MEYDANCI: Amanın yer yerinden oynuyor. Yerin altından sesler geliyor.

GABIŞ : (Dirseğini Emelek'e dayar.) Birlikten kuvvet doğar.

EMELEK : (Dirseğini Gabış'a dayar.) Kuvvet kötülüğü boğar. (Gabış'la Emelek birden alttan çekiliverirler. Meydancı kıç üstü düşer)

MEYDANCI: Amanın nedir başıma gelenler! Mahvoldum, evim barkım yıkıldı. (Başına sıra halinde dizilirler.)

İBİŞ : Saltanatın yıkıldı, artık bizi korkutamazsın.

ESE Cinle periyle ürkütemezsin.

MEYDANCI: (Dövünür.) Amanın altımdakiler karşıma geçti.

EMELEK : Yıkılmadan evveli elinde kırbaç, ayağında çizme bizlere poz keserdin.

SÜLÜ Korkuturdun, sindirirdin.

KÖSE Omuz etimizi, alın derimizi cebe indirirdin.

DERVİŞ Ne telaşlanıyorsun etinden et koparılmış gibi.

MEYDANCI: Daha ne koparacaklar, mal canın yongasıdır demişler.

KİRİŞ Ne büyük yonga bu!

ESE Can da büyük.

MEYDANCI: Canım çıktı, topraklarım gitti.

İBİŞ Canın çıksın.

MEYDANCI: Mallarım gitti.

İBİŞ Canın çıksın.

MEYDANCI: Çırçırlarım gitti.

İBİŞ Canın çıksın.

MEYDANCI: Sebze bahçelerim, meyve bahçelerim gitti.

İBİŞ Canın çıksın.

MEYDANCI: Çiftliklerim gitti.

İBİŞ Canın çıksın.

MEYDANCI: Hayvanlarım gitti.

İBİŞ Canın çıksın.

ESE Ne çıkmaz, bitmez canın varmış.

GABIŞ Yedi canlı pezevenk.. Vurmayla öleceği yok.

MEYDANCI: Her vuruşta canlarım, bir o kadar cinlerim çıktı. Gitti evim barkım, kalmadı sizden farkım. Ölsem daha iyiydi.

KÖSE Sıkıverin bir kurşun gitsin cehennemin dibine.

GABIŞ Ölüm Allah'ın pak işi.. Kolay mı ölmek.. Hele önce bir ağaca ayağından asalım.

MEYDANCI: (Emelek ile Ese yakalarlar) Ulan ben ağa mağa değilim, ulan ben Meydancı'yım..

EMELEK: Yok öyle inkârdan gelmek yok. Sen ki köylülerin omzunun etini..

SÜLÜ : Alnının terini..

KİRİŞ Kanını.

DERVİŞ : Canını.

ESE Böbreğini.

KÖSE Dalağını.

GABIŞ Yarağını.

İBİŞ : Hop hop altın top.. Toparlayalım. Kısacası emeğini, emirip semirip şişinensin.

MEYDANCI: Peki öldürün öyleyse kurtulayım.

GABIŞ Yoo hafifletici nedenlerin var.

MEYDANCI: Ya.

GABIŞ Birincisi sen o kadar büyük değilsin.

MEYDANCI: Allah'tan.

GABIŞ İkincisi, sırtımızdan inerken fazla direnmedin. Sonracığıma daha adalet var, mahkeme var.

MEYDANCI: Ne mahkemesi?

GABIŞ : Halk mahkemesi.

ESE : Ardıçlar kadı, çamlar müftü burda.

MEYDANCI: Emelek sen gel mahkemeye bana arka çık. Baldır çıplaklarla, ayak yalınlarla bir olma.

EMELEK : Bir kere sen bana karşı saygılı ol. Artık senin karşında yanaşma yok. Seni yıkan bir köylü var.

MEYDANCI: Ekmeğim kursağımında.

EMELEK : Yanaşmalık kalkınca ekmeğin de yok. Herkesin emeği herkesin ekmeği.

DERVİŞ : Kolumuz da ekmeğimiz, önümüzde yemeğimiz.

KİRİŞ Emek eden yemek eder.

ESE Çalışmayana ekmek yok.

EMELEK : Geçti o günler, mazide kaldı hep. Duvar yıkıldı,

rüya bozuldu. Şimdi yoğurdu yumruğu büyük olan yiyor. (yumruğunu burnuna dayar)

MEYDANCI: Amanın ne güçlü, ne öçlü yumruğun varmış. Gözünün yağını yiyeyim ikide bir burnumun önüne tutup durma.

KÖSE Bundan böyle ne emir ne buyruk.

ESE : Anladın mı kıl kuyruk.

EMELEK : Şükret tepende patlamıyor bu yumruk.

MEYDANCI: Ulan yeter, essahtan ağa sandınız beni. Unuttunuz ortaklığımızı.

KİRİŞ : Sen bir toprak ağasısın, seninle bizim ne ortaklığımız olabilir?

MEYDANICI: Delirmeyin ulan.

GABIŞ Mahkemede bütün kötülüklerini açıklayacağım.

MEYDANCI: Ulan ben sizdenim.

GABIŞ Ağalığını gizleme, yeniden sorguya gidersin ha! Şimdi söyle bakalım toprakların kaç dönüm?

MEYDANCI: (Sinirlenir, inadına cevap verir.) Bin dönüm.

GABIŞ Güzel nasılda anladın.

MEYDANCI: Önce pamuk hırsızlığı yapıldı. Sonra onlar satıldı, para faize verildi. Faiz döndürüldü tarla alındı. Tarla tarlayı getirdi..

ESE Irgatların parası ödendi mi?

MEYDANCI: Ödenir mi? Kimi hesaba oturmadan hesabı görüldü, kimi hastalıktan öldü. Böyle böyle bu günlere gelindi.

İBİŞ : Şehirdeki menkul, gayrimenkul asılsız mal beyanı ile alınmış. Sigortaya işlenmemiş. Çırçırda hısım akraba çalıştırılmış, paraları ödenmemiş.

MEYDANCI: İpotekle faizle, alın teriyle alındı.

GABIŞ Mahkeme heyeti Abdülkadir Ağa'nın yargılanmasına karar aldı..

MEYDANCI: Ulan şakayla karışık idam midam vermeyin. Asar bu pezevenkler. Şunlara bak infaz mangası gibi. Bu gidişle kötü candan da olacağız. Göz göre göre deriyi tuzlayacağız.

GABIŞ Mahkemenin ciddiyetini bozmayın.

MEYDANCI: Vay ciddiyetinize sıçayım. Vay öfkenize sıçayım. (Söylediklerine kimse aldırmaz. Türlü şaklabanlıklar yapar.) İnanır mısınız sizin komiteye girmeyi ne kadar candan arzu ederdim.

EMELEK : Eskiden düşmanıydın komitenin.

KİRİŞ İkiyüzlülük etme.

MEYDANCI: Yazıklar olsun kırdınız beni, bu sözlerinize darıldım.

SÜLÜ Ne kadar da nazik at yarağı gibi.

MEYDANCI: Allah sizi inandırsın yürekten söylüyorum. Gerçekten samimiyim. Yalnız komitenize değil partinize bile sızmaya..

DERVİŞ Dikkatinizi çekerim başkan, sızmaya diyor.

MEYDANCI: Afedersiniz sızmaya değil üye olmaya..

KİRİŞ Nasıl üye olmaya?

MEYDANCI: Asil üye olmaya.. Razıyım.. Ben partiyi muazzam kalkındırırım.

İBİŞ Bizim partimiz işçilerin, köylülerin, memurların, aydınların.. Kısacası halkın partisidir. Toprak ağalarının yeri yoktur orda.

MEYDANCI: Bastırıksız çalıyı yel alır. Ağasız yer olmaz.

İBİŞ : Ağalar cehennemin dibine!

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: İnsanın ayağı bir kere kaymasın.
İBİŞ : O zaman durdurabilene aşkolsun.
ESE Çöküşe geçtin bir kere.
GABIŞ : Ağa'sız yuvarlandı gidiyor.
KÖSE : Rastgele.
MEYDANCI: Başlayan oyunumuz cehennemin Dibi oyunu.

CEHENNEMİN DİBİ OYUNU

(Ortada bir kazan kaynar. Buharlar çıkar. Derviş-Kiriş-Emelek. İbiş cadı kılığındadır. Kazanda kaynayan Abdülkadir Ağa'nın etrafında dolanırlar)

DERVİŞ Burası cehennemin dibi.

KİRİŞ Hepimizin bildiği gibi.

EMELEK: Kaç gündür kazanımızda kaynayan; ırgatların, marabaların, yarıcıların, ortakçıların, cümle emekçilerin kanını sülük gibi emen Çıyan Abdülkadir Ağa. Taş ve sopayla burada istopladı. Cehennem zebanilerini başına topladı.

MEYDANCI: Ulan iki mahkeme birden kurdunuz.

İBİŞ Önce ilâhi adalet tecelli edecek.

DERVİŞ Namı diğer Çıyan Abdülkadir Ağa ayağa kalk!

MEYDANCI: Kalkamam böyle çırılçıplak.

SÜLÜ : Burada örter her yanı bir yaprak.

KİRİŞ Buraya düşmeden önce yani dünyadan göçmeden önce..

DERVİŞ Bütün dağlar taşlar.. ağaçlar.. üzerinde öten kuşlar, üstünde çalışan vatandaşlar. Atıyla, itiyle, karıncasıyla, bitiyle alın teriyle ve tümüyle senindi değil mi?

MEYDANCI: Yalan. İşleri biraz yoluna koymuştum ama bu

kadar değil. Biraz toprağım, birkaç fabrikam, bir iki otelim vardı o kadar.

EMELEK : Çok mütevazı bir adam.

KİRİŞ : Aşırı vatansever.

MEYDANCI: Bunların hepsini de memleketime iyilik olsun diye yaptım. Herkeslere iş verdim. Cennete gitmem gerekirdi bürokratik yanlış oldu galiba.

DERVİŞ Düzeltilir ama biraz geç olur.

MEYDANCI: Burada da mı bürokrasi ağır işliyor?

KİRİŞ : Demokrasi olan yerde bürokrasi ağır işler.

MEYDANCI: Eyvah! Eyvah ki ne eyvah, eyvah kere eyvah.

İBİŞ : Noldu?

MEYDANCI: Beni dünyada bürokrasi öldürmüştü. Şimdi ben bu kazanda bir yıl kaynarım, beş yıl kaynarım, on beş yıl kaynarım sonra yanlışlık oldu, özür dileriz derlerse ne yaparım.

DERVİŞ Bayram yaparsın.

MEYDANCI: Bana olan olmuş olur.

EMELEK : Efendiliği, ağalığı bırak da buraya hangi dosya ile geldin onu söyle, bizi uğraştırma. Dosya numaran? Evrak numaran?

MEYDANCI: Yok aman Allah'ına kurban, benimkisi bir yanlışlık.

İBİŞ Buradaki kantar adalet tartar. Burada yanlışlık olmaz.

MEYDANCI: Bürokrasi ağır işliyormuş.

EMELEK : Son yıllarda mazlum uluslar uyanıyor. 3. Dünya ayağa kalkıyor. Onun için akın akın suçlu geliyor. Mahkemeler sıkışıyor. Elbette dünyadaki bu altüst oluşun bizi etkilemesi düşünülemez.

KİRİŞ : Cehennemde yargılama usulü yasası halka açıktır. İsteyen gelir mahkemeyi dinler. Cehennemde yargılamada ölçü şudur: Yalan söylemede dil çekme cezası.. Üç aydan üç yıla kadar kekemelik cezası.. Konuşmaktan men cezası.. Ömür boyu konuşmama cezası..

MEYDANCI: Ben bu yasaya girmem.

KİRİŞ Harama uçkur çözmede derece derece kesme cezası. Cinsel temastan geçici men. Ya da tamamen.. Cezalar adım adım. Ya da taşağı burup ederiz hadım.

MEYDANCI: Ben bu yasaya da girmem.

KİRİŞ : Harama el sürmede elin kesilmesi. Ne kadar sürülmüşse o kadar kesilir. Derece derece.

DERVİŞ Şimdi konuş bakalım. Biraz şu mal varlıklarından, dünyalıklarından, kullara kurduğun tuzaklardan bahset.

MEYDANCI: Yalancı dünyada biraz yatırımlarım vardı. Fabrikalarım tıkır tıkır çalışırlardı.

SÜLÜ : Gavurlarla işbirliğinin ölçüsü neydi?

MEYDANCI: Ortaklarımdı, gavurluğu bırakmışlardı. Hatta tarikata girdiler. Dillerinin altında birer akide şekeri, Allah Allah deyip zikir döndüler.

DERVİŞ : Hem maddi hem manevi sömürdüler.

MEYDANCI: Katiyyen. Her şey bu iyi niyet içinde giderken.. Grev, işgal, boykot diye birtakım akımlar icat oldu. Beklenmedik bir zaman da köylüler yürüdü, işçiler ayaklandı. Her şey berbat oldu. Anarşi devri başladı.

KİRİŞ : Gayrı yeter dediler yürüdüler.

MEYDANCI: Nerden bildin?

DERVİŞ Bize beyan olur.

MEYDANCI: Hükümet eylemleri bastıramadı.

EMELEK : Bu iş burada biter dediler yürüdüler.

MEYDANCI: Hükümet eylemleri bastıramadı.

KİRİŞ : Bu iş de böyle işte, işçi-köylü milletini ayaklandırmak bir mesele, bir ayaklanınca da durdurmak ikinci mesele.

MEYDANCI: Hasılı kelâm, baş edemedik vesselam.

GABIŞ (İşkenceci kılığında girer. Yanında Köse ile Ese vardır.) Değerli konuğumuzu biz de ağırlamak isteriz.

MEYDANCI: Aman!. Sakın ha! Onlara beni teslim etmeyin..

DERVİŞ Süreniz dolunca tutamayız. Yasaların dışına çıkamayız. Biz de emir kuluyuz.

MEYDANCI: Emelek bırakma beni.

EMELEK : Sen bırakma kendini. Azıcık metin ol. O dünyada yediğin hurmalar.. bu dünyada kıçını tırmalar. Ayı bile andızı yemeden önce kıçına ölçermiş çıkarabilir miyim diye.

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Yiğidin alnına yazılan gelir demekten başka çarem yok. Bu prosedür devam edecek.

İBİŞ Ne var bunda üzülecek?.

GABIŞ Kaderde varsa düzülmek neye yarar üzülmek.

ESE Gırtlak bile kırk düğüm. Kırk kere yutkunduktan, lafi arıttıktan sonra söyleyeceksin.

KÖSE Orada yaptıklarının hesabını burada vereceksin.

MEYDANCI: İşkence de göreceksin.

İŞKENCE OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Emelek-Sülü-Kiriş-Derviş)

MEYDANCI: (çığlık seslerine kulaklarını kapar.) Demek döne döne işkencehaneye geldik. Önce işkencecilerin siyasi eğilimini öğreneyim. Onlar nasılsa ben de öyle görüneyim.

GABIŞ : Ne kıpırdanıp duruyorsun ihtiyar?

ESE Kıçım başın oynamasın.

MEYDANCI: Hele bir sigara yak.

GABIŞ Rüşvet mi?

ESE : Burada rüşvet olmaz.

MEYDANCI: Rüşvet bir, siyaset iki, insanın olduğu her yerde olur.

GABIŞ Biz ikisini de bilmeyiz.

MEYDANCI: Ne güzel, yukarıda ikisi birbiri ile yarışıyor. Siyaset yüzünden polis bile bölündü. Doğru dürüst işkence bile yapamaz oldular. Nerdeyse zulüm duracaktı. Ordu bölündü birbirine düştü. Kamu mülkiyeti diyenlerle, özel mülkiyet diyenler bir birine girdi.

GABIŞ : Ay cehennemi anlatıyor gibisin.

MEYDANCI: Evet yukarısı cehennem gibi. Kimsede huzur

yok. Kimi malının derdinde kimi canının. Mal derdine düşenler can derdine düşenlerden baskın çıktılar. Beni de kümeste kıskıvrak yakaladılar.

GABIŞ (Ese ile kafa kafaya verirler.) Heyet niceleri için beş dakikada zarar ziyan tespiti yapardı. Anında karar verirdi. Ama her şey alınlarındaki delikten anlaşılırdı. Sana hiçbir şey yapamamışlar ne iyi.

MEYDANCI: Biz orayı anlattık. Biraz da siz burayı anlatın. Burada işler nasıl?

GABIŞ Fena değil. Çok çalıştık ama sonunda işleri yoluna koyduk. Cehennemi bir güzel parselledik. Ahaliyi kazanlarda kaynatıp vergi alıyoruz. Fakat şu enerji kısıtlaması yok mu.. Tekerimize taş koyuyor. Adamı tam kaynatacağız, biraz anırtacağız birden elektirik kesiliyor. O zaman işler fena halde karışıyor. (Arkaya seslenir.) Zebani.. Zebani..

(Kurdeleler, apoletler ve madalyalarla gelir.) Buyurun.

MEYDANCI: Vay be.

KÖSE : Neye vay be?

MEYDANCI: Sen ötede olsan general olursun.

KÖSE Öyleydim zaten.

GABIŞ Sen bize biraz müsaade buyur, biz bir haftalık olağan toplantımızı yapalım. Bugün kaç kişi düşmüş sırat köprüsünden bakalım.

KÖSE : Altı.

GABIŞ Yalnız altı mı?

KÖSE İşler kesat beyefendi. Dünyada sosyalizm akımı geliştikçe cehennem müşterilerinde azalma görülüyor. Heriflerin iktidara geldiklerinde ilk işle-

ri işsizliği ortadan kaldırmak; batakhaneleri, kahvehaneleri, meyhaneleri, kerhaneleri kaptmak.. Yani bizim müşteri depolarımız.

GABIŞ Köprü üstüne bol bol yağ sürün.

KÖSE Yağ mağ kâr etmiyor, güle oynaya geçiyorlar. Bugün yine bir grup işçi-köylü halay çekerek geçti sırattan. Dövüşerek ölmüşler.

GABIŞ Kazanda kaynayan ahalinin vergilerini topladın mı?

ESE : Topladım.

GABIŞ : Ne kadar?

ESE : Beş yüz.

GABIŞ : Kaç?

ESE :Yedi yüz.

GABIŞ : Doğru söyle.

ESE İkibin sekizyüz yirmi altı.

GABIŞ Hah işte bak böyle olmalı. Hesaplar doğru verilmeli.

ESE : O zaman üçbin beşyüz.

KÖSE : Yeni bir cehennemlik geldi. Kazana girmek istemiyor.

MEYDANCI: Olmaz, kimseye torpil yapamayız girecek.

GABIŞ Dosyasını okudun mu?

KÖSE Oldukça kabarık. Daha Bilgi Merkezinden istediğimiz dosya da gelmedi.

GABIŞ : Bu işlem uzun sürdü.

KÖSE : Kod numarasını unutmuşuz da ondan.

GABIŞ : Notlarıma bakayım. Adamın adı ne?

KÖSE Hacı Rüstem Ağa. Küçük bir toprak ağası. Yal-

nız siyasi zorba, mahalli mütegallibe.. Bürokrasiye sırtını dayamış, halka yapmadığı kalmamış.

GABIŞ Halk mahkemesinde yargılanmamış mı? Oradaki dosyayı da incelemek üzere isteyin.

KÖSE O elimizde. Halk mahkemesinde yargılanmış, delil yetersizliğinden beraat etmiş. Devrimden sonra ancak üç yıl yaşayabilmiş. Yeni ekonomik düzenden çok sıkılıp bir kalp krizi sonucu burayı boylamış. Çiftliğinde müdür olmayı kendisine yedirememiş.

MEYDANCI: Ah beceriksiz Rüstem Ağa, iyi tanırım kendisini. Demek tutamamış çenesini.

GABIŞ : Bu adam da her şeye karışıyor. Götürün bunu cehennemin esfele safiline atın. Rüstem Ağa'yı getirin. Seyircilerimiz sıkılmasın yeni bir tip tanısın.

SÜLÜ (Zebaniler Rüstem ağa kılığında getirirler.) Hacılığımız, tam altı kez kâbeyi tavafımız fayda vermedi, şappadanak düştük. Eşşekten düşmüş karpuz gibi.. Aslında ben iyi bir cambazımdır. Kıldan ince kılıçtan keskin ne köprüler geçmiştim ötede.. Burada da yolu tam yanlamıştım ki, bir köylü tanıdı beni, iteleyiverdi.

GABIŞ Nerden tanımış olabilir?

SÜLÜ : Ankara'da görmüş domuz.

ESE Neden Ankara'da?

SÜLÜ Çünkü o kadar yoksul ki başka yerde olamaz. Yol parası bulamayacağı için seyahat özgürlüğü fiilen yoktur. Tabii ki seyahat özgürlüğü biletle birlikte geçerli.

GABIŞ : Anlaşıldı.

SÜLÜ Gazetelerden okuyamaz,.

GABIŞ Neden?

SÜLÜ : Bütün gayretimizle köylüyü okutmamayı başardık.

ESE Yalan.

SÜLÜ Doğru.

ESE Ya kuran kursları?

SÜLÜ Siz ona okumak mı diyorsunuz. Anlamını bilmediği sureleri ezberlemeye..

GABIŞ : Anlaşıldı.

ESE : Ee peki nerede olabilir.

SÜLÜ Televizyondan. Çünkü bu ışıklı kutu altüst etti hepimizi. Ne makyaj gizleyebildi ne kırıtma, ne sırıtma. Okadar da zaptı rapt altına almıştık kendimizi.

GABIŞ : En son haberler sende dünyadan.

SÜLÜ : Yaşanmaz oldu dünya, yaşanmaz. Hiç tavsiye etmem. Hile hurda, vergi iadesi, rüşvet gözden kaçmıyor. Özellikle ağalar, patronlar için dünya çekilmez oldu.

GABIŞ İyi mücadele verdiniz. Ama yeni düzene mağlup oldunuz.

SÜLÜ Neler yapmadık o güzel düzen için, ne pusular kurduk. Ne işçiler, öğrenciler, köylüler vurduk.

GABIŞ : Faşizm çökmüyor beyim. Bütün hatanız toprak reformuna direnmeniz. Toprak reformuyla idare edecektiniz biraz. Bu konuda muhalefeti dinleyecektiniz.

SÜLÜ Onlar da cehennemin dibini boyladılar.

GABIŞ : Hiç olmazsa sizin gibi hamhalatça değil.

SÜLÜ : Bari burada dinleyelim.

GABIŞ : Müjdat Yekta Bey'i getirin.

EMELEK : (Müjdat Yekta Bey kılığında zebaniler getirir.) Onların yaptıkları diktatörlük yanlarına kalmayacak. Sınıf mücadelesi devam ediyor diye bir teori çıkardılar, zehir ettiler dünyayı bize. Toplumdan koptum, yabancılaştım. Yalnız adam oldum, bunalıma girdim. Kafamın içi bilgilerle doluydu, kimselere aktaramadım.. Okumadığım üniversite kalmadı. Yedi dil biliyordum. Bir köşe de fıstık çuvalı gibi duramazdım. Benim için iki yol vardı, ya partiye sızıp ele geçirmek, yolunu saptırmak, ya da intihar etmek. Birincisi olmayınca ikincisi oldu. Kaderde kuralından kurşun yemek de varmış. Hümanizm diye bir şey tanımıyorlar. Yaşanmaz oldu dünya.

SÜLÜ : Senin benim için yaşanmaz oldu. Yoksa işçiler, köylüler, memurlar, aydınlar gül gibi yaşıyorlar.

EMELEK : Sen fazla konuşma bakalım, hep senin yüzünden.. Hırsızlık ettin, rüşvet yedin.. yedirdin. Temel attın, milletin anasını ağlattın. Sonunda kendinle birlikte bana da cehennemi boylattın.

SÜLÜ : Orada konuşma, burada konuş, ne biçim iştir bu.

EMELEK : Hep sizin yüzünüzden. Faşistlik etmeyecektiniz, reformcu olacaktınız. (Ağlar.) Beni de siz yaktınız.

SÜLÜ Sinirlendirmeyin adamı. Ya sizin yaptıklarınız, kıvırtmalarınız?

(Tartışma hızlanırken zebaniler girer)

ESE Acele, haftalık olağan milli güvenlik kurulunu toplamamız gerekiyor.

GABIŞ : Ne var ne oldu?

ESE : Kazanda kaynayan ahali homurdanmaya başladı. Vergi vermeyiz diyorlar. Hatta bazıları küçük gruplar halinde kazandan çıkmaya bile yeltenıyor, ne yapalım?

GABIŞ Bundan böyle cehennemin yedi katında birden sıkıyönetim ilan edilmiştir. Bizi sert davranmaya kendileri itiyor.

EMELEK : Durun, onlara yeni vaatlerde bulunalım. Dünya tecrübesi bize bunu kanıtlıyor.

SÜLÜ : Reformcu olalım.

EMELEK : Yutmazlar. Yukarıda maskemiz düştü.

SÜLÜ : Bakın ne diyeceğim, Kuruşcev'i bulalım, ondan akıl alalım.

EMELEK : O da mı burada?

SÜLÜ Herhalde. Hem sosyalizmi saptıracak, hem de cennete gidecek hali yok ya..

GABIŞ Elbette. Şimdi burada bir çiftliği var. Yalnız Nixon'la pek anlaşamıyorlar. Aralarında bir arazinin takım meselesi var.

EMELEK : Demek burada da arazi meselesi var.

GABIŞ Cehennem cennetle karıştırılmasın. Cehennem ötedeki feodalizm ile ona dayalı olan kapitalizmin izdüşümü gibidir. Bazıları daha gelmeden yer ayırttılar. Örneğin Brejnev ile Golda Meir aynı yerde kalmak istiyorlar.

SÜLÜ : Sakıncası yok mu?

GABIŞ : Bizce yok.

GABIŞ : (Telaşla girer.) Ayaklandı ayaklandı.. Cehennem ahalisi ayaklandı.. Kazanlardan, çıktılar. Nerede bir zebani görseler, yönetici görseler kazanlara atıyorlar.

GABIŞ : Bastırın, asın kesin.

ESE Haydi bastır. Şeyinden astır. Köşeye de kıstır.

İBİŞ Bastırabilirsen gel sen bastır.

KÖSE Dur bekle ben de geliyorum.

GABIŞ Kaçmayın dostlarım beni yalnız bırakmayın burada.

SÜLÜ Hadi biz de kaçalım.

EMELEK : Kaçalım kaçalım ama nereye? Cehennemden öteye yer var mı? (Seyircilere) Yer var mı?

KİRİŞ Yer yok. Para babalarına, ağalara beylere, sömürücülere cehennemin dibinde bile yer yok.

MEYDANCI: Yalancıktan bile olsa ağa olmak zor. Allah kahretsin ter bastı. Oh neyse kurtuldum. Darısı büyük kurtuluşumuza. Ezilen milletlerin, söndürülen halkların kurtuluşuna.. Meydancı'nın kurtuluşuna.

İBİŞ O da yakayı fena kaptırdı.

MEYDANCI: Yoldaşlarım, canlarım, mallarım.. (Sevimli olmaya çalışır.)

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Keçinin meşeye ettiğini külü de derisine edermiş. Baştan beri çektirdiklerini onlarda Mahanayı Mahmut edip bana çektiriyor.

İBİŞ : Allah çektirmesin.

MEYDANCI: Halk mahkemesi oyunu.

HALK MAHKEMESİ OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Derviş-Kiriş)

GABIŞ Duyduk duymadık demeyin, işi olmayanlar buyursun, Abdülkadir Ağa'nın halka açık mahkemesi başlıyor.

ESE : (Jandarma pozundadır.) Bütün köylü toplansın.

KÖSE (Jandarma pozundadır.) Haydi başlasın.

GABIŞ : (Yargıç pozundadır.) Sanık gelsin.

MEYDANCI: Cehennemin dibinden çıktık mahkemeye.

GABIŞ Bir yanlışlık olmuş. Önce buradan geçeceksin. Misafirlerin geldiği için. (Düşünür.) Mahkeme reisinin işi çıktığı için ara verildi. Öğle yemeği hazırlanmadan mahkemenin bitmesi lazım. Bir diyeceğin, bir ihtiyacın varsa söyle hemen halledelim. Sabahki gibi bir durum olmasın.

MEYDANCI: Ankaraya şikâyet edeceğim bu durumu.

GABIŞ : Ankara az önce kurtarıldı. Açın radyoyu dinlesin. (Radyoyu açarlar. Devrimci marşlar çalmaktadır.) Bütün halkımıza müjdeleriz.. İşçi-köylü birliklerince Ankara kurtarılmıştır..

ESE : Bu mutlu günü hep birlikte kutlayalım.

KÖSE Kutlayalım. Türküler söyleyip halaylar çekelim. (Halay tutuşurlar.)

MEYDANCI: Amanın kürk ne oldu?

İBİŞ : Tuz buz oldu.

MEYDANCI: Meclis ne oldu?

İBİŞ : Çöktü.

MEYDANCI: Senetler, tapular?

İBİŞ Yandı bitti kül oldu.

MEYDANCI: Komutanlar, paşalar?

İBİŞ : Tüydü.

MEYDANCI: Devlet nerde?

İBİŞ : Suya düştü.

MEYDANCI: Su nerde?

İBİŞ : İnek içti.

MEYDANCI: İnek nerde?

İBİŞ : Kamu mülkiyetine geçti.

MEYDANCI: Askerler nerde?

İBİŞ Bize geçti.

MEYDANCI: Eyvah eyvah..

GABIŞ (Ese'nin kulağına bir şeyler söyler.) Arkadaşlar su arkının onarımı için mahkeme başkanlığından arkın bitimine kadar çekiliyorum. Yerime Ese'yi bırakıyorum.

MEYDANCI: Hiçbir şeyden anlamaz kara cahil bir köylüdür.

ESE : Sen sus.

MEYDANCI: Konuşmaların yarımşar dakika ile sınırlandırılmasını teklif ediyorum.

KİRİŞ : Dur bakalım, sen bize ömür boyu zulüm ettin. Değil yarım dakika, yarım saatte bir saatte biter mi bu iş.

KÖSE : Doğru söylersiniz yoldaşlar, hem ne karışıyorsunuz bizim işimize.

ESE Sen bir toprak ağasısın, bizim kurallarımıza karışamazsın.

MEYDANCI: Tamam yeğenim, senin eşeğin kancık olsun. Ne diyorsan öyle olsun. (Cebinden çıkardığı köstekli saati uzatır.) Al şunu, çekinme. Zamanı anlarsın. Bak ne güzel, arkasında tren resmi var. Serkisof, onyedi taşlı.

KÖSE Bana rüşvet mi teklif ediyorsun?

MEYDANCI: Rüşvet olur mu yeğenim, beni yanlış anlama. Al şunu, biraz geri kalır ama sağlamdır. İstersen birkaç gün kullan, hoşuna gitmezse geri verirsin.

KÖSE Görüyorsunuz bana rüşvet vermek istiyor.

ESE Kendi mahkemeleri sanıyor.

KÖSE Şu saate devrimci köylü komiteleri tarafından el konmasını teklif ediyorum.

HEPSİ İyi olur.

KİRİŞ Halk çiftliklerinin saate ihtiyacı var. Ya da nakite..

KÖSE Saate el konmuştur.

MEYDANCI: Ben sana hediye ediyorum.

KÖSE : Abdülkadir Ağa'dan özel şikâyeti olan var mı?

EMELEK : Beni çocukluğundan beri boğaz tokluğuna çalıştırır.

MEYDANCI: Seni gömleğimden geçirdim, evlat edindim.

KİRİŞ Herkes kestiğim çalımı çırpımı elimden aldı. Çoluğumu çocuğumu dondurdu.

MEYDANCI: Sen de onları hep bizim çubuklardan yaptın.

KİRİŞ Soğuktan perişan olduk, çoluk çocuk hasta oldu. Yorgan döşek yattı.

MEYDANCI: Allah'ın işi. Kış çetin oldu.

KİRİŞ : Sana niye bir şey olmadı?

MEYDANCI: Ben kalın giyindim.

KİRİŞ : Biz giyinemedik.

MEYDANCI: Bana ne. Herkes de her şeyi benden biliyor.

KÖSE Anlatılanlara onlara ne diyorsun Abdülkadir Ağa?

MEYDANCI: Sayın reis bey bana ağa demeyin, bu peşin yargı oluyor.

KÖSE Neden, sen ağasın.

MEYDANCI: Öyle deme yoldaş, ben de sosyalistim. Gerçi aramızda görüş ayrılığı var. Ana gövde bir de dallarda ayrılıyoruz. (Cebinden gravat çıkarır.) Ah unutmuşum, yoldaşlar gravat mecburi miydi?

KÖSE O sizin faşist mahkemelerinizde mecburidir. Sok onu cebine sahtekâr.

MEYDANCI: Benimle böyle konuşamazsınız, demokrasi adına sizi eleştiririm.

KÖSE Demagojiyi bırak da söyle bakalım, niye gaspettin Kiriş'in çalılarını.

MEYDANCI: Tövbe tövbe.. gaspetmek de nereden çıktı. Ben onun iyiliği için aldım. Yoldaşlar biliyorsunuz o zamanlar orman suçu çok ağırdı. Durumun vehametini bildiğim için, başına bir iş gelmesin komşumun diye aldım elinden. Bir gören olur, ihbar eder dedim..

KÖSE : Sonra ne yaptın?

MEYDANCI: Sonra, sonra.. (Birden aklına gelir.) Sonra yaktım. Yani suç delillerini ortadan kaldırdım.

Kiriş'in bana teşekkür etmesi lazım. Fakat cahilin teki olduğu için bu iyiliğimi anlayamamış.

KİRİŞ Öyle cahil mahil diye konuşma, bir de numara yapma, kafam bozuluyor.

DERVİŞ : Benim on dönüm tarlam vardı. Bununkine bitişikti. Arada bir keçi yolu sınırdı. Yolun yerini değiştirdi, benim tarlayı da kendisininkine kattı.

KÖSE : Keşif ettirseydin.

DERVİŞ Ettirdik. Memurlar geldi, bir güzel ziyafet çekti, aleyhimize rapor çıkarttı. Mahkeme desen kimbilir daha ne kadar sürecekti.

KÖSE : Şimdi sonuçlanır.

DERVİŞ : Evrak babam evrak, masraf babam masraf, neticede beni kendisine yarıcı etti. Çoluk çocuk sefil olduk.

KÖSE Ne diyorsun?

MEYDANCI: Çok kıymetli başkan, değerli yoldaşlar. Eski patikanın üzerinde ot bitmişti. Ben bunu farkedemedim. Onca arazi, nereden bilebilirdim ki.. Kabahat tarlada çalışan ırgatlarda. Esas patikadan yürümemişler. Yukarıdan dolanmışlar. Keseden gitmişler. Haliyle yeni bir yol çıkmış ortaya. Şimdi siz düşünün yoldaşlar, ben nerden bileyim hangisi esas hangisi tali yol. O dönemde herkes yolunu şaşırmıştı. Herkes ayrı bir yol tutturmuş gidiyordu. Ağalık fikirlere benzer, sınır koydun mu gelişemez. Ağalık gücü sınırsızdır. O günkü ırgatları bulup onları cezalandırmak gerek. Anlasınlar bakalım köylünün rızkıyla oynamak neymiş.

KÖSE Rahmetli Müjdat Yekta Bey olsa söyle derdi: "İhtar ederken sekter olmayalım. İkna edici ve kazanıcı olalım. Bizim genel tavrımız bu olmalıdır. Sosyal barışın tesisi ve devrimin hedefine ulaşması için ancak ve ancak bu şarttır. Bu şekilde sert ve itici olmayan avangart partilerin hedefi budur. Bu yol barış yoludur. Barış içinde yartimizin bu medeni sol çizgiye ulaşmasıdır.

İBİŞ Bu agaragard ne ola ki?

ESE Sen de zengin çocuğu olsaydın, özel okullarda okusaydın avangardı anlardın.

KÖSE : (Taklitle.) Bu noktayı bilhassa ve hasseten, titizlikle halka aşılayın.

DERVİŞ Bırak bu atmasyonları. Kısa olsun, ne söyleyeceksen özetle.

KİRİŞ İkide bir partimiz demesin. Biz onun gibilerin partiye girmeyeceğini biliriz. Bize numara yapmasın.

KÖSE : Fakat nasıl kısıtlarız? Partiye girmek bütün yurttaşların hakkı olmalıdır. Evet ben sosyalistim ve bununla gurur duyuyorum. Ve de inanıyorum ki bilimsel sosyalizm demek hiçbir şekilde hümanizm demek değildir. Ancak aykırı bir düşünce de değildir. Hümanizm komünizmin yatağıdır, mecrasıdır. Ve de onun su veren kaynağıdır. Arada yalnız bir nüans farkı vardır. Şiddet taraflısı mı olacağız yoksa barış taraflısı mı, nüans buradadır.

KİRİŞ Kessin artık. Biz bunu yıllarca dinledik.

ESE : Anlatacağımız şeyler var.

KÖSE Evet ön sorgulaman epey uzun oldu. Hem ayrıca ne demek istediğin de anlaşıldı.

İBİŞ : Anlaşıldı, anlaşılıyor.

MEYDANCI: Konuşan dillerine kurban olayım senin. Bal akıyor dilinden, konuş gülüm konuş.

KÖSE : Sen karışma, ne demek istediğin anlaşıldı. Biraz daha dinle, sırada bir sürü şikâyetçi var.

ESE Dosyada bir tomar bağış makbuzlu var.

KÖSE Nerede.

ESE Komünizmle mücadele derneğine.

MEYDANCI: Tövbe.

KÖSE Başka.

ESE Ülkü Ocakları'na.

MEYDANCI: Tövbe.. Ben bu bağışları cami yaptırma ve güzelleştirme derneklerine yapmıştım.

ESE Ya imzalar?

MEYDANCI: Başkasınındır. Dünya toprak ağası tek ben miyim? Tonlarca hacı ağa var. Onlar da hacca gitmiş olabilir, hacdan dönmemiş olabilir.. Dönerken yolda ölmüş olabilir.. Etmeyin, beni Müjdat Yekta Bey gibi.. Partiye bağışta bulunayım. Ben de sosyalistliğin davasında varım yoldaşlar. Etmeyin beni Müjdat Yekta Bey gibi, Hacı Rüstem Ağa gibi..

KÖSE : (Mahkeme heyeti karara varmak üzere toplanır.) Hele söyleyin bunun infazını nasıl yapalım?

İBİŞ Arap usulü. Beline kadar gömüp taşla öldürelim.

ESE Yok Hindistanlı Çar Mazlumdar usulü kargıyla öldürelim. Çok acı çeksin. Bir ağayı öldüren köylülerin kendisine güveni artar. Silahla bir tık sesi, adam gitti her şey bitti. Ne tadı olur ne tuzu.

KİRİŞ Bütün mallarına el konulsun.

DERVİŞ : Bütün siyasî hakları elinden alınsın.

EMELEK : Bağışlayalım. O da işçiler, köylüler gibi hayatını çalışarak kazansın.

MEYDANCI: Ulan beni gerçekten öldüreceksiniz pisi pisine.

İBİŞ : Cezanı çekeceksin!

MEYDANCI: Ben küçük toprak ağasıyım, ufak burjuvayım. Devrime de karşı koymadım. Affedin gitsin. Elinize sağlık, yıkıldı ağalık.

KÖSE : Gereği düşünüldü, artık ağa olmadığına oybirliği ile karar verildi. Serbestsin artık ağa değilsin.

MEYDANCI: Allah kimseye göstermesin, ölümle burun buruna geldim. Yüreğim kuş pişirdi. Olur mu olur.. Oyun derken adam ölür. Açık konuşayım çok korktum. On dakika dinlenmeden zor devam ederim. Bir sigara içeyim sinirlerim yatışsın. Paçayı zor kurtardık, kutlayalım.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: İşte gördüğünüz gibi..

İBİŞ Irgatı–ağası..

KÖSE İşçisi–patronu..

ESE Yenisi–eskisi..

GABIŞ Devrimcisi–gericisi..

İBİŞ İlericisi–tutucusu..

ESE Komünisti–faşisti..

MEYDANCI: Aynı kaptaki pekmeze dönen sinekler gibi doluştular.

ESE : Şimdi siz diyorsunuz ki, biz bunları nereden biliyoruz. Şaşıp kalacaksınız daha neler neler biliyoruz.

GABIŞ Dağ taş yazı doldu, okuyanın gözü açıldı.

MEYDANCI: Köyde her gün slogan kavgası oluyor. Bozkurtlar uluyor, devrimciler marş söylüyor. Ortacılar gülüyor. Aşırı uçlar çarpışa çarpışa ölüyor. Yerin altı kaynıyor.. Aman dostlar bir şeyler oluyor.

ESE : Sanmayın herkes söylediğini biliyor. Şahsen benim dibek almıyor.

İBİŞ Benimki de biraz biraz.. Tatlı bir uyanışın rehaveti içinde.. Genleşe genleşe uyanıyor gibiyiz..

GABIŞ : Köy yeri bilmeceye döndü. Her gün seksen akıl, doksan fikir.. Bilene şükür bilmeyene tükür.

KÖSE : Ee böyle paslı bir kantar. (Kafasını gösterir.) Ancak Halde kestane tartar.

İBİŞ (Kafasına vurur.) Bas kantara bak mantara.

MEYDANCI: Durun hele toparlayalım. Zaten kafam fikir hokkasına döndü.

ESE İşte size fikir macunu.

İBİŞ Yok lahmacunu..

GABIŞ : Şiş kebabı.

KÖSE Kestane kebap yemesi sevap.

MEYDANCI: Durun hele, karıştı benim kelle.. En iyisi bu fikirleri buraya taşıyan öğrencilere soru soruverelim. Karıştırıp karıştırıp harhamur edelim, işimize yarayanı seçelim. İşte size fikir macunu oyunu.

FİKİR MACUNU OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Emelek)

GABIŞ (Öğrenci taklidi ile.) Tarih milletlerin mücadelesi tarihidir. Millî meseleye böyle girer Başbuğ

KÖSE (Öğrenci taklidi ile.) Hayret, daha ilk cümleyi Marx'tan yürütüyor, bu ne biçim milli mesele?

GABIŞ Çamur atma.

KÖSE : O cümlenin aslı şudur: Tarih, sınıfların mücadelesinin tarihidir.

ESE Önemli ayrılık ama.

İBİŞ Sınıf millet ayrımı.

MEYDANCI: Şimdi siz aynı köyün çocukları için mi birbirinizi kırıyorsunuz. Ulan sınıfı, milleti bırak ekmeğe bak. Hey avanak!

GABIŞ Bu meseleyi ayrıca tartışırız.

KİRİŞ Kızmadan tartışın. Çünkü doğru fikirlerin önlenemez yayılma gücü vardır.

EMELEK : Olmaz olsun o fikirler.. Batı'nın fikirleri.. Hürriyet dedi yıktı bizi.. Demokrasi dedi böldü bizi.. sosyalizm dedi kırdı bizi.. Şimdi bir de faşizmi, komünizmi sardı başımıza.

GABIŞ : Türkiyede faşist yoktur.

KÖSE Sermayenin baskısı nedir? Bir sınıf tahakkümü değil midir? Ama sen yok deyince yok olacaksa varsın yok olsun.

GABIŞ Özel mülkiyet düşmanlığı yapıyorsunuz.

KÖSE Siz de kamu mülkiyeti düşmanlığı yapıyorsunuz. Hem güçlü devletten yanasınız hem devlete karşısınız. Özel sektörden yanasınız.

GABIŞ : Sizin kafanız karışık..

KÖSE Esas sizinki karışık. Size göre biz hem devletçiyiz hem devlet düşmanı. Hangisiyiz karar verin Allah aşkına.

GABIŞ : Siz karar verin.

KÖSE Bakın biz mülkiyet dostuyuz. Herkesin mülkü olmasını istiyoruz. Yaygın öğrenim gibi yaygın mülkiyeti savunuyoruz. Herkesin mülkü olsun herkesin yüzü gülsün istiyoruz. Anayasa da böyle diyor.

GABIŞ Komünistler!

KÖSE Faşistler!

GABIŞ : Kahrolsun komünistler!

KÖSE Kahrolsun faşistler! (Kavga başlar. Düğün alayı ikiye bölünür.)

GABIŞ : Komünistler Moskovaya!

KÖSE Haydi bir iki, kimlerin gittiği belli.. İş ekmek hürriyet, faşizme nihayet. Ne Amerika ne Rusya, demokratik Türkiye!.

GABIŞ Komünistler Pekin'e..

KÖSE Kahrolsun parababalarının diktatörlüğü.

GABIŞ İşçi fabrikaya ortak.

KÖSE İki süper devlet, yıkılacak elbet.

GABIŞ : Çırpınırdı Karadeniz Bakıp Türkün Bayrağına..

KÖSE : Geliyoruz zincirleri kıra kıra hey, Burjuvanın kafasına vura vura hey.

ESE Bu meydanda cengimiz var Er olan meydana gelsin.

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Horatayı zorataya vurduk. Ateşin üstüne benzin döktük. Artık bu zıt fikirler çarpışacağına yüz fikir yarışacağına, yüz çiçek açacağına.. Bu hamhalatlar aynı sofrada yemek yiyemezler..

İBİŞ : Aynı kaba kaşık çalamazlar.

ESE Mitoz biçimde bir süre sonra kendi içinde hızlı bir bölünmeye giderler.

KÖSE Çağımız atom çağı, atomuna ayrışırlar. Tek insana ve o tek insanın bütün hücrelerine kadar..

GABIŞ Bölünme de sınıfsaldır. Kaçınılmaz bundan öte.. Bölünsün bölünsün, bölünemez olununca yeniden birleşilsin.

MEYDANCI: Ama biz şimdiden sofraları ayırdık. Köylüler de fikirlerine göre bölündüler.

BÖLÜNMENİN OYUNU

(Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış-Kiriş-Derviş-Emelek-Sülü)

GABIŞ Komünistleri ezeceğiz. Düğün demezler dernek demezler hemen menfi propaganda yaparlar.

SAVCI İyi dövüştünüz.

AĞA Bunlar olmasa bizler yıkılı yıkılıveririz. İskambil kâğıdından yapılmış kuleler gibi..

GABIŞ : Aslanlar..

AĞA Şehit bu çocuklar.

KAYMAKAM: Bu dağ köyünde bu düşünceler yayılırsa şehirler ne yapsın.

(GABIŞ)İMAM: Heriflerin düşüncesi ayrık otu gibi. Biraz temizleme bütün bahçeyi sarıyor. Bereket enselerindeyiz de nefes aldırmıyoruz.

AĞA Gücümüzün kuvvetimizin şerefine.

KÖSE (Yer sofrasına köylülerle birlikte oturur.) İşte görüyorsunuz düşmanımız kimler, dostlarımız kimler.

KİRİŞ Evet iyice açığa çıktılar.

EMELEK : Gerçek düşmana saldırmak için gerçek dostlarımızla birleşmeliyiz.

KİRİŞ Bu toprak ağaları, bu kompradorlar uluslararası burjuvazinin birer parçasıdırlar.

DERVİŞ Desene kökleri dışarda.

KİRİŞ Varlıkları, gelişmeleri, palazlanmaları emperyalizme bağlıdır. Onun için gerici ilişkileri bunlar temsil ederler. Üretici güçlerin gelişmesini bunlar engellerler. Bunların varlığı ile bizim varlığımız bağdaşmaz.

SÜLÜ : Peki bunlarla aramızda hiçbir ara sınıf yok mu?

KİRİŞ : Olmaz olur mu. Sol yumruğu ile emperyalizmi, sağ yumruğu ile komünizmi ezmek isteyen orta burjuvazi var. Bugün iki büyük güç, devrim ile karşı devrim. Birbirlerini altetmek üzere mücadelededir.

KİRİŞ Pazarda.

SÜLÜ Panayırda.

EMELEK : İş yerinde.

DERVİŞ Düğünde.

KİRİŞ Dernekte.

SÜLÜ Kahvede, lokantada.

KİRİŞ Kısacası hayatın her alanında mücadele verir.

DERVİŞ Küçük burjuvazi?

KİRİŞ Bu tür insanlar ürkektir. Hükümet memurlarından, biraz da devrimcilerden korkarlar.

SÜLÜ Geriye kim kalır?

KİRİŞ Yarı proleterler.

EMELEK : Onlar da kim?

KİRİŞ : Yarı mülk sahipleri yoksul köylüler. Küçük zanaatkârlar, tezgâhtarlar, içportacılar.

SÜLÜ Peki kimdir bu tam proleterler?

KİRİŞ Sanayi işçileri. Başka halkın hiçbir kesimi yoğun

olarak bir arada bulunmazlar. Maddi ve manevi olarak bu kadar ağır sömürülmezler. Her türlü üretim olanaklarından yoksundurlar. Emeklerinden başka satacak şeyleri yoktur. Ellerinin hünerinden büşka güvenceleri yoktur.

DERVİŞ : Dost acı söyler ama doğru söylüyor.

KİRİŞ : Onun için önümüzde üç seçenek var: Ya kitlelerin başına geçerek onlara önderlik edeceğiz, ya bağırıp çağırır onları eleştireceğiz. Gerilerine düşeceğiz. Ya da önlerine dikilip karşı duracağız. Herkes seçimini yapmakta özgürdür.

SAVCI (Egemenler eğlenmektedir.) Zoruma gidiyor. Neymiş de ben gerici aydın bürokratmışım..

İMAM : Okumuş adam gerici olur muymuş?

KAYMAKAM: Aman şunların kökü kazınmadan dur durak, kurtuluş yok.

İMAM : Ayaktakımını baş mı yapacağız.

KAYMAKAM: Yoksa şu tembel tembel esneyen köylüleri mi..

KİRİŞ Şu bizim ağayı düşünün, çalışmadan köylüleri sömürerek yaşar. Toprakları onun başlıca sömürü biçimidir.

DERVİŞ : Tefecilik de yapar.

EMELEK : Ticaretle uğraşır.

SÜLÜ : Sanayicilik yapar.

KİRİŞ : Yan gelip yatsa torbası dolar, karnı doyar. Sağılsa da bir taz sütü var sağılmasa da..

EMELEK : Biz gece gündüz çalışırız gene de açız.

DERVİŞ : İki el bir boğaz için der çalışırız, gene de doyamayız.

KİRİŞ İşte açlıkla tokluk arasındaki çelişki, başka bir deyişle proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki. Bu çelişki de baş çelişki.

EMELEK : Diğerleri nasıl çözülür?

SÜLÜ Çelişki bir değil ki..

KİRİŞ Geniş halk yığınlarıyla feodal sistem arasındaki çelişme de demokratik devrimle çözülür.

SÜLÜ Bu devrim nasıl bir devrimdir.

KİRİŞ : Özü toprak devrimidir. Anti-demokratik unsurları, gelişime engel bukağıları kırar, söker atar.

EMELEK : Peki işçilerle köylüler arasındaki çelişme?

KİRİŞ : Sosyalist devrimde tarımın kollektifleşmesi, makineleşmesi ile çözülür.

DERVİŞ Ya dünyada nasıl olur?

KİRİŞ Sömürgelerle emperyalizm arasındaki çelişki milli devrimci bir savaşla çözülür.

DERVİŞ : Tamam her türlü çelişmeyi ve sorunlu gelişmeyi gözlerimizin önüne serdin..

SÜLÜ Kala kala ne kaldı?

KİRİŞ : Toplumla doğa arasındaki çelişme.

EMELEK : Benimle tarlam, tohumum, toprağım arasındaki çelişki.

KİRİŞ Üretici güçlerin gelişmesi ile çözülür.

DERVİŞ Peki ya bütün bu çelişmeleri çözecek partinin çelişmelerine nasıl bir çözüm getirilecek?

KİRİŞ Eleştiri-özeleştiri yöntemiyle. Yoksa parti partidir. Onu canlı tutup, özünü çürütmemek, zamanla biriken kiri pası söküp atmaktır bu yolla.

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Yok yok öyle noluyor diye bakmayın. Eskisi ile yenisi, geçmişi ile geleceği güreşiyor. Dünyada her zaman da bu böyle olur. Yeni eskinin bağrından çıkar. Ana-çocuk-ana gibi.. Toplum da doğura doğura yenilenir. Her yeni bir eskinin ana rahminde gelişerek gelir. Her eski yerini bir yeniye bırakır.

İBİŞ Eski, yeniye yol açmak üzere yok olur gider.

ESE Onun için eskinin yanında yeniyi görelim diye açtık bu bölümü.

KÖSE Böyle olduğu için düğünler canlıdır, heyecanlıdır. Her türlü duygu ve düşünceyi yansıtır.

GABIŞ Çünkü şu göğün altında hepimizi aynı güneş ısıtır.

İBİŞ Kimi çıplak, kimi kalın sırtlıdır.

KÖSE Yaşadığımız hayat bize tanıtılmalıdır.

ESE Her şey olduğu gibi yansıtılmalıdır.

MEYDANCI: Bütün halkımız bu sefaletten kurtulmalıdır. Kurtuluş oyunumuz başlatılmalıdır.

KURTULUŞ OYUNU

(Meydancı-Ese-Köse-İbiş-Gabış-Kiriş-Derviş-Emelek-Sülük-Yakımcı-Memiş-Davulcu-Zurnacı.)

MEYDANCI: Kız evine soralım, hal keyfiyet, dirlik düzenlik nasıl?

İBİŞ Yeme içme iyi mi?

KİRİŞ İçme nolacak, bol bol çay..

SÜLÜ Nerde şireyi bol bulursak çayı da içeriz. Rüzgâr bir yanımızdan vurur öte yanımızdan çıkar.

EMELEK : Ova köyleri eyitten rezillik.

YAKIMCI : Havanı, götü karardı mı yüreğimiz küt küt vurur.

ESE Yağmur ıslatır, sıcak kavurur.

MEYDANCI: Hastalanınca da ağa dinlemez yallah..

GABIŞ Gene siz yaz kış oradasınız.

DERVİŞ Kışın ağa besler yaza borçlu çıkarız.

SÜLÜ Verdiği de ne, hane başına yüz lira. Şeker, çay, yağ parası. Şeker zam yemiş, çay firlamış gitmiş, yağı yer misin koklarmısın.

EMELEK : Yevmiye dersen otuz, üçü de elçilik. Didin dur sabah beşten akşam yediye.

KİRİŞ Fukara gömleği sırtında.. Hemen başının üstünde elek gibi lıkır lıkır eritir.

DERVİŞ : Anan dinin ağlar gıdasızlıktan.

ESE Hastalansan ağaya diz çök, doktor parası insafına. Ya verir ya vermez.

SÜLÜ Bizim için felakettir hastalanmak,

GABIŞ Verse nolur. Atmış lira bir muayene.

KÖSE İlacı alana kadar ya iyi olursun ya ölürsün.

ESE Ölsen iyi sürünürsün.

EMELEK : Şimdi bir sendika lafı çıktı. Biraz rahatladık.

İBİŞ : Biz sendika diye çiftçi birliğini bilirdik.

GABIŞ Ben onların ne olduklarını bilirim. Temsil sen ağasın, gidiyorsun ceplerine beşyüz, bin neyse koyuyorsun. Bense fukarayım, cebimde çay parası bile bulunmaz. Haydi git lan dışarı derler boynumu bükerim.

ESE : Sendikalar bizden para almazlar, ağalardan alırlar.

KİRİŞ Bizde okuma yazma nanay. Onun için hakaret de ederler küfür de, yutarız.

SÜLÜ Vururlar, bağlarlar kafamızı kırarlar.

KÖSE Hiç böyle korkak olduklarını da bilmezdik.

ESE : Hele şu titreyen savcıyı bir görsen.

İBİŞ Ya kaymakam dersen, bugün git yarın gel. Haftaya gel. Haftaya gidersin ağadan rüşvet alır bizi siktir eder.

DERVİŞ Nedense ben anamdan düştüm düşeli yarıcılık, ortakçılık ederim. Şimdi o da kalktı kaldık eline.

SÜLÜ Eskiden çalı çırpı ederdik ordan burdan, şimdi ağalar ona da kızar oldular.

KİRİŞ İşi bırakıp değil odun toplamak işemeye bırakmazlar. Kaymayı elinden vın diye atarlar.

GABIŞ : Siza bakarak biz paşayız canım.

EMELEK: Bizimkini ayitten rezillik. Yağmur olduğu gibi çadıra geçer. Diz boyu suda otururuz.

DERVİŞ : Suya gideriz eli boş döneriz. Su vermezler sığırlarımız susuz kalıyor diye.

EMELEK: İşin kötüsü şimdi ortakçılık yaptırmıyorlar. Şmdi biçer çıktı, motor çıktı. Bin, iki bin verip alıyorlar, bize de yol veriyorlar. Nereye giderseniz gidin buralarda durmayın diyorlar. Herkes Çukurova'ya inerken biz nereye gidek.

İBİŞ Bizleri ancak fabrika kurtarır.

EMELEK: Kurtarmaz. Yedi boğazı fabrika işçiliği kurtaramaz.

KİRİŞ Elçinin borcunu nerden ödeyeceğiz?

EMELEK: Yevmiye ne olursa olsun mecburuz, evcek çalışacağız. Öbür türlü biri çalışır diğerleri hazır yiyici olur.

DERVİŞ Ağalar da kolay kolay iş vermiyor. On yaşındakine bunlar çalışamaz diyor. Hepsi de babayiğit olacak diyor. İhtiyar olmayacak diyor. Kazmayı vurdun muydu yerden su fışkıracak diyor.

KİRİŞ Dikleşirsen kazmayı atar, parayı vermez.

SÜLÜ Zorlarsan karakola gider, jandarmayı tepene diker.

İBİŞ Yanarsın.

DERVİŞ Hükümetin yanında zengin kıymetli, ağa kıymetli.

ESE İyi bilsinler kıymetini.

KÖSE Gesin kurtarsınlar kıymetlilerini.

GABIŞ : Kaça gidiyor şimdi oralarda yevmiye?

SÜLÜ Nerden biliriz ne verirlerse razıyız. Ağanın vicdanına kalmış.

KİRİŞ O çadırlarda it bile yatmaz ama biz mecburen yatarız.

SÜLÜ Ellerimiz kütük gibi şişer sinekten. Gece sararız gündüz çözeriz. Dört sinek bir adamı götürür.

İBİŞ Niye gündüz çözersiniz?

SÜLÜ : Ağalar görse iş vermezler. Yaralısın derler. Onun için çalışırken hep sargıları çözeriz.

KÖSE Doktora görün melhem versin.

SÜLÜ Bir keresinde götürdüm, resmini çekeyim dedi.

KÖSE Çektirseydin.

SÜLÜ Ağadan ödüm sıdar. Bir görse resmi, bir daha resmen iş vermez.

ESE Peki nasıl iyi oluyor?

SÜLÜ Soğanı yarıp suyunu basarız. Üstünü de çaputla sararız.

KİRİŞ Bizimkisi ağalarla güreş canım.. Kovarlar, söverler, döverler..

DERVİŞ Ekserimizin toprağının olmayışı boynumuzu kırar.

EMELEK : Olanı da ağanın baskısı atında.

DERVİŞ Ya verimsiz, susuz yerde. Traktör gelmez, dutmalar su koyverir. Neticede çoluk çocuk açlığa sürüklenir.

KİRİŞ Bir de ağaların rehin etmesi var. Aradan 5-6 sene geçince senin toprağını aldım diyorlar. Tapularını kendilerine çıkarıyorlar.

SÜLÜ Bol bol angarya, arkasından jandarma baskısı

GABIŞ Buna karşı durmak gerek.

KİRİŞ Tek taş duvar olmaz. Omuz vermek gerek. Etten duvar örmek gerek.

DERVİŞ Birlikten kuvvet doğar. Kuvvet karanlığı boğar.

KÖSE Tarım işçileri birleşip örgütlenmeli. Sömürü ve zulme karşı durmalı. Karanlığa vurmalı.

EMELEK : Öyle yallah deyince gücü yetmeli.

KÖSE Bilinçli kişilerin önderliğinde toplantılar yapmalı.

İBİŞ Uyanmalı, uyarmalı.

ESE Arkadaşlar dolaşmalı.

GABIŞ Kesin bu kesim belini doğrultmalı.

SÜLÜ Bütün zorluk okur yazarlığın olmayışı.

KİRİŞ Bilmeyiz nedir can güvenliği.

DERVİŞ Nedir tarım yasası.

EMELEK : Bir kere de yürüyüşe katıldık.

KESE Nasıl oldu o iş?

EMELEK : Önce kazmasını dövdük. Sonra pamuğunu devşirdik. Ağa borçlu, para yok.. Ana naylonları çekip çekip götürüyorlar. Gün geldi hesap görülecek, ağa kaçtı. Bütün ırgatlar, kadınlı erkekli, çoluk çocuk hep birlikte ağız birliği ettik, yürüdük şehire.

KÖSE Ee?

EMELEK : Ağa yürüyüş yaptığımızı görünce hemen çareyi buldu. 250 ekmek aldı. Çünkü ne unumuz vardı ne yağımız. Ayağımıza kapandı dağ misali ağamız.

SÜLÜ Hiçbir şeyimiz yoktu. Derken ekmeklerimizi verdi, tarlaya gönderdi.

KİRİŞ Kulağımıza okudu, ölmeyin dedi.

GABIŞ : Tarım-iş kanunu çıkarılsın, iş günü sekiz saat olsun.

KÖSE Bütün tarım işçileri sigortalansın.

İBİŞ Ücretler iş başına belirlensin.

EMELEK : Paramız zamanında verilsin.

SÜLÜ : Asgari ücrete uyulsun.

KİRİŞ Doğru dürüt barınak verilsin.

KÖSE Sendikalaşma hakkı tanınsın.

ESE : Grev hakkı tanınsın.

HEPSİ : Halkın yolundaki bütün engeller kaldırılsın.

HEPSİ : Halkın kurtuluşu için ileri!

KİRİŞ : Ölüme.

ESE Zulüme.

EMELEK : Sömürüye son.

KÖSE Irgatlar.. Marabalar.. Yarıcılar.. Ortakçılar.. Kurtuluş ellerinizdedir.

ESE Bütün tarım işçileri, bu kölece hayata son vermek için, önünüzde tek yol var. O da kendi gücünüze güvenmek. Hakkınızı alana kadar mücadele etmek.

HEPSİ Yıkılsın ağalık! Toprak köylünün.

KÖSE Kahrolsun patron-ağa düzeni.

HEPSİ Yaşasın ulusal demokratik halk iktidarı.

OYUN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse)

MEYDANCI: Hop hop.. Düğün ulan burası, miting alanı değil.

İBİŞ Ne farkeder, kalabalık kalabalıktır.. Alabalık alabalıktır.

MEYDANCI: Her şey her yerde denmez ki.. Bu yay da bu kadar gerilmez ki.. Ben size uslu uslu oyunu kuralına göre oynayın demedim mi.

ESE Ne oldu yahu?

MEYDANCI: Bu işi güzel güzel, gelenekli görenekli götürecektiniz.

KÖSE : Biz gelenek dışı bir şey söylemedik. Demokrasiden beri bunlar da demokratik kültürümüzün, demokratik geleneklerimizin parçaları..

MEYDANCI: Beklenen gün geldi çattı. Ve dediklerin yerine yetirildi. Kız babası? dedi.

ESE : Ayrıca sen demedin mi eskiyle yani iç içe..

GABIŞ : Sen sandın ki konuşup duracağız hiç hiçe.

MEYDANCI: Göz kafayı sildi, ok yaydan çıktı. Siz şöyle durun kudurmuşlar. Ben bir yol kızlara bakayım.

İBİŞ Boşuna heveslenme onlar da azdı.

MEYDANCI: Öyleyse bitirivereyim oyunu. Kızdırmayın bilirsiniz huyumu.

GABIŞ Bakınsana kızlara her şey durdu.

ESE Dünya dursa kadınlar durmaz. Onlar öyle vara yoğa aldırmaz.

İBİŞ : Azgınlıkları başlarına çıka.

MEYDANCI: Sıkıntılara su serpelim, varıp kadınları seyreyleyelim.

GELİN HAMAMI OYUNU

(Kınalı-İpek-Melek-Sumru-Yumru)

KINALI Helvası dolması, sabunu kesesi, eşine dostuna, hısım akrabasına yetti mi?

İPEK Yetti.

KINALI Yukarı mahalleden Haççalıgil okundukları halde gelmemişler.

İPEK Başka sabun alıp da gelmeyen olmuş mu?

SUMRU Herkesler okundumu aman unutulan olmasın.

YUMRU Ümüsü gil mazeret dilemişler.

KINALI Haydin kızlar yakın mumları da bir güzel oyun çıkaralım.

KINALI *Yaram derindedir çare bulunmaz*
Gider bu güzellik dal arasında
Güzel sevenlerin gönlü kocamaz
Beslenir yüreği yağ arasında.

HEPSİ *Güzeller güzeli bağlar bozuyor*
Kirpikleri kalem olmuş yazıyor
Eller yarım almış çift çift geziyor
Benim sevdiceğim yok arasında.

(Gelin kızın yengeleri türkü ve mani söyleyerek gelini yıkarlar. Gereken âdetleri öğretirler. Yüzük oyununu oynarlar.)

SUMRU *Yandım yandım kül oldum*
Bir esmere kul oldum
Kuş dili bilmez idim
Şakıdım bülbül oldum.

(Mendile sarılı bir taş düşer.)

MUHTARIN EVİNİN OYUNU

(Meydancı-İbiş-Gabış-Ese-Köse-Kiriş-Derviş-Emelek-Sülü)

KAYMAKAM: Kötü sıkıştık.

SAVCI : Belki de bu gece işimiz son.

AĞA : Dağları kesmişler, kuş uçurtmuyorlar.

KOMUTAN: Çok kötü sarıldık.

İMAM (Okur, üfler.) Allah taksiratımızı affetsin.

SAVCI (Komutan Köse'ye) Sen de duramadın be birader. Eşek arısının yuvasını pizzikledin.

ESE Kızıştırdın da kızıştırdın.

KOMUTAN: Ne bileyim böyle diken üstünde durduklarını.

SAVCI Nasıl bilmezsin?

İMAM Vergiler bunlara, zamlar bunlara, her türlü yük bunlara. Adamlar zaten köpürüyordu. Bu da üstüne tuz biber ekti.

AĞA Şimdi kimbilir nasıl gıcılıyorlardır.

KAYMAKAM: Deme.

AĞA Demesi var mı. Sahraya mı çıktılar sanıyorsun.

KOMUTAN: Yandık, dört bir yandan sarıldık.

SAVCI Hep senin yüzünden.

KOMUTAN: Evvel söyleseydiniz ya.

SAVCI Söylemedik mi?

AĞA : Söz mü dinliyorsun, benim başıma cihan pehlivanı kesildin.

KAYMAKAM: Yoksa ben köylülerimi severim. Köylülerim de beni sever. Ne efendi insanlardır onlar.. Ellerine vurur ağızlarından lokmasını alırsın, gıkları çıkmaz.

SAVCI Ya beni nasıl düşünürler.. Bir günden bir güne beni etsiz, sütsüz, yumurtasız bırakmazlar.

KUMANDAN: Bana da iyi davrandılar Allah var ya.

İMAM : Şimdiye kadar bu köyden hiç kimse benim izimden dışarı çıkmadı. Çok uysaldır bu köy.

KUMANDAN: Ne yapalım bilemedik. Kastınız canımaysa vereyim de kurtulun. Hadi teslim edin beni o eşkıyalara.

SAVCI Hakaret edemezsin.

İMAM : Lafını bil söyle, ağzını sil söyle.

AĞA : Sen köylünün başında çivi yüledin.

İMAM Onların da haklı olarak dayanacağı kalmadı.

SAVCI : Bunu teslim edelim biz canımızı kurtaralım.

KAYMAKAM: Kurtaralım.

AĞA : Kurtaralım.

KUMANDAN: Yapmayın, kurbanınız olayım yapmayın. Ayağınızın turabı olayım. Kulunuz, köleniz olayım.. Kapınızın iti olayım..

KİRİŞ(Muhtar): Kumandan!

KUMANDAN: Geldiler.

KAYMAKAM: Dışarı bırakın.

KİRİŞ : (Girer.) Nedir yahu ilk akşamdan odanıza çekildiniz.

KUMANDAN: Kıymayın bana

KİRİŞ Ne diyor bu?

KUMANDAN: Bilmezlikten gelmeyin. Ne olur Kiriş ben ettim sen etme.

KİRİŞ Olan oldu torba doldu. Biz güveyi gezdirmeye çıkıyoruz, siz de geliyor musunuz?

KUMANDAN: Biz gelmeyelim daha iyi.

KİRİŞ Siz bilirsiniz.

SAVCI Ne o kumandan burnundan soluyorsun?

KUMANDAN: Daha ne olsun, köylülerin gözünde pul gibi harcandık.

KİRİŞ Adamı böyle harcarlar işte.. Sen ağaya yaslanmakla baştan bozuk çıktın.

İMAM Bozuk para gibi harcıyor herif hepimizi.

KUMANDAN: Ah ah..

SAVCI : Son pişmanlık para etmez. Kıydın kendi kendine.

KAYMAKAM: (Kiriş'e) Kurban olayım bizi kurtar.

SAVCI Düğün artık dursun.

KİRİŞ Böyle küçük olaylar için düğün durmaz.

İMAM Neresi küçük? Kartallar gibi bekleşirler dağda canımızı almak için.

SAVCI : Amma da korktunuz kötü canlarınızdan be!..

KAYMAKAM: Can dediğin nedir ki, istersen benimkini al. Helali hoş olsun.

KİRİŞ : Canın cehenneme.. Ne yapayım ben senin canını?

KAYMAKAM: Biz ne yapalım seninkini?

KUMANDAN: Elbet bir bildiğiniz vardır. Ne de olsa benimki komutan canı.

SAVCI Ne yani seninki çatal mı?

KİRİŞ Sen de bizim gibi bir insansın. Anladık neden kıymetli olduğunu. Biz güvey gezdirmeye çıkıyoruz. Geliyor musunuz gelmiyor musunuz?

KUMANDAN: Gelmeyelim daha iyi.

KİRİŞ Siz bilirsiniz.

AĞA (Hızla girer.) Sülü, Emelek, Derviş nerdesiniz ulan?

SÜLÜ (Kafası sarılıdır.) Buradayız.

AĞA Vay imansızlar.

SÜLÜ : Allah yarattı demediler bastılar odunu.

AĞA Vay Allah'sızlar. Emelek nerde?

EMELEK : (Kafası sarılıtepsisind.) Buradayım.

AĞA Vay vay.

EMELEK : Yer yurt bilmezlik.

AĞA Ben sizi bilmezmişim gibi kavgadan kaçtınız sandım.

DERVİŞ Bu bize sığar mı ağa?

SÜLÜ Yazık olsun bize ki köyün yarısını berhava etmedik.

AĞA Devriyeler nerde?

DERVİŞ Ne siz sorun ne biz söyleyelim.

AĞA Nolmuş?

DERVİŞ : Ayaklarından çama ası asıvermişler.

AĞA Beter sıkıştık. Sabaha sağ çıkarsak, eh bakalım.

EMELEK : Kaç kurban?

AĞA Lafi mı olur?

SÜLÜ Olmaz ağa.

KUMANDAN: Biz bilemedik, şeytanın ocağına bastık.

SAVCI : Deme gitsin.

SÜLÜ Zaten böyledir bu dağlar, dağda azrail ovada kuzu. Tırnağı taşa değmedi mi işi bitik.

AĞA : Neme gerekti davullu düğün, bok yedim.

SÜLÜ : Sanki bundan öncekilere düğün mü ettin.

AĞA : Sus ulan sus, konuşmasını bilmiyorsun bari susmasını bil, bu lafları başkası edecek de sen örtbas edecen. Bu gece gözünüzü dört açın.. Bu gece bunlar burda bir bahane ile devlet zevatını yok edecekler.

KINA GECESİ SAHNESİ

(Oyun Oyunu)

Bitti gelin hamamı
Şimdi kına zamanı
Onlar kurdular alayı
Yacakaklar kınayı.

MEYDANCI: Bu gece KINA GECESİ.
İBİŞ : Gerdek gecesinden bir gece öncesi.
GABIŞ Bu gece çetin bir gecedir.
KÖSE : Sor ki kıza halin nicedir.
ESE Yarın kervan geçer yol olur.
MEYDANCI: İki başın aynı şeyi düşündüğü gecedir.
İBİŞ : Gelinlik kızların ana evinde son gecesidir.
ESE Gözyaşının burun sümüğüne karıştığı gecedir.

GABIŞ Gerçekten niye ağlarlar?

İBİŞ Sen ağlayana bakma ağlatana bak.

GABIŞ Niyedir?

İBİŞ : Âdet yerini bulsun diyedir.

MEYDANCI: Evvel kızın birini bindirmişler ata. Kız ağlarmış da ağlarmış. Bir yumar kırk dökermiş. Siğim siğim sinesine sinermiş yaşı. Bakmışlar ki mümkünü yok. Kızın sonu perişan. Düşünmüşler taşınmışlar, attan indirmeye karar kılmışlar. Kız bakmış ki iş ciddi, açıvermiş duvağını: "Siz bana bakmayın," demiş, hem ağlarım hem giderim"

İBİŞ : Öyle değil mi ya canım. Ata binmek bir ayıp inmek iki ayıp.

GABIŞ Sakın kafa tutmayalım.

İBİŞ Neyse lafa tutmayalım.

MEYDANCI: Hep birlikte gidelim kına yakmaya.

Şu dereden ark akıyor
Haydi bizde akalımın
Bir garip kız gelin oluyor
Kınasını yakalımın.

KINA GECESİ OYUNU

(Kınalı-Sumru-Yumru-İpek-Melek)

Kına tepsisinde mumlar yanar.

KINALI (Kına tepsisini hazırlar. Gelini çeyiz sandığının üstüne oturtur. Başına da kırmızı bir örtü örter.) Haydi kızlar elçipiçik çalın.

– Kınası dövülür tasta
Kız anası kara yasta
Oğlan evi pek havasta
Gelin kınan kutlu olsun
Ol dirliğin tatlı olsun.

– Helkeleri susuz koydun
Koca evi ıssız koydun
Sofraları tuzsuz koydun
Kız anam kınan kutlu olsun
Gelin olduğun duyurulsun.

– Öte geçeden ark akıyor
Haydin bizde yakalımın

Bir anasız kız çıkıyor
Kınasını yakalımın.

– Kaya dibi karıncalı
Benim gönlüm narinceli
Gelin çifte görümceli
Kız anam kınan kutlu olsun
Kızlara böyle buyrulmuş.

– Bindirdiler arap ata
Götürdüler elden öte
Al yelesi tüte tüte
Al duvaklı gelin oldun.

– Bindim atın iyisine
Gittim yolun koyusuna
Yetim kız gelin oluyor
Haber verin dayısına.

– Evlerinin önü kavak
Yağmur yağar ufak ufak
Melek kız gelin oluyor
Eli kına yüzü duvak.

– Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Koca evin yakışığı
Kız anam kınan kutlu olsun
El dirliğin tatlı olsun.

– Değirmenin deresinde
Üç gül bitmiş neresinde
Uyumuş da uyanmamış
Cahilliğin arasında.

– Büyük evler ağıl gibi
Ufak kaplar çağıl gibi
İşte ben de gidiyorum
Evinizden değil gibi.

– Sırtında kanlı gömleği
İki körün bir değneği
Taş atma çamura batar da gider
Kız verme gurbete yiter de gider.

(Gelini bir güzel ağlatırlar.)

İPEK Vurun elin kınasını.
Çağrın gelsin anasını.

SUMRU : Anası der ben kıyamam
Bir kızıma doyamam,

İPEK Vurun elin kınasını
Çağrın gelsin babasını.

SUMRU Babası der ben kıyamam
Evladıma hiç doyamam.

İPEK Vurun elin kınasını
Çağrın gelsin ağasını.

SUMRU : Ağası der ben kıyamam
Bacıma ben hiç doyamam.

İPEK Vurun elin kınasını
Çağırın gelin yasını.
SUMRU Gelin der kendim giderim
Sorana selam ederim.
KINALI Getirin anam urganları
Yükletelim yorganları.
İPEK Getirin anam eşşekleri
Yükletelim döşşekleri.
SUMRU Getirin anam katırları
Yükleyelim bakırları.

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Gece azıyor. Kızlar içerde, gençler damda, düğün kızışıyor.

İBİŞ Kızın yüreği pişiyor.

ESE Ekmek gibi şişiyor.

KIZ EVİNİN OYUNU

DÜĞÜN ALAYI: *Haydi gidek toyuna*
Kurban olam boyuna
Kına yakak eline
Hel hele bak hel hele.
Gelin ağlar viş hele
Güvey güler bak hele
Kızlar kalksın oynasın
Düğün evi eğlene ah eğlene.

Kına koydum siniye
Haber saldım bibiye
Gelin giyinmiş diye
Çakmak çakmaya geldik
Kına yakmaya geldik
Hanım teyze ağlama
Kızı almaya geldik.

KINALI (Ortasında mumlar yanan kına tepsisini verir. Zılgıtlar, eheylerle düğün alayı canlanır.)

ESE : (Tepsiyi başının üstüne alır. Diğerleri de peşine takılır.)

DÜĞÜN ALAYI: *Yüksek ayvanlarda bülbüller öter*
Bülbülün figanı âleme yeter
Benim çektiklerim ölümden beter
Gel anam gel bacım gelin olasın
Perşembe gecesi bize gelsin.

GABIŞ (Elini kulağını atar.)

Yaktı beni şu gözlerin bakışı
Ala göz üstüne kâkül döküşü
Sana derim ağ tepenin yokuşu
Benim yârim göçü çekti de geçti mi.

MEYDANCI: Kıpırdanma, canlanma, kanlanma son kertesine geldi. Düğünün en azgın, en *bozgûn* gecesi. Son kalkış, yalvarış yakarış, yarın el evine varış..

İBİŞ Nasıl geliş nereye gidiş?

ESE Bu gece bitecek her bir iş.

GABIŞ Bizim buranın sabahı er olur. Onun için olanlar tez elden olur.

MEYDANCI: Evinde delikanlısı olanın damında davul vurulur. Oynanır gülünür. Bilmem ki ne güne durulur.. Ben de bebeklerimi oynatayım. Biraz kurtlarımı dökeyim. (Belinden kaşıklarını çıkarır. Ortaya yatar. Üstüne de bir savan örterler.) Başlıyor başlıyor!. KUKLA OYUNU başlıyor.. (Bebeklerin biri kız diğeri oğlandır. Koltuk davuluna göre oynatmaya başlar.)

ERKEK : Gel yanıma turp tohumu.

KIZ : Geldim ne varmış kamış boğumu.

ERKEK : Nerde oldu ananın doğumu?

KIZ : Samanlıkta, ayakta.

ERKEK : Kız ne biliyon benim huyumu.

KIZ : Sen nerden bildin benim suyumu.

ERKEK : Evinizin önü derin kuyu mu.

KIZ Böyle konuşma kurban ederim boyumu.

ERKEK Ne var bunda alınacak behey lahana kökü.

KIZ Zıkkımın peki.

ERKEK : Kız bana yapma cilve sonra yedirmem sana dilve.

KIZ : Hemen bozulma nar çiçeğim, akşama geleceğim.

ERKEK Kızar mıyım hiç ateşli böceğim.. Sen gelince ben seni seveceğim. (Bebekler birbirine sarılır. Alkışlarlar.)

KINALI : (Gelinin eline kına yakmak ister. Gelin elini açmak istemez.) Gırgım atma oyununu başlatıyorum. Kaynanasından bir altın bilezik, kollarına takmaya yazık.. (Bileziği takar. Gelin elini açar. Kınasını yakar)

Kınayı getir aney
Parmağın batır aney
Bu gece misafirem
Koynunda yatır aney..

MELEK (Gelin ağlamaya başlar. Onunla birlikte öteki kızlar da ağlar. Takıları takılır. Her hediye bir isimle verilir)

MEYDANCI: Hâlâ zıkkımlanıyormusunuz ulan, çabuk yakın kınalarınızı da gidelim.

İBİŞ Bacadan tuz atıp kızları bir uyandıralım.

YAKIMCI: Cık gelini ağlatalım.

Kaya dibi karıncalı
Benim gönlüm narinceli
Kız anam kınan kutlu olsun
Kız anam ağzın tatlı olsun.

ESE Bu kadar da dokunaklı olmasın.

İBİŞ Yürekleri kıymasın.

YAKIMCI: *Elinizden elinizden*
Kurtulayım dilinizden
Yeşil başlı ördek olsam
Sular içmem gölünüzden.

İBİŞ Öldürecen lan elin kızını.

MEYDANCI: Nerde benim koçyiğidim, getirin bakayım.

İBİŞ Burdayım baba.

AĞA Gelini gördün mü lan?

İBİŞ Heya.

YAKIMCI: *Kız anası kız anası*
Hani bunun öz anası
Kız babası kız babası
Hani bunun öz babası
Çağırın gelsin kardaşını
Çeksin atının başını.

KINALI : Bizim her bir şeyimiz tamam.
K.B. AĞA: Bizim de.

YAKIMCI: *Baba ekmeğin bitti mi*
Gayrı gönlünüz yetti mi
Ana ekmeğin bitti mi
Gayrı gönlünüz yetti mi..

İBİŞ Yeter ulan yeter, kızcağızın gözü çıkacak.
YAKIMCI: *Nar ağacı boğum boğum*
Kızı bindirecekler bugün
Gelin kızlar ağlaşalım
Ayrılıklar oldu bugün.

SUMRU Sarılısı, beşibirlisi bol olsun. (Başından aşağı üzüm-leblebi-bozuk para karışımı urasayı ydöker. Küçük çocuklar kapışır.) Gelinimizin yüzü ağ olsun.. Darısı da oğluna kızına olsun.. Kaynatasından bir büyük tepsi. (Herkese göstere göstere çeyize koyar. İki bakır tencere, bir kulplu kazan. Bir leğen.. Bir çamaşır sinisi..
YUMRU Kaynana dediğin böyle olmalı.
İPEK Varlıklı yer.
K.B. AĞA: Al kızım.
SUMRU Kayınbabasından ayrıca bir beşibirlik, dokuz sarılı.
YUMRU : Allah be.
İBİŞ Hazine gibi.
ÖĞRETMEN: Şunu verir misiniz.

SUMRU : Öğretmen beyden yüz elli lira.

KÖY EBESİ: Lütfeder misiniz.

SUMRU Ebe Hanım'dan bir top kumaş.

MUHTAR Uğurlu kademli olsun.

SUMRU : Muhtarımızdan bir çay takımı.

YUMRU Yükünü tuttu, her bir haceti tamamlandı.

KINALI : Köylünün dayanışması da gözel oluyor.

İPEK Doğru söze ne denir.

SUMRU : Halasından bir güğüm. Halası oğlundan bir düve.. Dayısından bir plastik leğen, bir ibrik.

İPEK Müslüman adam.

YUMRU : Asrî dindar.

KINALI Ön sıradan isminin açıklanmasını istemeyen bir seyirciden on lira yirmibeş kuruş. Arka sıradan bir seyircimizden bir şişe gazyağı. Haççalı karıdan "bülbül dalı" işlemeli bir kilim. Kivresinden bir "kerpiş yeleli", bir de "yılan yeleli"

İPEK Göbeğindeki çiçek topu da ne güzel oturmuş.

SUMRU Kız anam bu kadar kilimi ne yapacak, bu kendi dokudukları da güzel.

KINALI : Şu çençeliye bakın. Hatun parmağına bakın. Seleser, urum alası, avşar kilimi, kurbağa işi, şu nacak kilimi, yıldız kilimi, seymen kilimi, kıvrım kurt ağzı...

İPEK : Şu içi zincirli ne? Yok anam biz bu kadarını tövbe yapamayız.

YUMRU Şunlara bakın, birbirinden güzel! bir el saray. Turunç çiçek, kırk kıvrım... Boynuz, aynalı, sarman..

SUMRU : Şu kölekerde gözüm kaldı.

YUMRU Hele şu hararlara bakın. Gözümü aldı şu düz seymen harârı.

İPEK Her şeyi birbirinden güzel. Bakın heybelere: Yaprak heybesi

YUMRU : Eşim ben bunları hiç beceremem. Sağolsun fabrika basması, orlonu, perlonu..

KINALI Kızlar yastık yüzlerini gördüğünüz yok.

İPEK : Daha onlara sıra gelmedi. Çuvalları gör. Boş duracağına çuval ağzı aç demişler.

SUMRU Şu ağbörek nefis. Altın terlik de öyle.. Çevşen, kevkel.. Ya şu daban çuvalı, bıçkı, bülbül bükü.. Bıldır çuvalı, kuşburnu..

KINALI Birbirinden güzel işlenmiş çoraplara bakın. Hele şu küçük ağaya bakın. Tam bitli bekâr işi..

YUMRU "Yar yare küstü"deki emeğe bakın.

SUMRU : Dibim düştü şu "yandım alamadım"a.

İPEK Bence en güzeli şu "Aşık kirpiği" Bir camekân doldurmuş. "Fincan göbeği de güzel. Hepsi var kara kazan, börekli, gelin yanağı, sıçan yolu, pıtrak, kadın sırrı, kâkül, dört göz, ergen bıyığı..

YUMRU : Bana da en dokunaklı şu gönül kilidi.

İPEK : Anam kızın her bir şeyi tastamam. Kuşağı..Uçkuru.. Peşkiri..

KINALI : Şu tozakların püsküllerinin güzelliğine hele.. Şu eğerliklerin hiçbiri kullanılmayacak şehirde. Boşa gidecek o kadar el emeği, göz nuru.

SUMRU Gelin kızlar gelin.. Bakın şu kesenin üstündekilere, yazı işlemiş. Vay canın çıkmaya. "Kesen şakayık efendime layık. İşleyen arif kullanan zârif"

YUMRU Kızlar boncuklulara geldik. Her biri bir nâme

sanki. Bunu bağlayan gelin ne diye konuşsun. Başındaki konuşuyor.. Şu yeşil ibrişimliyi tak. "Yani evimde hoşnutum, herkesle aram çayır çimen gibi" desin.

İPEK Başına örteceğini gerdek gecesi kendinceğizi belirler.

YUMRU Biberliyi örter. "aramız biber gibi acı" diye.. Şu mektuplu ne keleş.. "Hanım beye kol attı", daha: "Ben gidiyorum arkamdan gel", "iki el bir baş için" daha daha "mecnun yuvası"

KINALI Kahpe kese takımını bile unutmamış. Şu mühür kesesi, şu saat kesesi, şu da tütün kesesi.

İPEK Kim kullanacak şimdi bunları. Tütün pakette, saat kolda, mühür kalemin ucunda ya da parmağın başında. Para dersen yok ya, olursa da cüzdanda.

KINALI : Olsun varsın, âdet yerini bulsun. Ne güzel şu ibrikli, dallı, mercan, çayır çimen.. Herkes kese işler ama bademini alta, kuşağını ağzına, göbeğini ortasına getiremez.

SUMRU Ne diyelim anam ağız tadıyla kullansın.

KINALI Haydi kızlar yeter baktığınız, eriyip aktığınız. Biraz da gelini hazırlayalım. Baksanıza can alıcılar sabırsızlanıyor.

İPEK Göğsüne şu beşibirliyi tak. Altına gerdanlık, gıdıklık.

SUMRU Hamaylısı.

YUMRU Boncukları.

İPEK Küpesini takın.

KINALI Hotozunu getirin.

MELEK Fes, tas, tozak istemem.

KINALI : Öyleyse tepelik oturtalım.

SUMRU Tepeliğini uzun burmalı, kısa sırmalı, püsküllü olsun.

YUMRU : Başlığının biçimi en zengininden olsun.

KINALI : Tepeliğine de sıra sıra takı konsun,

İPEK : Hafif de yana eğilsin, kız olduğunu belli etsin.

YUMRU : Öldüm şu yazmadan, süslü başlık ne zaman geyeceğim.

KINALI Getirin peşli entariyi, telli hâreyi pullu hâreyi. Gömleği, cepkeni, fermenesini, libadesini..

İPEK : Giyindik kuşandık, süslendik boyandık.

KINALI : Gelsinler nikâhı bağlamaya.

NİKÂH BAĞLAMA OYUNU

GABIŞ(İMAM): (Okuyup üfleyip bir yastığı üç kere yere vurur.) Kız vekili gelsin bakalım.

G. VEKİLİ (Gelir yastığın üstüne oturur.) Bismillahirahmanirrahim.

İMAM : Gelsin bakalım

GÜVEÇ (gelir yastığın üstüne oturur) Bismillahirahmanirrahim.

İMAM : Birbirinize nikâh düşmez değil mi?

G. VEKİLİ : Düşmez.

KİRİŞ Biz kardeş sayılırız. Süt kardeşiyiz, emişiğiz.

İMAM Huzura iki de şahit alalım.

I. ŞAHİT : Buyur İmam efendi.

II. ŞAHİT : Buyur.

İMAM : (İpek'e) Sen kız verilliğini aldın, kabul ettin mi?

G. VEKİLİ: Aldım kabul ettim.

İMAM : Aldın, kabul ettin mi?

İPEK : Aldım, kabul ettim.

İMAM Kabul ettin mi?

İPEK : Ettim.

İMAM : Duydunuz ya.

I. ŞAHİT : Duydum.

II. ŞAHİT : Duydum.

İMAM Sağ eline al şu aynayı. Sol kolunun altına al şu ekmeği, al kitabı.

İPEK : Aldım.

İMAM : (Kiriş'e) Sen de aynı şeyi yap. Vekillik kolay değil. Vekilin ya saçı yanar ya sakalı demişler.

İPEK : Sen olunca kolay.

KİRİŞ : Sana güvenimiz var.

İMAM Allahü tealâ hazretlerinin emri şerifi ile, Muhammed Mustafa efendimizin kavlü sünneti, İmamı azam hazretlerinin içtihatları ile vekili olduğum Omar kızı Zeynep'i arada konuşulan mihr-i muaccel ve mihr-i muaccelle vekili olmaklığın hesabı ile helallığa, başka bir kelâmla, zevceliğe alıverdin mi?

İPEK : Alıverdim. (Soru cevap üç kez tekrarlanır.)

İMAM (Dua okur) Herkes ellerini dizlerine koysun. Her an şeytan bağlayabilir.

SUMRU : Hoca efendi her şey size ayan beyan. Ya oğlanın basireti bağlıysa?

İBİŞ : Görevini yapamazsa?

İMAM O zaman bir yastık çarşafını soğuk suda ıslatıp beline bağlayın veyahut beline bağlı olan bezin ucuyla bir muma basıp söndürün. Bu takdirde bağı varsa, basireti bağlıysa derhal açılır.

SUMRU Ya kız nikâh sırasında uçkur bağladı ise.. O zaman da oğlan bağlandıysa..

İMAM O kolay, kızın nikâhtan sonra bağladığı bütün düğümler çözülür. Gerdekte uçkuru çözüleceğine göre.. Şimdi bana bir sicim verin.

İPEK : Buyur.

İMAM (Düğümler) Bu ilk düğüm kurt, kuş ağzı için. Şu ikinci düşman ağzı için. Şu üçüncü kem gözler, kötü kadınlar için.. Şu zararlı mahlukat, haşere, börtü böcek için.. Oldu mu 9 düğüm?

İPEK Oldu.

İBİŞ : Bari sabahı anlat. Oyunu bitirecen.

MEYDANCI: İyi, kısa keseceğim. Güveyi tıraşı gibi. İsterseniz bugün gündüz gözüne ilk oyunumuz güveyi tıraşı olsun.

GÜVEYİ TIRAŞI OYUNU

Düğün alayı Memiş'i gezdirir. Türkü söylerler.

Ocak başında kaldım
İnce fikire daldım
Her kapı çalınışta
Berber geliyor sandım
Oğlan boynuma dolan.

Ocak başı mermeri
Ben severim berberi
Tıraş eder beyleri
Mis kokuyor elleri
Nerde kaldı gelmedi
Köyümüzün berberi

İBİŞ (Berberdir. Bileklerini çemirler, tıraş etmeye değil de hayvan boğazlamaya hazırlanıyor gibidir.) Allah be.

ESE : (berber çırağıdır. Plastik bir kovada, çalı süpürgesiyle çiti köpürtür) Usta.

İBİR Başını koyum ağustostas ne var?

ESE Tamam usta, tamam.

İBİŞ İkide bir usta usta, etme adamı hasta.

KİRİŞ : (Emelek ile sünnet çocuğu gibi damat Memiş'i getirirler. Zorla oturturlar.) Korkma be oğlum acıtmaz. Pire ısırığı kadar canın yanmaz.

SÜLÜ (Yüzüne ayna tutar.) Maşallah şu yakışıklılığa bakın, aynalar çatırdıyor, tüh,tüh.. (Tükürür.)

MEMİŞ : Heya.

AĞA : Aslan Memişim benim.

MEMİŞ Heya.

İBİŞ : Çok konuşma Memiş, bir yerin kesilecek. (Önlüğünün altından pırıl pırıl bir satır çıkarmasıyla Memişi'n firlaması bir olur. Sağdıçlar oturtur.)

GABIŞ Hayırlı uğurlu olsun. İlk şişeyi ben kırıyorum. (Bir kolonya şişesini kırar.) Ve sırayla Memiş'in başında şişeler kırılır)

MEMİŞ Boğuluyorum.

İBİŞ Bir eski savanla elini yüzünü siler. Bir eski çuvalı boynuna bağlar.

ESE (Sabunlu süpürgeyi Memiş'in yüzüne süreceği sırada İbiş engel olur)

İBİŞ Ne yapıyorsun lan hayvan, biraz medeni ol. (Cebinden çıkardığı tıraş köpüğünü sürer. Satırla tıraşa başlar. Bıyıklarını düzeltir. Satırın altında Memiş can alır, can verir. Köpüklü suyu başından aşağıya dökerler. Eski elbiselerini çıkarıp davulcuya verirler. Damatlaklarını giydirirler)

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Güvey iyi kötü süslendi gördük.

İBİŞ Gelin boş mu duruyor ki..

ESE O niye süslenmesin?

MEYDANCI: Varalım bakalım kız evine, indimi acep kızın yüreğine..

KARDEŞ KUŞAĞI OYUNU

KINALI : Her bir şeyiniz tamam mı kızlar?
HEPSİ : Tamamız.
SUMRU : Bir kardeş kuşağı bağlanmadı.
KINALI Biliyorsunuz kardeşi asker.
SUMRU : Öyleyse babası gelsin.
KINALI Meydancı, Meydancı.
MEYDANCI: Ne var?
İPEK : Şu kuşağı bağla hele.
KINALI : Ölseydim bundan iyiydi. (Ağlar.)
MEYDANCI: Sen de zırlayıp durma lan. (Kırmızı kuşağı bağlar.) Kızım.. Yavrum.
ESE Hani, hazırlanmadınız mı daha?
MEYDANCI: Biz hazırız.
ESE : Bir an evvel çıkalım öyleyse, her şeye kulak asmayın. Mezarlık falan da dolaşacak değiliz.
GABIŞ : Olmaz.
AĞA Niye
GABIŞ : Âdet
İBİŞ : Ölülere saygı zahar. Âdetler yerini bulmalı.
KINALI : Napalım?
MEYDANCI: Gelenekse de görenekse de burada bizim dediğimiz olur.

İMAM : İtaatsizlik. itikatsızlık etme.

OĞLAN BABASI: Artık bundan sonra kız benim.

İMAM Gene senin olsun.

OĞLAN BABASI: Söyle manasını kabul.

İMAM Ne bileyim belki de bir çeşit tehdit olsa gerek. Yalan dünyanın nimetlerine dalıp burayı unutma, dönüp dolaşacağın, gelip ulaşacağın yer burası demek.

KINALI : Her şeyden evvel elini vicdanına koy demek herhalde.

OYUN OYUNU

MEYDANCI: Her şey bir hızlı bir acele ile gidiyor ki sorma gitsin.

İBİŞ : Bir an evvel canını evine atmak istiyor.

MEYDANCI: Biz bile yetişemiyoruz gelinin hızına.

GABIŞ : Gelin ata bindirildi. Âdet üzere mezarlık dolandırıldı. İlk karşılaştığımız yere yani köyün sınırına gelindi. Buraya kadar yolcu edeceğiz.

İBİŞ : Hani ilk bölümde burada karşılaşmıştık.

ESE : Oradan uğurlayacağız.

İBİŞ : Hey oyun başı oyun, başı bırak artık tıraşı.

KÖSE : (Bayrağı alır.) Haydi seymenler dizilsin.

KİRİŞ : Tamamız.

Davul-zurna uğurlama havası çalır. (Cezayir oyunu.)

DERVİŞ Hele bir atalım.

KİRİŞ Ya, nereye?

DERVİŞ Cemaatımızı Taşlıkepire..

D. ALAYI: Eheyt.

MEYDANCI: Bayraklar değiştirilsin.

KÖSE (Bayrağını Kiriş'e verir. Onunkini alır.) Buraya kadar. (Bayrağı diker.)

OĞLAN EVİNİN SEYMENLERİ: Aldık gayri kızınızı it yalasın yüzünüzü eheyt.

SON OYUN

MEYDANCI: Size bir sorum var. Biz seyredenler.. Onun için kestim oyunu. Çünkü bu bir hayat oyunu.. Şimdi kızı zengin ağanın oğlu Memiş'e mi verelim, oyunda olduğu gibi.. Yoksa fukara Sevdalıya mı? Son bir kez hep birlikte düşünelim.

–

–

İBİŞ : Oy çokluğu ile Sevdalı'ya değil mi?

GABIŞ : Çoğunluk isterse neler değişmez.

KÖSE : Sadece istemek bir şey ifade etmez, her istediğin düşündüğün gibi olmuyor. Arzu biraz da zorlamak ister. Bu iş biraz zor. Onun için zor ister.

MEYDANCI: Böyle biteceğini bile bile böyle bitsin istemedik.

GABIŞ : İstemekle olmaz, yapmak gerek.

KÖSE Eyleme geçmek gerek.

ESE Düzen ta kökünden bozuk olunca.. Hayatta da onun suni olarak elde edilmesi olan sanatta da.. Sosyoekonomik dengesizlik sürer gider, dipten doruğa değişmeyince.

MEYDANCI: Özgürlük ve Bağımsızlık sembolümüz olan geline kimler sahip oluyor.

İBİŞ Nelerle.

ESE Ne ile.

KÖSE : Nasıl.

MEYDANCI: Gördünüz gözünüzle. İnandınız özünüzle.

GABIŞ Dipli köşeli bir düşünün.

İBİŞ Her oyun bir düşünce ister.

GABIŞ Düşüncesiz eylem amacına ulaşmaz. Kötü mavzer gibi teper, deli kurşun gibi seker.

MEYDANCI: Ama bizim kurşunumuz hedefine ulaşacak. Ve de tam onikiden vuracak. Çünkü ince ince düşündük..

İBİŞ Uzun uzun konuştuk.

ESE : Ayrıntılarına kadar tartıştık.

GABIŞ Yalnızdık eziktik, birliğiz ezilmeyeceğiz.

MEYDANCI: Her şeyi kendimiz yeni baştan kuracağız. Geri olana, eski olana vuracağız. Geleneklerimiz göreneklerimizde ileri olanı, demokratik olanı koruyacağız.

KÖSE : Gelecek ile geçmişi bu gün de kaynaştıracağız.

ESE Gördünüz neyimiz var çetin kavgalarda kaybedecek.

GABIŞ : Ama sonunda kazanacağımız yepyeni bir dünya var.

KÖSE : Mal, mülk, samur kürk üzerine değil, sevgi üzerine kuracağımız dünya.

MEYDANCI: Yıllardır tefecinin, faizcinin, iş birlikçinin altında ezilmişiz. Solmuşuz sinmişiz. Dünyaya ha gelmişiz ha gelmemişiz.

GABIŞ Ekin, orak..

ESE Tohum, toprak..

KÖSE : Ağaç, yaprak..

İBİŞ : Saban bizim, öküz bizim.

HEPSİ Yaşam bizim.

MEYDANCI: Demire can, toprağa dem, ağaca kan veren biziz.

KÖSE Her şey bizim olmalı.

ESE Öyleyse ne yapmalı?

MEYDANCI: Birlik olup karşı çıkmalı. Tepeden tırnağa kadar yıkmalı. Dünyaya yepyeni bir gözle bakmalı. Heybetimizi görenler korkmalı. Gücün karşısına güçlü çıkmalı, öçle çıkmalı.

İBİŞ Ne güne duruyoruz?

GABIŞ : Her şeyi biliyoruz.

MEYDANCI: Verelim omuz omuza, paslı çivi söker gibi sökelim, dertlerimizi ortaya dökelim. Kendi bayrağımız kendi burcumuza dikelim.

KÖSE (Sevdalı olur.) Zeynep, Zeynep!

MELEK : (Yargılı olur.) Gözlerim hep yollarda idi.

MEYDANCI: (Ağa olur.) Ayranı yok içmeye at ilen gider sıçmaya. Sorarım sana len çulsuz.

YANGILI Rüyamız gerçekleşti.

SEVDALI: Dünyamız gerçekleşti.

AĞA : Yıkarım sizin o dünyanızı.

SEVDALI: Boşuna gelme bizi korkutamazsın. Haklı olan biziz.

AĞA : Şu iti susturun arkadaşlar.

SEVDALI: Üstüme gelme, zora koşma beni.

AĞA Zora koşsam ne olacak?

SEVDALI: Lime lime parçalanırsın.

AĞA : Kime güveniyorsun?

SEVDALI: Bileğime.

AĞA Tek bilekle okka çekilmez.

SEVDALI: Biz tek bilek değiliz.

AĞA Kapımda senin gibi kırk it var. Yakalayın lan şunları.

SEVDALI: Kendinize gelin arkadaşlar. Gelecek iyi günler bizimdir. Güzel günler göreceğiz. Bir ekmeği ortadan böleceğiz kardeşçesine.

AĞA : (Ortaya gelir. Arkasından kimsenin gelmediğini görünce dehşete düşer.) Yürüyün lan üstüne, parçalayın şu iti.

KAYMAKAM: Yapma ağa

SAVCI Yapma ağa.

KUMANDAN: Yapma ağa, benden ibret al.

MELEK Yeter senin ettiğin.

KİRİŞ Zulüm ettiğin..

SÜLÜ Bize çektirdiğin..

SEVDALI: Yeter diyelim. (Diğerleri de Sevdalı'nın arkasına gelir, hepsi birden ağayı ortalarına alırlar.)

AĞA Elinize ayağınıza düştüm yapmayın.

SEVDALI: Kim kuvvetli ulan korkuluk. Ulan saman hararı, vereyim mi kuyruğunun altına ateşi?

SÜLÜ Bizler insanız it değil.

KİRİŞ : Hele kapı köpeği hiç değil.

(Savcı, Kaymakam, Kumandan, İmam önce ağanın yanına çökerler. Sonra birer birer köylülerin sağına geçerler.)

İBİŞ Şu pis herifin baskısından kurtulduk. Devrildi gitti sülük.

ESE Halkımızla aramızda kara çalıydı.

KÖSE : Biz halkın bağrından çıkmışız.

GABIŞ : Bizim işimiz halka hizmet. Hele artık ağa da olmadığına göre, kimsenin şüphesi olmasın.

MEYDANCI: Ölümlerden ölüm beğen ağa. Taşla mı, sopayla mı, kargıyla mı söyle. (Seyirciye döner.) İlk adımı attık, kızı aldık, hedefimizi saptadık. Zoru görünce bu pislik sürüsünün küreleneceğini ispatladık.

ESE Gönlümüz umutlu.

GABIŞ : Geleceğimiz mutlu.

MEYDANCI: Çalacağımız özgürlük ve bağımsızık davulu ulusumuza kutlu olsun. Yarınlarda buluşmak, tam bağımsızlık, gerçekten demokratik Türkiye için vuruşmak üzere..

Son Türkü : Davullar gümbür gümbür vurula
Meydanlara kavgalar kurula

Kafa yarıla kol kırıla
Kanlı ola kavgam kanlı ola
Canlı ola toprağım canlı ola
Geçelim gayrı saflara
Ağalığı kaldıralım raflara
Oturtalım kavgayı sınıflara
Kanlı ola kavgam kanlı ola
Canlı ola toprağım canlı ola

Haşmet ZEYBEK

Meydancı Arkadaş!..

Üç gün-üç gece olarak düşündüğümüz oyunlar dizinini gerçek düğün dramaturjisine (performansına) uygun olarak düzenledik.

***Birinci Bölüm:* "DÜĞÜN ya da DAVUL"**

Seyirci dramaturjisidir. Seyirciyi oyuna hazırlar. Şenlik ve Duyuru anlamındadır. Bütün oyunlar düğüne hazırlıktır. Kız evi düğün alayı, oğlan evi düğün alayı karşılaşması, bayrakların değişmesi ile biter.

***İkinci Bölüm:* "DÜĞÜN"**

Daha çok gündüz oyunlarıdır. Yiyeceklerin, içeceklerin elbirliği ile hazırlandığı, gönül birliği ile yenildiği eğlenceli bir imecedir. Mekân: Meydancının açtığı her yerdir.

Meydancı –Evlerinin önü meşe!..
–Dibini keklikler eşe!..
–Kız evi geliyoruz odayı iyi döşe!..

Mekân, odadır, damdır, harmandır, meydandır, v.b.

Üçüncü Bölüm: "DAVUL"

Ateşli gece oyunlarıdır. SİNSİN, GÜREŞ, CIZZAK, YALAK, KINA GECESİ v.b. oyunlar. Tek tek olarak da oynanabilir. Bir bütün içinde parça olarak da; oyunları birbirine bağlayan oyun oyunları düşündük. Epik ötesi açık bir biçim olarak ele aldık. Onun için bütün de oynanabilir, bütününden bir oyunluk da seçilebilir. Eklemeler, eksiltmeler de yapılabilir. Canlı, kanlı, heyecanlı, yaratıcı bir metin olsun istedik. Bir deste kâğıt gibi çeşitli yorumlarla, çeşitli durumlarda, her yerde oynanabilsin dedik...

Kolay gelsin.

Kapak resmi: Feyza Eryılmaz
Kapak uygulama: Özdem Kelebek
Onur Ajans (0.212) 249 57 75

ISBN 975-93836-3-2